

VIIMSI VALD

Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2022-2031

EELNÕU 21.06.2021

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	5
1.1. ALA ISELOOMUSTUS	5
1.2. MAAKASUTUS	6
1.3. HUVIGRUPID	9
1.4. KAITSEKORD	9
1.5. PLANEERINGUD	10
1.6. UURITUS	13
1.6.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	13
1.6.2. Riiklik seire	14
1.6.3. Inventuuride ja uuringute vajadus	14
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	16
2.1. ELUSTIK	16
2.1.1. Liigid	16
2.1.1.1. Taimed, samblad, samblikud, seened	16
2.1.1.2. Linnud	16
2.1.1.3. Muu loomastik	20
2.2. Kooslused	20
2.2.1. Metsad	20
2.2.2. Niidud	32
2.2.3. Sood	34
2.3. Maastik	35
2.3.1. Põhja-Eesti klint	36
2.3.2. Pärandkultuurimaastik	37
2.4. Üksikobjektid	39
2.4.1. Kaitsealused üksikobjektid	39
2.4.2. Ürglooduse objektid	39
2.4.3. Pärandkultuuri objektid	39
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	41
3.1. HETKEOLUKORD JA VISIOON	41
3.2. KAITSEALA TÄHISTUS	42
3.3. KAITSEALA INFOTAHVLID	42
3.4. KAITSEALAL OLEMASOLEVAD MATKARAJAD	42
3.4.1. Tädu loodusõpperada	43
3.4.2. Tädu terviserada	43
3.4.3. Viimsi discgolfi park	43
3.4.4. Soosepa loodusõppe- ja terviserada	44
3.5. KAITSEALA LÕKKEKOHAD	45
3.5.1. Tädu lõkkekoht	45
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	47
4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS	47
4.1.1. Inventuurid ja seire	47
4.1.1.1. Riiklik seire	47
4.1.1.2. Haudelinnustiku inventuur	47
4.1.2. Hooldus, taastamine, ohjamine	47

4.1.2.1. Niitude taastamine	47
4.1.2.2. Niitude hooldamine	48
4.1.3. Taristu, tehnika, loomad	48
4.1.3.1. Kaitstava ala tähistamine	48
4.1.3.2. Kaitstava ala tähiste hooldamine	49
4.1.3.3. Kaitseala infotahvlite uuendamine ja hooldamine	49
4.1.3.4. Uute loodusradade rajamine	49
4.1.3.5. Olemasolevate loodusradade hooldamine ja arendamine	53
4.1.3.6. Tädu lõkkekoha hooldamine	53
4.1.3.7. Soosepa piiranguvööndis asuva lõkkekoha likvideerimine	53
4.1.3.8. Prügi mahapanekut keelavate siltide paigaldamine Mäealuse tee	53
4.1.3.9. Prahi koristamine	53
4.1.4. Kavad, eeskirjad.....	53
4.1.4.1. Kaitse-eeskirja uuendamine.....	53
4.1.4.2. Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uuendamine	54
4.1.4.3. Viimse valla riigimetsade majandamise kava koostamine	54
4.1.5. Muu	55
4.1.5.1. Muu kaitsekorralduslik tegevus	55
4.2. EELARVE	56
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	59
5.1. KAITSEKORRALDUSPERIOOD 2007-2015.....	59
5.2. Kaitsekorraldusperiood 2022-2031	63
KASUTATUD ALLIKAD	65
LISAD	67
Lisa 1. Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eeskiri.....	67
Lisa 2. Ettepanekud kaitse-eeskirja ja kaitsekorra muutmiseks.....	74
Lisa 3. Mäealuse maastikukaitseala välispiir ja tsoneering	75
Lisa 4. Mäealuse maastikukaitseala väärtused	76
Lisa 5. Olemasolevad külastusrajatised Mäealuse MKA-I.....	77
Lisa 6. Kavandatavad tegevused Mäealuse MKA-I.....	79
Lisa 7. Ekspert hinnangu väliuuringute tulemused (Paal, J., Paal, T. 2005)	80
Lisa 8. Kaitsekorralduskava avalikustamise materjalid	87
Lisa 9. Väärtuste koondtabel	88
Lisa 10. Fotod	91

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Mäealuse maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala* või *MKA*) esimene kaitsekorralduskava koostati 2007. aastal perioodiks 2007-2015¹. Kava koostas Piret Kiristaja. Käesolev kaitsekorralduskava on järjekorras teine ning koostatud aastateks 2022-2031. Kava koostamisel lähtuti Viimsi valla poolt esitatud lähteülesandest ning keskkonnaministri 20.10.2009. a määrusest nr 60 „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine“ arvestades erisust, et käesoleva kaitsekorralduskava kinnitab Viimsi vallavolikogu.

Kaitsekorralduskavaga ei kehtestata alale täiendavaid piiranguid – lubatud, keelatud ja vajalikud tegevused on kehtestatud kaitse-eeskirjaga (lisa 1). Kaitsekorralduskava on järgmise 10 aasta tööplaan kaitseala valitsejale – Viimsi Vallavalitsusele. Kaitsekorralduskavaga planeeritavad tegevused peavad tagama ala kaitse-eesmärkide täitmise.

Käesoleva Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidud uuringutest/seirest/töödest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel korraldati töökoosolekud Viimsi Vallavalitsuse ja OÜ Consultare esindajate vahel (ZOOM keskkonnas 12.03.2021 ja 06.04.2021). Kava eelnõu saadeti tutvumiseks RMK-le ning kaitsealaga seotud külaseltsidele 12.07.2021. Kava avalik väljapanek kestis 26.07.2021-08.08.2021, mil kava eelnõuga sai tutvuda Viimsi Raamatukogus ning Viimsi valla veebilehel. Teade kaitsekorralduskava eelnõu avaliku väljapaneku kohta avaldati 07.07.2021 Viimsi Valla kodulehel ja 09.07.2021 ajalehes „Viimsi Teataja“. Avalikustamise käigus esitatud ettepanekud ja kommentaarid on esitatud lisa 8.

Kava koostamist koordineerisid Viimsi Vallavalitsuse vanemspetsialistid Aet Pöld (tel: 602 8859, e-mail: aet.pold@viimsivv.ee) ning Toomas Luhse (tel: 5563 0865, e-mail: toomas.luhse@viimsivv.ee).

Kava koostasid OÜ Consultare spetsialistid Mari Raidla ja Kristo Kiiker (e-post: info@consultare.ee).

¹ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68.

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Mäealuse MKA on üks kuuest kohaliku omavalitsuse poolt looduskaitse alla võetud alast, mis jääb Viimsi valda. Mäealuse maastikukaitseala võeti kaitse alla Viimsi Vallavolikogu 14. juuni 2005. a määrusega nr 25 “Mäealuse maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskirja kinnitamine”. Tegemist on esimese kaitsealaga Eestis, mis võeti kohaliku omavalitsuse kaitse alla². Kaitsealal asunud Tädu kuusk oli riikliku kaitse all juba 1959. aastast³.

Mäealuse maastikukaitsealast vahetult põhja pool on Leppneeme-Tammneeme maastikukaitseala ning vahetult lääne pool on Lubja klindiasangu maastikukaitseala. Lisaks nimetatutele on Viimsi vallas kaitse alla võetud veel Krillimäe maastikukaitseala, Rohuneeme maastikukaitseala ning Haabneeme klindiasangu maastikukaitseala. Kohalike kaitsealade kogupindala Viimsi vallas on 1373 hektarit. Koos riiklikult kaitstavate aladega on Viimsi valla maismaast pisut üle poole looduskaitse all – 51% ehk 3694 hektarit (joonis 1).

Looduskaitseseaduse §43 alusel on kohaliku omavalitsuse tasandil looduskaitse eesmärk piirkonna looduse eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste määramine kohaliku omavalitsuse poolt.

Mäealuse MKA paikneb Harju maakonnas, Viimsi vallas, Lubja, Randvere, Pärnamäe ja Tammneeme külas ja Viimsi alevikus. Kaitseala kogupindala on 596,6 ha ning see koosneb kahest lahustükist (lisa 2).

Mäealuse MKA kaitse-eesmärgiks on Põhja-Eesti klindi, väärtuslike metsa- ja sookoosluste ning pärandkultuurimaastiku kaitse. Tegemist on Viimsi vallas ainulaadse maastikuga, kuhu kuuluvad miljööväärtuslik, pikka aega karjamaa- ja heinamaana kasutuses olnud rohumaa, väärtuslikud soo- ja metsakooslused ning geoloogilised suurvormid. Kaitseala niidud on Viimsi poolsaarel oluliseks lindude rändeaegseks puhke- ja peatuspaigaks ning toitumisalaks röövlindudele. Kaitseala omab laiemat looduskaitsealist väärtust – sinne metsala on üks suurimaid ja terviklikumaid metsamassiive ülitiheda inimasustusega Tallinna lähiümbruses. Seda kinnitavad aastaid siinsetes metsades või lähiümbruses edukalt pesitsenud merikotkas (I kaitsekategooria) ja kanakull (II kaitsekategooria). Siinsetel metsadel on oluline ökoloogiline, esteetiline, metsamaastikuline, pärandkultuuriline ja kultuurilooline tähtsus⁴. Piirkonna rohealad tasakaalustavad linnalise tehiskeskonna mõjusid ning on olulised rekreatiivsete- ja puhkeväärtuste pakkujana.

Mäealuse MKA jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks piiranguvööndiks (vt täpsemalt ptk 1.4). Mäealuse piiranguvöönd piirneb elektriliinitrassi, Viimsi-Randvere tee ja klindiasangu servaga. Klindiasangust all pool kulgeb klindiga paralleelselt Mäealuse tee. Soosepa piiranguvöönd paikneb Nelgi tee ja Soosepa tee L2 vahel. Soosepa piiranguvööndi piiriks on põhja-, lääne- ja lõunaküljes Mähe oja (KR kood: VEE1400005).

² Timm, U., Kiristaja, P. 2005. Mäealuse maastikukaitseala – esimene kohalik. Ajakirjas Eesti Loodus nr 2005/8.

³ Tädu kuusk oli kohalik vaatamisväärsus - ca 120 aasta vanune ja 22 meetri kõrgune kuusk kasvas kahe meetri kõrguse rändrahnude otsas. Puu on hävinud.

⁴ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

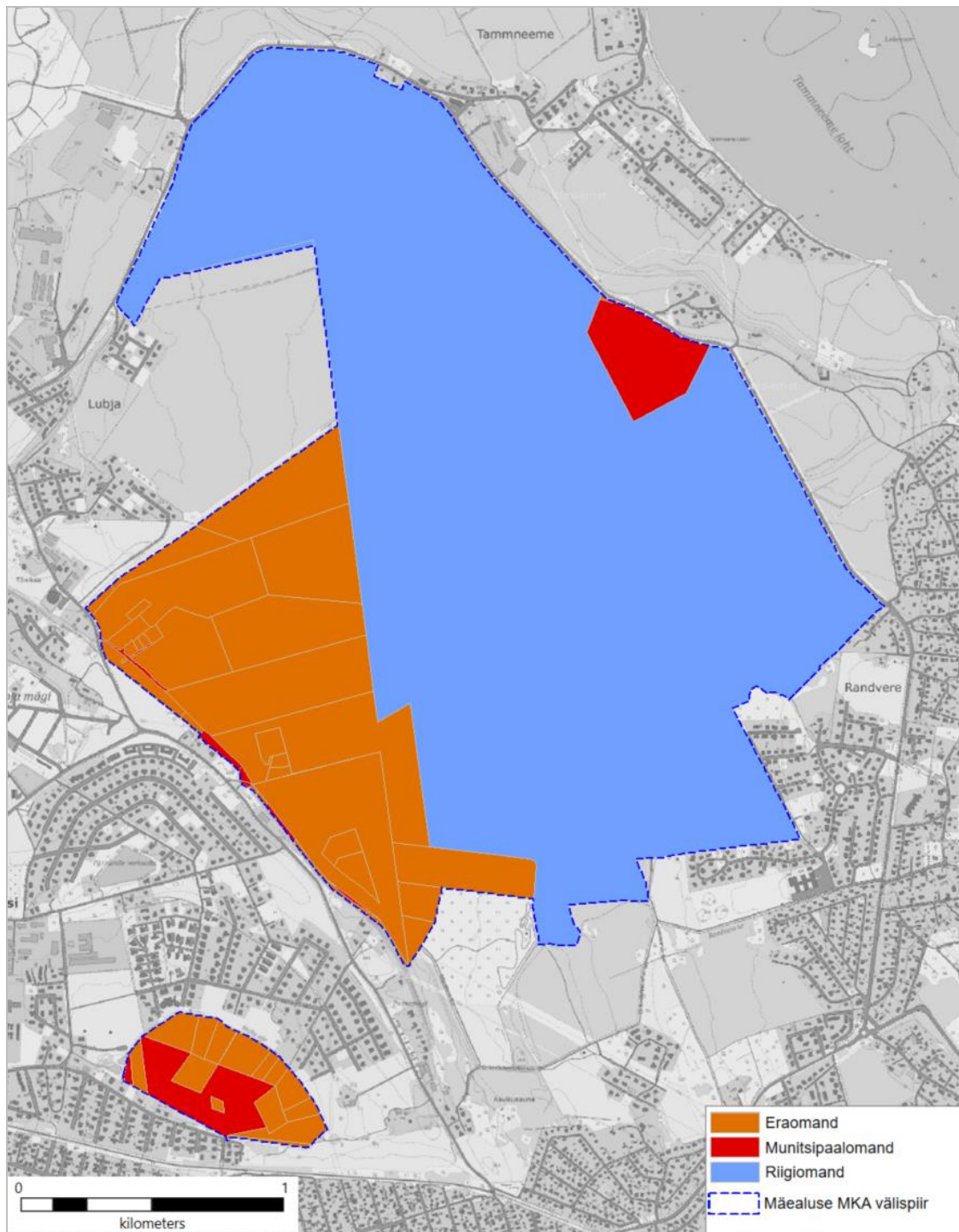
Joonis 1. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid Viimsi vallas (aluskaart: Maaamet, 2021)

1.2. MAAKASUTUS

Mäealuse MKA pindala on 596,6 ha, millest riigimaid on 7 katastriüksusel kokku 432,4 ha, eraomandis maid on 75 katastriüksusel kokku 141,7 ha, munitsipaalmaid on 21 katastriüksusel kokku 22,54 ha^{5 6} (joonis 2).

⁵ Arvestatud on kõiki katastriüksuseid, mis tehniliselt asuvad kaitsealal, ka neid, mis jäävad kaitsealasse väga väikesel pindalal (nt tulenevalt kaitseala välispiiri kaardistamise ebatäpsusest).

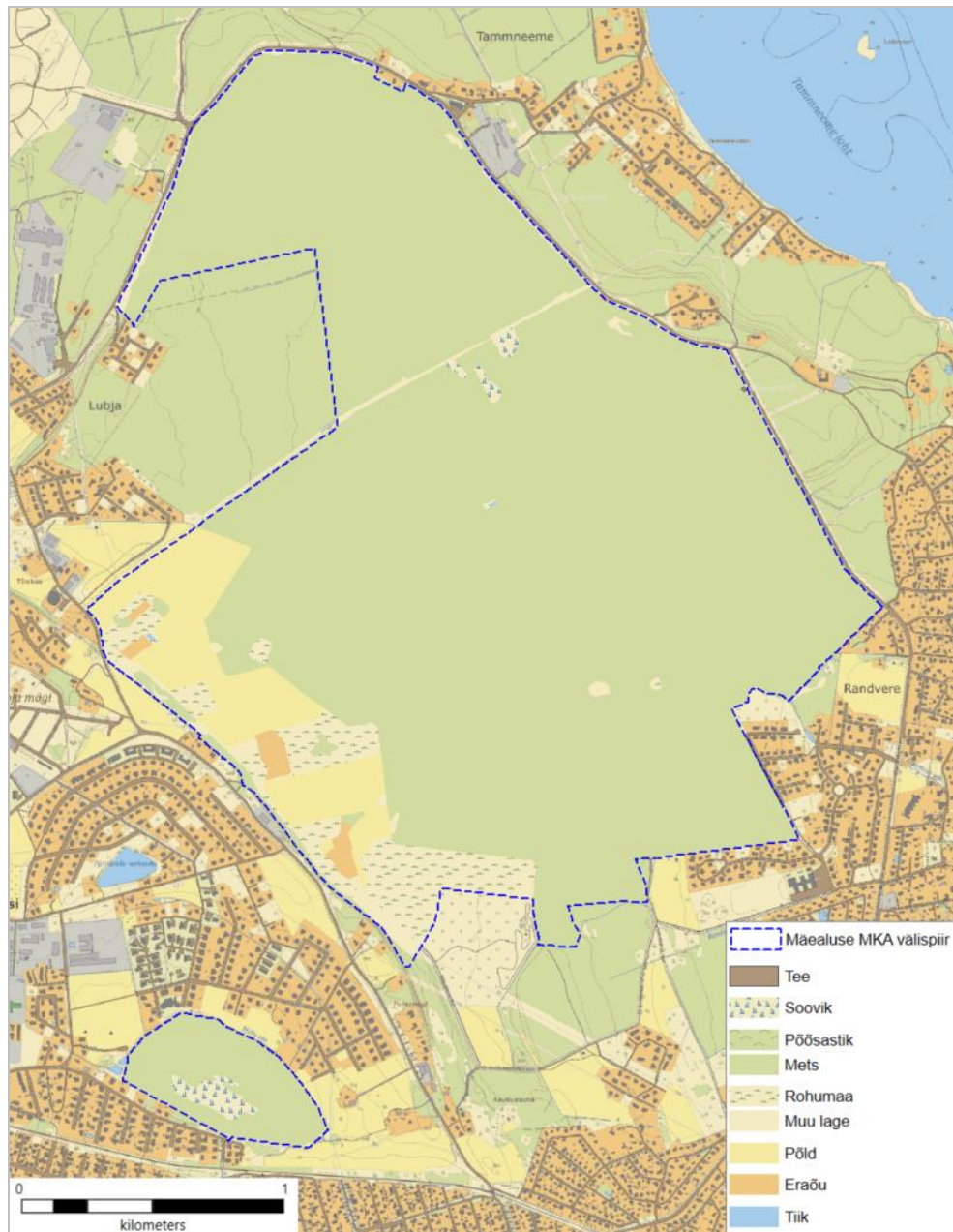
⁶ Katastriandmed on seisuga 01.01.2021

Joonis 2. Maaomandi jaotus Mäealuse MKA-l (aluskaart: Maa-amet, 2021)

Kaitsealale jäävate maaüksuste sihtotstarbeks on valdavalt maatulundusmaa (45 katastriüksust, mis moodustavad 97% kaitseala kogupindalast), elamumaa sihtotstarbega maaüksused hõlmavad vaid vanu talusüdameid, millel asuvad juba olemasolevad elamud. Seevastu väljaspool kaitseala on piirkond väga tihedalt asustatud ning kaitsealal säilinud loodusmaastik seega väga oluline. Maatulundusmaa sihtotstarbega maaüksuste omanikel on vastavalt maa sihtotstarbele võimalik kasutada oma maad põllumajandusmaana või metsamaana.

Kõlvikuliselt on MKA valdavas osas metsamaa (514,5 ha ehk 86% kogupindalast). Mäealuse piiranguvööndi lääneservas on lagedamaid alasid. Põllumaid on kaitsealal kokku 36,7 ha, rohumaid on 27,43 ha, muid lagedaid alasid 9,7 ha. Õuealasid on 3,9 ha ning alal on kaks tiiki kogupindalaga 0,1 ha (joonis 3).

Joonis 3. Kõlvikuline jaotus Mäealuse MKA-l (aluskaart: Maa-amet, 2021)

Kaitseala piirab põhja- ja ida servast Viimsi-Randvere kõrvalmaantee. Kaitseala läbivad mitmed väiksemad pinnas- või kruuskattega teed ja rajad.

1.3. HUVIGRUPID

- **Viimsi Vallavalitsus** – kaitseala valitseja. Viimsi Vallavalitsuse eesmärk on luua looduses liikumise võimalused, tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste säilimine ja tutvustamine ning piirkonna tasakaalustatud areng. Külastuskorraldusliku taristu haldamine (kaitsealal on Viimsi Vallavalitsuse hallatavad Viimsi discgolf park, Tädu terviserada ning Soosepa loodusõppe- ja terviserada);
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi RMK)** – riigimetsade majandamine, külastuskorraldusliku taristu rajamine ja haldamine (kaitsealal on RMK hallatavad Tädu loodusõpperada ja Tädu lõkkekoht).
- **Maaomanikud** - on huvitatud maaomandi kasutamisest, maaomandi tuludest ja korrastatud maastikest.
- **Kohalikud elanikud, külastajad, külaseltsid** – on huvitatud metsa kõrvalkasutusest (marjade ja seente korjamine), looduses liikumisest (sportimine, discgolf, jalutamine), loodusradade heast seisukorrast ning nende arendamisest, loodusväärtuste säilimisest ning üldiselt heast elukeskkonnast.
- **Külaseltsid (Lubja külaselts, Pärnamäe külaselts, Randvere külaselts, Tammneeme külaselts)** – on huvitatud elukeskkonna heast seisundist, rekreatiivsete võimaluste arendamisest ning loodusväärtuste säilimisest.

1.4. KAITSEKORD

Mäealuse MKA on kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt, kus tulenevalt looduskaitseseadusest on kehtestatud piiranguvööndi kaitsekord. Kaitse-eeskirjaga on võimalik looduskaitseseadusest tulenevaid piiranguid leevendada, kuid rangemaid piiranguid kehtestada ei ole võimalik. 2005. aastal kehtestatud kaitse-eeskiri⁷ on mõningates osades vananenud ning vajab uuendamist.

Kaitse-eeskirja kohaselt on MKA jaotatud vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks piiranguvööndiks: Mäealuse piiranguvööndiks (edaspidi *pv*) ja Soosepa piiranguvööndiks.

Mäealuse piiranguvööndi kaitse-eesmärk on panga all asuvate rusukallete koosluste, väärtuslike metsakoosluste ja maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurmaastiku ilme säilitamine. Soosepa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsakoosluste säilitamine.

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning pidada jahti kogu kaitsealal⁸. Liikumine eramaal toimub vastavalt Asjaõigusseadusele ja Looduskaitseadusele. Telkimine ja lõkke tegemine riigimaal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud paikades. Telkimine ja lõkke tegemine eramaal on lubatud omaniku

⁷ Mäealuse maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskirja kinnitamine (KO 2005, 188, 1886)

⁸ Kehtiv kaitse-eeskiri on vastuolus Jahiseadusega. Jahiseaduse alusel on jahti lubatud pidada vaid jahimaal. Viimsi vallale kuuluvatest aladest on jahimaaks määratud vaid Naissaare, mujal (sh ka Mäealuse maastikukaitsealal) ei ole tegemist jahimaaga, seega ei ole jahipidamine lubatud.

loal. Kaitsealal on üks ettevalmistatud lõkkekoht, mis asub riigimaal (RMK hallatav Tädu lõkkekoht).

Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Maastikusõidukiga sõitmine on lubatud vaid kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud ning valitsemisega seotud töödel.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud puu- ja põõsarinde harvendamine koosluste liigilise ja vanuselise mitmekesisuse taastamise ja säilitamise ning vaadete avamise eesmärgil. Samuti on valitseja nõusolekul lubatud veekogude veetaseme muutmine, tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd.

Valitseja nõusolekul on lubatud turberaie, kusjuures säilitada tuleb koosluse liigilist ja vanuselist mitmekesisust) ning lageraie kitsa langina vahelduvate kooslustena arenevates (laane- ja sürja-) metsades.

Kaitseala valitseja nõusolekuta on keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet; koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid; väljastada metsamajandamiskava; kinnitada metsateatist; kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut; anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks; anda projekteerimistingimusi või ehitisluba. Kaitsealal on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel; puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine; maavara ja maa-ainese kaevandamine (välja arvatud Maapõueseaduse §-des 26 ja 62 sätestatud juhtudel valitsejaga kooskõlastatud kohtades). Keelatud on ka biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal ja metsamaal ning uue maaparandussüsteemi rajamine.

Kaitseala Mäealuse piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine. Soosepa piiranguvööndis on soo- ja metsakoosluste säilitamiseks ja taastamiseks vajalik puu- ja põõsarinde kujundamine.

Mäealuse MKA on kohaliku kaitse all olev loodusobjekt, kus tulenevad looduskaitseseadusest kehtib piiranguvööndi kaitseréžim (rangema réžiimi kehtestamine ei ole võimalik). Alal on mitmed II kaitsekategooriasse kuuluva kanakulli elupaigad, mille säilimist ei saa piiranguvööndi kaitseréžimiga tagada (piirangud on liialt leebed). Seetõttu on MKA territooriumile projekteerimisel Lubja kanakulli püsielupaik (koosneb kahest lahustükist) sihtkaitsevööndi réžimiga. Püsielupaigas kehtib looduskaitseseaduses sätestatud kaitsekord määruses "Kanakulli püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri" seatud erisustega. Püsielupaikade valitseja on Keskkonnaamet (vt täpsemalt ptk 2.1.1.2).

1.5. PLANEERINGUD

Alljärgnevalt on välja toodud alal kehtestatud planeeringud, mida on oluline arvestada kaitsekorraldustegevuste kavandamisel.

Viimsi valla mandriosa üldplaneering kehtestati Viimsi Vallavolikogu 11. jaanuari 2000 otsusega nr 1.

Ehitustingimused Viimsi vallas on määratletud üldplaneeringu teemaplaneeringuga “**Viimsi valla üldiste ehitustingimuste määramine. Elamuehituse põhimõtted**”, mis kehtestati Viimsi Vallavolikogu 13. septembri 2005 määrusega nr 32. Vastavalt teemaplaneeringule peavad kõik elamud Viimsi vallas asuma Viimsi valla mandriosa üldplaneeringuga määratud elamumaal. Väljapoole elamumaad uusi elamuid ja nende abihooneid rajada ei ole lubatud.

Lubja küla klindiasangu piirkonna üldplaneering hõlmab kinnistut Vanatoa kallak (89001:010:0004, eraomandis maatulundusmaa) ning Mäealuse tee 6 (89001:010:2576, eraomandis tootmismaa). Kinnistud paiknevad kaitseala lääneservas, Mäealuse tee ja klindi vahel. Üldplaneering kehtestati Viimsi Vallavolikogu 29. aprilli 2008 määrusega nr 7.

Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering “Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik” kehtestati Viimsi Vallavolikogu 13. oktoobri 2009 määrusega nr 22. Planeeringu alusel kuuluvad Mäealuse piiranguvööndi lääneservas asuvad endised põllu- ja karjamaad Klindiasangu miljööväärtuslikku alasse nr 5. Miljööväärtuslikul alal on antud üldised maakasutus- ja ehitustingimused. Mäealuse pv niitude ja piirnevate metsaalade osas on märgitud, et ehitustingimused määratakse Mäealuse MKA kaitsekorralduskavaga.

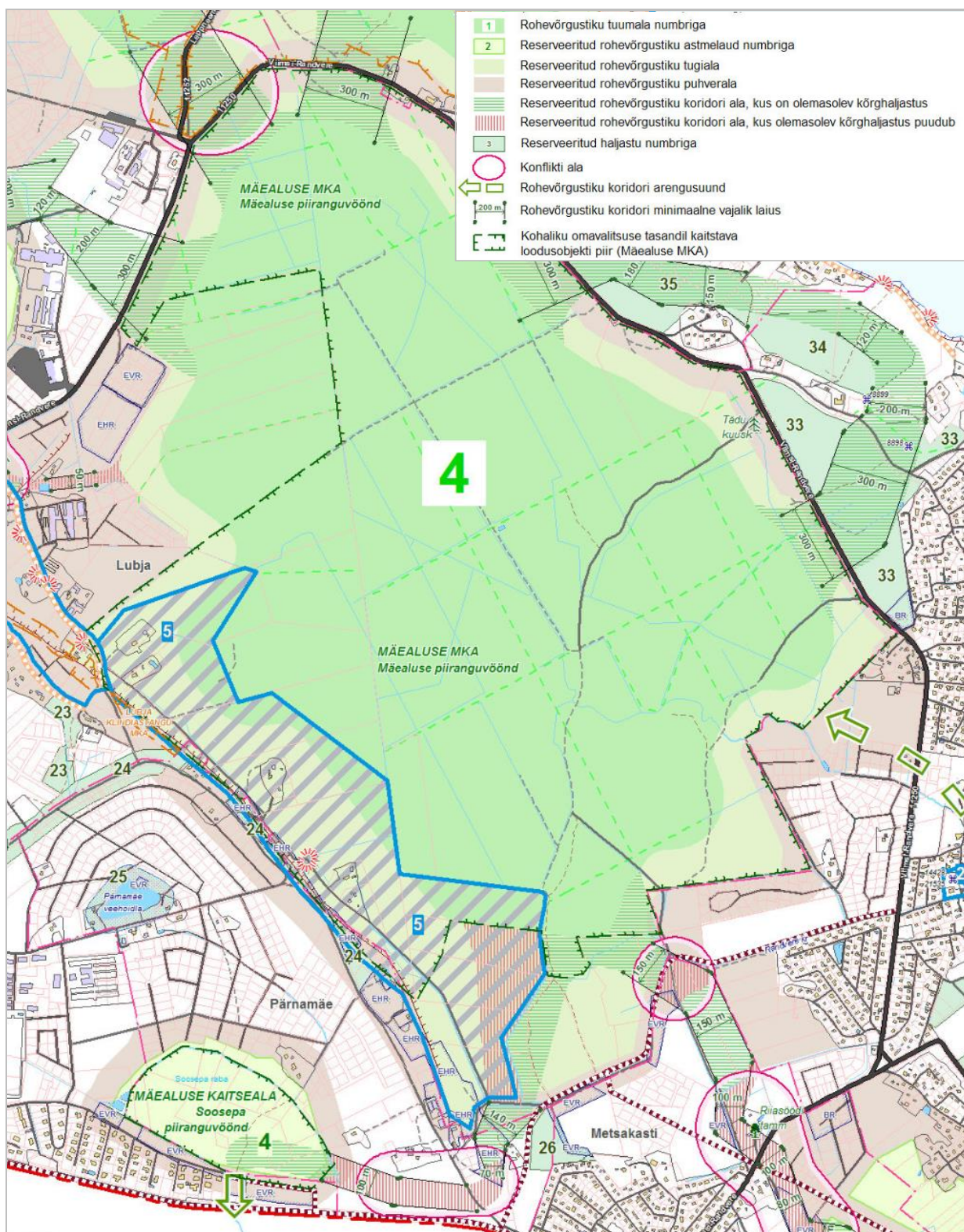
Planeeringu alusel on Mäealuse MKA Mäealuse piiranguvööndi metsala rohevõrgustiku tuumala nr 4, niiduala on reserveeritud rohevõrgustiku tugiala. Soosepa piiranguvöönd on rohevõrgustiku astmelaud nr 4 (joonis 4). Mäealuse MKA on kogu ulatuses eriti oluline tagamaks valla rohealade ühendus Tallinna linna Pirita linnaosaga. Teemaplaneeringus on välja toodud, et Viimsi vald peab oluliseks säilitada kõik rohevõrgustiku sidususe funktsiooni (või sellist potentsiaali) kandvad rohelised alad nii suures ulatuses kui see on täna veel võimalik.

Teemaplaneeringus on seatud järgmised tingimused tugialadele ja astmelaudadele (tingimused kehtivad kogu Mäealuse MKA-l):

- Tagada tuleb tuumalade ja astmelaudade kaardil näidatud pindala ja läbimõõtude säilimine;
- Rohevõrgustiku tugialale ja astmelaudadele ei ehitata. Erandina on lubatud ehitada kaitseala või puhkeala teenindavaid rajatisi (nt viiad, laudteed, vaatlustornid jne) ja kuni 20 m² suuruseid looduskeskkonda sobituvaid hooneid kui enne käesoleva teemaplaneeringu kehtestamist kehtestatud detailplaneeringuga pole määratud teisiti. Hooneid või rajatisi teenindavate uute tehnokoridoride rajamine on keelatud.
- Keelatud on asfalteeritud teede rajamine ja olemasolevate pinnasteede asfalteerimine.
- Lubatud on olemasolevate metsasihtide ja teeradade hooldamine ja laud- või pinnaskatendiga matkaradade rajamine.
- Tugialal või astmelaul paikneva maaüksuse (sh katastriüksuse) sihtotstarbe muutmine võib toimuda ainult maatulundusmaaks või kaitsealuseks maaks kui enne käesoleva teemaplaneeringu kehtestamist kehtestatud detailplaneeringuga pole määratud teisiti.

Rohevõrgustiku aladel juhindub maakasutus järgmistest eesmärkidest:

- ökosüsteemide/elupaikade kaitse;
- loodusliku mitmekesisuse kaitse;
- liikide ja koosluste säilimine;
- pinnase ja põhjavee kaitse;
- mikrokliima kaitse;
- inimõju kompenseerimine.

1.6. UURITUS

1.6.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Eestimaa Looduse Fond inventeeris 1994. aastal väikest osa Mäealuse piiranguvööndi kesk- ja põhjaosa metsadest⁹.

2000. aastal registreerisid Mari Tobias ja Kersti Oras kaitseala edelanurgas Natura elupaigatüübi 6530* - puisniidud.

Väariselupaikade inventuure tegi RMK 2001. ja 2019. aastal (vt täpsemalt pkt 2.2.1).

2005. aastal koostasid prof. Jaanus Paal ja Taimi Paal Tartu Ülikoolist eksperthinnangu Mäealuse maastikukaitseala loodusväärtuste kohta¹⁰. Eksperthinnang hõlmas muuhulgas ka taimekoosluste inventuuri, seejuures keskenduti pangametsale ja sellest kirdesse jäävale rohumaaale (metsakooslusi eraldi ei inventeeritud). Uuringu käigus registreeriti III kaitsekategooriasse kuuluva vööthuul-sõrmkäpa kasvukoht.

2005. aastal koostatud eksperthinnang oli aluseks kaitseala moodustamisele. Mäealuse maastikukaitseala esimene kaitsekorralduskava kinnitati 2007. aastal¹¹. Kaitsekorralduskava raames täiendavaid inventuure ega uuringuid ei tehtud, kuid koondati varasem teadaolev info ning hinnati olemasolevate väärtuste seisundit.

2013. aastal valmis Viimsi Vallavalitsuse tellimusel töö „Viimsi poolsaare loodusrajad“. Töö koostas Piret Kiristaja. Lisaks kuulusid töögruppi veel Val Rajasaar ja Uudo Timm. Kava raames viidi muuhulgas läbi talvised ulukiloendused (aastatel 2011 ja 2012) ja kevadised linnuloendused (aastal 2012).

2018. aastal koostas Ivar Sibul (Eesti Maaülikooli dendroloogia dotsent) eksperthinnangu¹² ja ekspertarvamuse¹³ Linnaku V kinnistu (katastritunnus 89001:003:0929) kohta. Esialgse eksperthinnangu raames tehti esmane dendroloogiline uuring, mille käigus selgitati välja discgolfi võimalik mõju kinnistu keskkonnale, ennekõike puistule ja taimestikule. Välitööde käigus määrati kinnistule projekteeritavatel discgolfi radadele (18 rada) jäävate puittaimede liigiline kuuluvus, nende haljastuslik väärtus ning tervislik seisund. Samuti hinnati discgolfi otsest ja kaudset mõju puittaimedele ja puistule tervikuna. Tööde käigus fikseeriti projekteeritavatele radadele jäävad metsabioloogilised, metsamajanduslikud, maastikulised ja metsapärandkultuuri objektid. Jätkutööna koostati ekspertarvamus, kus anti keskkonnavalitsuse soovitusel puistus (eraldisel 10–21) kavandatud raietööde läbiviimiseks. Tööd tellis Viimsi Vallavalitsus, et arvestada discgolfi pargi rajamiseks vajalike metsamajanduslike tööde teostamisel ala loodus-, maastiku ja puhkeväärtusi.

⁹ EELIS, seisuga 18.03.2021

¹⁰ Paal, J., Paal, T. (koost). 2005. Eksperthinnang Mäealuse maastikukaitseala loodusväärtuste kohta. Tartu Ülikool.

¹¹ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68.

¹² Sibul, I. 2018. Eksperthinnang. Kättesaadav: https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/Viimsi_eksperthinnang_discgolf_Ivar_Sibul_2018_1.pdf

¹³ Sibul, I. 2018. Ekspertarvamus. Kättesaadav: https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/Viimsi_eksperthinnang_raiete.pdf

2019. aastal inventeeris Eerik Leibak (Eestimaa Looduse Fond) Soosepa soo säilmed¹⁴, mis vastavad Natura elupaigatüübile 7120 – rikutud, kui taastumisvõimelised rabad. Üldhinnang elupaiga seisundile on D. ELF on kaitseala metsasid väikeses mahus inventeerinud ka 1994. aastal (inventeerijad Helina Otsnik (Reino), Sirje Kattel). Hiljem on need suuresti määratud 0-elupaigaks.

1.6.2. RIIKLIK SEIRE

Mäealuse MKA territooriumil on kolm riiklikku püsiseireala¹⁵:

- Mäealuse piiranguvööndi idaosas tehakse **saarma seiret**. Kaitsealal on seirepunkt (SJA1880006) ning lisaks ulatub kaitsealale 10 000 ha suurune seireruut (seireala kood LF89, seirealaks on 5 km külje pikkusega ruut). Igas seireruudus asuvad kolm seirepunkti, kus otsitakse saarma tegevusjälgi. Saarma (*Lutra lutra*) seire eesmärgiks on saarma elupaikade asustatuse ja seeläbi kaudselt liigi arvukuse ja leviku kohta andmete kogumine. Saarmas kuulub looduskaitse seaduse alusel Eestis III kaitsekategooriasse ning on kantud Euroopa Liidu loodusedirektiivi (92/43/EMÜ) II ning IV lisasse. Keskkonnaseire infosüsteemi¹⁶ andmetel toimus seire viimati 2012. ja 2018. aastal. 2012. aastal tuvastati saarma tegevusjäljed seireruudus, 2018. aastal liigi tegevusjälgi ruudus ei tuvastatud.
- Mäealuse piiranguvööndi idaosas on Randvere seirejaam, kus tehakse **raskmetallide sadenemise bioindikatsioonilist hindamist** (kuulub välisõhu seire allprogrammi). Seirejaama kohta on andmeid alates 1989. aastast. Programmi käigus kogutakse iga viie aasta tagant ühtlustatud meetodikaid kasutades erinevates riikides samaaegselt samblaproove ja määratakse nendes Al, As, Cd, Cr, Cu, Fe, Hg, Ni, Pb, Ti, Zn ja V sisaldus. Täiendavalt määratakse ka lämmastiku sisaldus, saamaks teavet lämmastikukoormuse kohta. Seire eesmärgiks on iseloomustada kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt regionaalset atmosfäärset raskmetallisaastet, selgitada välja olulised saasteallikad ja nende poolt saastatud alade ulatus, jätkata eelnevaid saasteuuringuid, et jälgida muutusi saastetasemes ning koostada ülevaatlikud saastekaardid¹⁷. Viimased andmed Randvere seirejaamas pärinevad 2016. aastast.
- Mäealuse piiranguvööndi edelaserva jääb **talilinnuloenduse seireala**. Transekti pikkus on ca 10 km ning ca 50 m ulatuses kulgeb see kaitsealal mööda Mäealuse teed (jaama nimetus 323). Loendusandmete põhjal antakse talilindude arvukus liikide kaupa ja arvukuse muutuste trendid. Antud alal on loendused toimunud 2015-2018. aastal.

1.6.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Seni kogutud info kaitseala elustiku kohta on juhuslik ja lünklik. Uuemaid andmeid on vähe ning sageli hõlmavad need kaitsealast vaid väikest osa. Mäealuse MKA väärib uurimist, kuna sinne loodusmaastik on mitmekesine ning paikneb tihedalt asustatud piirkonnas. Sellistel aladel on hea teada elustiku koosseisu, et jälgida selle võimalikke muutuseid.

Käesoleval ajal puuduvad teadmised kaitsealuste liikide ja nende arvukuse kohta kaitsealal. Kuna kaitseala külastuskoormus on järjest kasvav, siis on oluline teada nt kaitsealuste lindude elupaiku, et

¹⁴ EELIS, seisuga 18.03.2021

¹⁵ EELIS, seisuga 10.03.2021

¹⁶ Keskkonnaseire infosüsteem, andmed seisuga 10.03.2021

¹⁷ Keskkonnaseire infosüsteem. 2021. Raskmetallide sadenemise bioindikatsioon. Seireprogrammi üldandmed

arvestada neid metsade majandamisel, matkaradade ja puhkealade loomisel. Erinevate juhuvaatlustena on kirjeldatud hulgaliselt kaitsealuseid linnuliike, kuid teadaolevad (EELIS-esse kantud) elupaigad on vaid üksikute liikide kohta.

Käesoleval kaitsekorraldusperioodil tuleb läbi viia **haudelinnustiku inventuur**, mis hõlmab kogu kaitseala.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eesmärk on Põhja-Eesti klindi, väärtuslike metsa- ja sookoosluste ning pärandkultuurmaastiku kaitse.

2.1. ELUSTIK

Kaitseala eesmärk on säilitada väärtuslikke metsa- ja sookooslusi. Kooslus hõlmab kõikide erinevate liikide populatsioone, kes elavad ühes paigas.

Kaitse-eesmärgina ei ole konkreetseid liike nimetatud, seetõttu ei seata käesoleva kaitsekorralduskavaga eesmärke elustiku osas. Liikide kaitse toimub läbi nende elupaikade ja kasvukohtade säilitamise. Alal teadaolevad liigid on kirjeldatud allolevates peatükkides.

2.1.1. LIIGID

2.1.1.1. TAIMED, SAMBLAD, SAMBLIKUD, SEENED

Mäealuse MKA-l ei ole Keskkonnaregistrisse kantud kaitsealuste taime-, sambla-, sambliku- ega seeneliikide kasvukohti.

Taimekoosluste liigilist koosseisu kirjeldati 2005. aastal¹⁸ ala loodusväärtuste ekspertiisi raames (vt lisa 7). Ekspertiisi käigus registreeriti III kaitsekategooriasse kuuluva vööthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*) kasvukoht.

Loodusvaatluste andmebaasi on kantud 27 soontaimeliiki ning 3 samblaliiki. Andmed pärinevad 2017. aastast. Kirjeldatud liigid on Eesti metsamaastikul tavalised.

Lisaks on kaitsealal kaardistatud 19 vääriselupaika, mis hõlmavad kokku 65,2 ha suuruse ala (vt täpsemalt ptk 2.2.1). VEPides on registreeritud mitmeid vääriselupaikade indikaatorliike. Indikaatorliik (ka tunnusliik) on kitsalt spetsialiseerunud liik, kelle olemasolu viitab elutingimuste järjepidevusele¹⁹. Kaitsealale jäävates VEPides on registreeritud järgmised VEPi tunnusliigid: *Lecanactis abietina* (kuuse-nublusamblik), *Nowellia curvifolia* (kännukatik) *Pycnoporellus fulgens* (roostetorik), *Phlebia centrifuga* (volt-tardnahkis), *Lepidozia reptans* (roomav soomik), *Ganoderma lucidum* (lääkvaabik), *Phellinus abietis* (eenduv kuusetaelik), *Opegrapha* sp. (kiiriksamblik), *Leptogium saturninum* (haava-tardsamblik), *Chaenotheca brachypoda* (kahvatu varjusamblik), *Acrocordia gemmata* (suur kühmsamblik), *Phellinus populicola* (haava-tuletaelik). Neist kaitse alla kuulub haava-tardsamblik (III kaitsekategooria).

Liikide kaitse toimub läbi nende elupaigaks olevate koosluste kaitse.

2.1.1.2. LINNUD

Mäealuse maastikukaitsealal on viimase 15 aasta jooksul registreeritud hulgaliselt kaitsealuseid linnuliike: I kaitsekategooriasse kuuluvad merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) ja kassikakk (*Bubo*

¹⁸ Paal, J., Paal, T. (koost). 2005. Ekspertihinnang Mäealuse maastikukaitseala loodusväärtuste kohta. Tartu Ülikool.

¹⁹ Metsa vääriselupaikade inventeerimise metoodika. 2016. Kättesaadav:

https://www.envir.ee/sites/default/files/metsa_vaariselupaikade_inventeerimise_metoodika_21092017.pdf

bubo), II kaitsekategooriasse kuuluv kanakull (*Accipiter gentilis*) ning III kaitsekategooriasse kuuluvad rukkirääk (*Crex crex*), hiireviu (*Buteo buteo*), händkakk (*Strix uralensis*), raudkull (*Accipiter nisus*), mustrahni (*Dryocopus martius*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), suitsupääsuke (*Hirundo rustica*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) ja sookurg (*Grus grus*, sookurepaari nähti ka 2021. aastal tehtud kevadistel välitöödel). Kaitsealustest liikidest on Keskkonnaregistrisse kantud vaid merikotka ja kanakulli elupaigad²⁰ (joonis 5).

Joonis 5. Kaitsealuste linnuliikide elupaigad Mäealuse MKA piirkonnas (aluskaart: Maa-amet, 2021) **Joonis on ainult ametkondlikuks kasutamiseks**

- **Merikotkas (*Haliaeetus albicilla*)** – kuulub Eestis I kaitsekategooriasse. Liigi kaitseks on moodustatud Tammneeme merikotka püsielupaik²¹, mis asub väljaspool Mäealuse maastikukaitseala, kuid liigi elupaigana piiritletud metsaala ulatub ka Mäealuse MKA-le. Püsielupaik hõlmab 200 meetrist kaitsetsooni pesa ümber, mis ei ole piisav häirimise vältimiseks haudumise ajal²². Merikotkas on antud kohas pesitsenud järjepidevalt alates 2012. aastast. Peaaegu kõigil aastatel on pesitsus olnud edukas. Viimane kinnitatud vaatlus pärineb 2019. aastast. Merikotkas on väga tundlik pesitsusaegse häirimise suhtes ja võib kurna hüljata juba ühekordse häirimise tulemusena. Uuringute kohaselt on merikotkas häirimise (sh metsaraiete) suhtes kõige tundlikum perioodil 15. veebruarist kuni 31. juulini, mil ei tohiks raietöid teha pesast 500 m kaugusel (häirimistundlik ala, mis ulatub ka Mäealuse MKA-le). Merikotka kaitse Eestis toimub liigi kaitse tegevuskava alusel²³, vajadusel tuleb laiendada Merikotka püsielupaiga ulatust, et tagada liigi jaoks piisav kaitse. Püsielupaiga kaitsekord ning vajadusel püsielupaiga laiendamine toimib eraldiseisvana Mäealuse MKA kaitsekorra, kuid tingimusi tuleb arvestada tegevuste kavandamisel Mäealuse MKA-l;
- **Kanakull (*Accipiter gentilis*)** – kuulub Eestis II kaitsekategooriasse. Mäealuse MKA-l on registreeritud kolm kanakulli pesa. Esimene pesa leiti 2009. aastal. See on tänaseks varisenud, kuid elupaigamets on heas seisundis säilinud. Alates 2011. aastast pesitseb kanakull järjepidevalt läänepoolses elupaigas, enamikel aastatel ka edukalt. Kuna Mäealuse MKA-l kehtiv piiranguvööndi kaitsereežiim ei ole piisav kanakulli elupaikade säilimiseks heas seisundis²⁴, siis on projekteerimisel Lubja kanakulli püsielupaik (edaspidi PEP). PEP koosneb kahest lahustükist ning seal kavandatakse sihtkaitsevööndi režiimi rakendamist. Kaitse alla võetakse ka asustamata pesamets, kuna see on säilinud heas seisundis ning seega on suur potentsiaal selle taasasustamiseks kanakulli poolt. Kavandatud püsielupaigas on üle 60-aastase metsa osakaal 90% ja üle 100-aastase metsa osakaal 30%, seega on elupaik väga esinduslik.

²⁰ EELIS, seisuga 10.03.2021

²¹ Tammneeme merikotka püsielupaik on kaitse alla võetud looduskaitsealuse alusel.

²² Merikotka kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 11.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/169. Kättesaadav: https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/liigikaitse/merikotka_ktk_2020-2024.pdf

²³ Merikotka kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 11.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/169. Kättesaadav: https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/liigikaitse/merikotka_ktk_2020-2024.pdf

²⁴ Mäealuse MKA piiranguvööndites on kaitseala valitseja (Viimsi vallavalitsus) nõusolekul lubatud turberaie ning lageraie kitsaste lankidena, mis ei taga kanakulli kaitseks vajalikke tingimusi. Kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstaval loodusobjektidel ei saa rakendada piiranguvööndist rangemat kaitsereežiimi.

Mäealuse MKA-l asuv kanakulli elupaik omab laiemat looduskaitseolist olulisust, kuna on üks suurimaid ja terviklikumaid metsamassiive ülitiheda inimasustusega Tallinna lähiumbruses. Piirkonna väärtust näitab ka kanakulli elupaiga läheduses aastaid edukalt pesitsev merikotkas.

Kanakulli püsielupaikadeks sobivate vanade okas- ja segametsade kaitsmine aitab hoida ka mitmete teiste sarnase elupaiganõudlusega liikide elupaiku. PEPi loomine on vajalik, sest Tallinna ümbruses on kaitstavaid kanakulli elupaiku vähe, samas on tegu ühe tihedaima kanakulliasustusega piirkonnaga Eestis. Ühtlasi on kavandatud Lubja kanakulli PEP oluline kanakullide liikumisel loodus- ja linnakeskkonna vahel. Püsielupaiga moodustamine ja kaitsekord tuleneb looduskaitseseadusest ning keskkonnaministri 13.12.2006 määrusest nr 73²⁵. Kaitsekord toimib eraldiseisvana Mäealuse MKA kaitsekorrast. Kanakulli kaitse Eestis toimub liigi kaitse tegevuskava alusel²⁶.

Merikotka ja kanakulli (püsi-)elupaikades kehtib eraldiseisev (rangem) kaitsekord, mis ei sõltu Mäealuse MKA kaitsekorrast. Seetõttu ei tehta ettepanekut Mäealuse MKA kaitse-eeskirja täiendamiseks ega eesmärkide seadmiseks kaitsekorralduskavasse. Merikotka ja kanakulli kaitse Eestis toimub liigi kaitse tegevuskavade alusel, Mäealuse MKA-l tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda merikotka ja kanakulli kaitse-eeskirjadest ning liigi kaitse tegevuskavadest. Mäealuse MKA-l kehtib piiranguvööndi kaitsereežiim, seega on võimalik raieid (nt raie tegemise aega) reguleerida, et mitte kahjustada kaitsealuste liikide seisundit.

2012. aasta kevadel viidi töö „Viimsi poolsaare loodusrajad“ koostamise raames läbi kevadine linnuloendus, mille käigus registreeriti mitmeid linnuliike. Enamik neist liikidest on metsamaastikul tavalised. Mäealuse piiranguvööndi põhja- ja keskosas registreeriti järgmised liigid (sulgudes on märgitud kaitsekategooria, seejuures mitmed nimetatud liigid ei ole looduskaitseseaduse alusel kaitse all, kuid on kantud Linnudirektiivi lisadesse):

- kaelustuvi (*Columba palumbus*), kägu (*Cuculus canorus*), metskiur (*Anthus trivialis*), punarind (*Erithacus rubecula*), käblik (*Troglodytes troglodytes*), salu-lehelind (*Phylloscopus trochilus*), väike-lehelind (*Phylloscopus collybita*), mets-lehelind (*Phylloscopus sibilatrix*), väike-põõsalind (*Sylvia curruca*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*, III kat.), musträstas (*Turdus merula*), laulurästas (*Turdus philomelos*), rasvatihane (*Parus major*), põhjatihane (*Parus montanus*), tutt-tihane (*Parus cristatus*), põialpoiss (*Regulus regulus*), metsvint (*Fringilla coelebs*), siisike (*Carduelis spinus*), leevike (*Pyrrhula pyrrhula*), kuuse-käbilind (*Loxia curvirostra*), pasknäär (*Garrulus glandarius*), hallvares (*Corvus corone*).

Kaitsealal Mäealuse piiranguvööndi lõunaosas registreeriti järgmised linnuliigid:

- sookurg (*Grus grus*, III kaitsekategooria), musträhn (*Dryocopus martius*, III kat.), kägu (*Cuculus canorus*), kaelustuvi (*Columba palumbus*), turteltuvi (*Streptopelia turtur*), põldlõoke (*Alauda arvensis*), metskiur (*Anthus trivialis*), linavästrik (*Motacilla alba*), punarind (*Erithacus rubecula*), võsaraat (*Prunella modularis*), käblik (*Troglodytes troglodytes*), must-kärbsenäpp (*Ficedula hypoleuca*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*, III

²⁵ Kanakulli püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (RTI, 27.02.2019, 9)

²⁶ Kanakulli kaitse tegevuskava. 2015. Kättesaadav:

https://www.envir.ee/sites/default/files/kanakulli_ltk_kinnitatud_2015_dirmuut.pdf

kat.), suitsupääsuke (*Hirundo rustica*, III kat.), salu-lehelind (*Phylloscopus trochilus*), väike-lehelind (*Phylloscopus collybita*), mustpea-põõsalind (*Sylvia atricapilla*), laulurästas (*Turdus philomelos*), muusträstas (*Turdus merula*), ööbik (*Luscinia luscinia*), võsa-ritsiklind (*Locustella naevia*), rasvatihane (*Parus major*), sinitihane (*Parus caeruleus*), metsvint (*Fringilla coelebs*), leevike (*Pyrrhula pyrrhula*), talvike (*Emberiza citrinella*), kuuse-käbilind (*Loxia curvirostra*) ja hallvares (*Corvus corone*).

Lisaks eespool välja toodud liikidele, tuvastati Linnakumetsa kinnistu (katastritunnus 89001:003:0929) metsandusliku ekspertiisi raames veel suur-kirjurähn (*Dendrocopos major*).

Loodusvaatluste andmebaasi on kantud 72 kirjet lindude kohta, mis pärinevad aastatest 2006-2007. Enamik kirjeldatud liike on metsamaastikul tavalised ning eespool juba välja toodud.

Lisaks metsadele pakuvad niidud olulisi elupaiku avamaastiku lindudele ning on toitumisalaks kullilistele ja kakulistele. Kaitseala rohumaid kasutavad rändeajal puhke- ja toitumisalana lagled, haned ja luiged. Kuna kaitsealale jäävad niidud on Viimsi poolsaarel ainsad lagedad niidualad, siis omab see piirkond lindudele rändete peatuspaigana väga suurt tähtsust.

Kokkuvõte kaitseala linnustikust ja soovitused

Mäealuse maastikukaitsealal on viimase 15 aasta jooksul registreeritud hulgaliselt kaitsealuseid linnuliike. Keskkonnaregistrisse on kantud vaid merikotka ja kanakulli elupaigad. Mitmete kaitstavate liikide elupaigad võivad asuda teistel lähedal asuvatel kaitsealadel. Kaitsealuste liikide elupaigad alal tuleb välja selgitada inventuuri käigus, et mitte neid tahtmatult kahjustada. Linnustiku kaitseks rakendab RMK metsades pesitsusaegset raierahu 15.04-15.06. Raierahu eesmärk on eelkõige vältida vanades metsades elavate lindude ja loomade häirimist sigimisperioodil. Erametsades saab metsateatistes esitada soovitusi lindude pesitsusperioodil raieid mitte teha²⁷.

Mäealuse MKA kaitse-eesmärgina ei ole nimetatud konkreetseid liike, lindude kaitse tagamiseks on vajalik elupaikade säilitamine. Lindude osas eraldi eesmärke ei seata, liikide kaitse toimub läbi koosluste kaitse. Keskkonnaregistrisse kantud I ja II kaitsekategoori liikide elupaikade kaitseks on ette nähtud täiendavad meetmed (püsielupaikade moodustamine), mis toimub MKA kaitsereežiimist eraldiseisvana.

Linnustiku kaitse seisukohalt on oluline eriilmeliste koosluste säilimine ning avatud maastike hooldamine. Erineva koosseisu ja liitusega alusmets soodustab lindude pesitsemist, seetõttu tuleb poolavatud ja avatud aladel säilitada osaliselt ka alusmetsa ja põõsarinnet. Lindude pesitsemiseks on oluline õõnsustega puude säilitamine²⁸. Täiendavad soovitused kaitsealuste lindude kaitseks antakse kavandatava haudelinnustiku inventuuri käigus.

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Puuduvad ajakohased andmed kaitstava haudelinnustiku kohta (keskmine)
 - Viia läbi kaitsealuste haudelinnuliikide inventuur kogu kaitsealal

²⁷ Looduskaitseseadus reguleerib kaitsealuste liikide kaitset, kuid lisaks on LKS alusel keelatud looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine ning tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal.

²⁸ Sibul, I. 2018. Ekspertarvamus. Kättesaadav: https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/Viimsi_ekspertihinnang_raietele.pdf

2.1.1.3. MUU LOOMASTIK

Mäealuse MKA on looduslikult mitmekesine – avatud heinamaad, erineva vanuse ja struktuuriga metsad, ojad, kraavid ja tiigid – mis annab võimaluse elupaikade rohkuseks. Keskkonnaregistrisse ei ole kaitsealuste loomaliikide kohta infot kantud, kuid andmeid on erinevatest uuringutest ning juhuvaatlustest.

Alal on välja toodud suurt põtrade (*Alces alces*) arvukust²⁹, lisaks võivad kaitseala metsades elada metskitsed (*Capreolus capreolus*) ja metssead (*Sus scrofa*). Väiksematest imetajatest elavad seal nügis, rebane, kährik, mäger, orav, siil, jänes jt³⁰.

Võimalik on nahkhiirte esinemine, kuna metsas on vanu õõnsustega puid³¹, nahkhiirte olemasolu alal uuritud pole. Kõik Eestis pikemat aega teada olnud nahkhiired (12 liiki) kuuluvad II kaitsekategooriasse.

Roomajatest on alal kohatud harilikku rästikut (*Vipera berus*), arusisalikku (*Zootoca vivipara*) ja harilikku nastikut (*Natrix natrix*)³². Kõik need liigid kuuluvad Eestis III kaitsekategooriasse.

Kahepaiksetest elab alal teadaolevalt III kaitsekategooriasse kuuluv rohukonn (*Rana temporaria*)³³.

Lüliljalgsetest elab alal III kaitsekategooriasse kuuluv laanekuklane (*Formica aquilonia*)³⁴.

Kuna kaitseala eesmärgiks ei ole seatud ühegi konkreetse liigi elupaiga kaitset, siis käesoleva kavaga konkreetseid ega mõõdetavaid eesmärke liikide osas ei seata. Liikide kaitse tagatakse koosluste kaitsega.

2.2. KOOSLUSED

2.2.1. METSAD

Metsade osas on kaitse-eesmärgiks seatud väärtuslike metsakoosluste säilitamine.

Mäealuse MKA metsadel on laiem looduskaitseoline olulisus, kuna see on üks suurimaid ja terviklikumaid metsamassiive ülitiheda inimasustusega Tallinna lähiümbruses. Mäealuse piirkonna teeb omapäraseks see, et sinne mets kasvab kivikülvil (klindieelne kivide kogum). Tegemist on Eesti mastaabis suhteliselt haruldase nähtusega. Metsas leidub rohkesti rändrahn.

²⁹ Sibul, I. 2018. Ekspert hinnang. Kättesaadav: https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/Viimsi_ekspert_hinnang_discgolf_Ivar_Sibul_2018_1.pdf

³⁰ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68.

³¹ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68.

³² Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68.

³³ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68.

³⁴ Sibul, I. 2018. Ekspert hinnang. Kättesaadav: https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/Viimsi_ekspert_hinnang_discgolf_Ivar_Sibul_2018_1.pdf

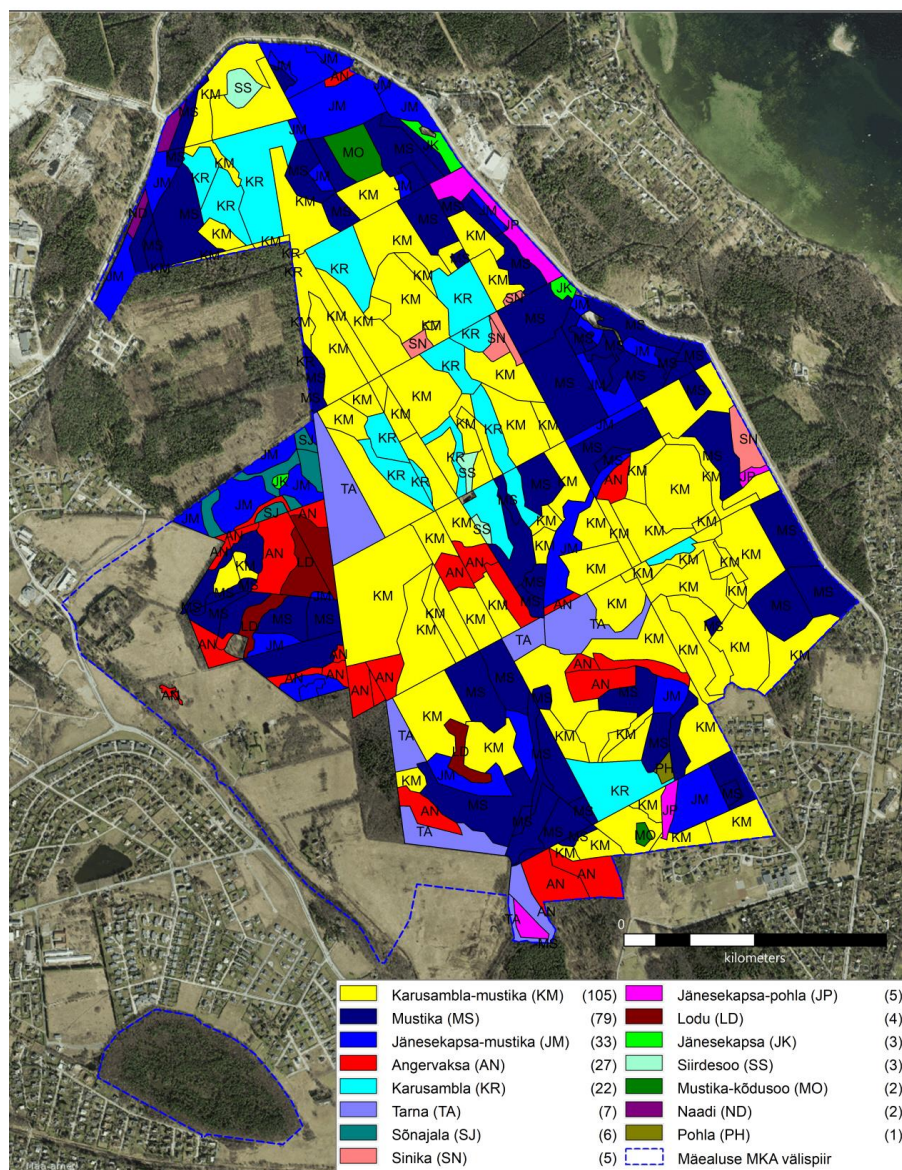
Viimsi valla territooriumil, sh Mäealuse MKAl asuvad metsad on väga suure ökoloogilise tähtsusega, millele viitavad eriliigilised ja -vanuselised puistud, mitmekülgne elustik, haruldased liigid. Lisaks on alal oluline esteetiline, metsamaastikuline (liigestatud reljeef, nõlvad, järsakud), pärandkultuuriline (kivikülvid, rändrahnud) ja kultuurilooline (endine kinnine militaartsoon ja mitmed militaarobjektid) tähtsus. Lisaks täidavad Viimsi valla haldusalal olevad metsad rohkeid keskkonnakaitselisi (vee-, müra-, õhusaaste ja tuulekaitse) ja puhkemajanduslikke funktsioone³⁵.

Metsad hõlmavad Mäealuse MKA territooriumist 86% (514,5 ha). Metsadest 83% (425 ha) kuuluvad riigile, 3,3% (19,7 ha) kohalikule omavalitsusele ning 13,7% metsadest on eraomandis.

Metsamaast on takseeritud 485,2 ha, üksnes 29,3 ha metsamaast on takseerimata (sh kõik Soosepa pv metsad). Mäealuse maastikukaitsealal on kirjeldatud 15 erinevat metsakasvukohatüüpi ja alltüüpi. Levinuimad metsakasvukohatüübid on: karusambla-mustika, mustika, jänesekapsa-mustika, angervaksa ja karusambla³⁶ (joonis 5). Suur osa metsadest on kuivendamise tunnustega. Peapuuliigi järgi leidub kõige enam kuusikuid (246,9 ha ehk 50,9% takseeritud metsade kogupindalast), männikuid (148,2 ha ehk 30,5%). Vähem leidub kaasikuid (52,6 ha), sanglepikuid (23,5 ha), haavikuid (12,7 ha) ja tammikuid (1,3 ha, joonis 6).

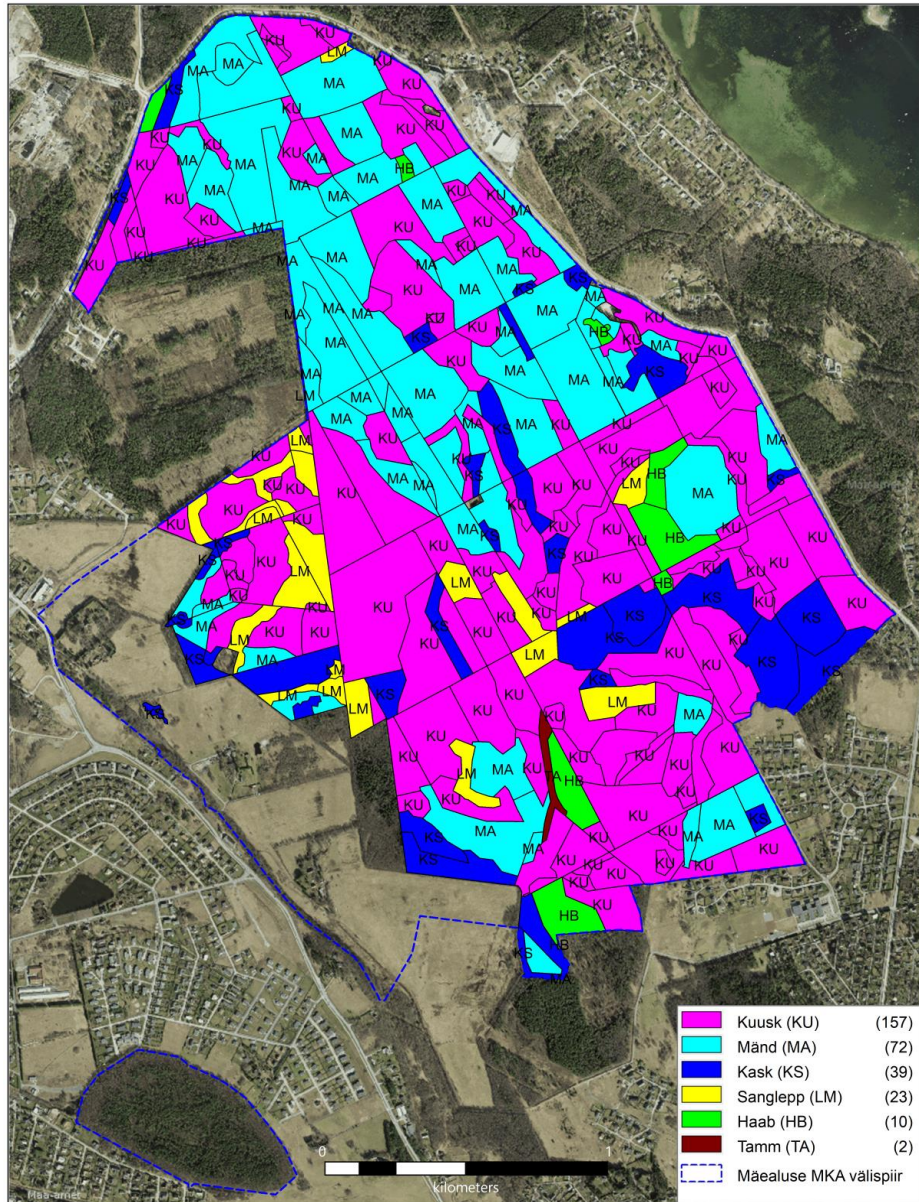
³⁵ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

³⁶ Metsaregister, seisuga 24.03.2021

Joonis 5. Mäealuse MKA metsad kasvukohatüübi alusel³⁷ (aluskaart: Maa-amet, 2021)

³⁷ Metsaregister, seisuga 24.03.2021

Joonis 6. Mäealuse MKA metsad peapuuliigi alusel³⁸ (aluskaart: Maa-amet, 2021)

Metsade kujunemist on mõjutanud maakasutus – vahetult niiduga piirnevad alad olid varem karjakasvatusest mõjutatud, millest annavad tunnistust omanäolised väiksed tammikud. Tänapäevaks on need valdavalt kinni kasvanud.

Lisaks mõjutas metsi nõukogude periood, kui Viimsi poolsaarele rajati mitmeid sõjalise otstarbega hooneid ning nendele hoonetele oli vaja tagada ligipääs. Metsade kuivendamise ja majandamise eesmärgil rajati kuivendussüsteemid ning kvartalisihid. Esimesed kvartalisihid on näha juba verstakaardil (1915. aastast). 1928. ja 1936. aasta kaartidelt on näha, et selleks ajaks oli metsa rajatud oluline kuivendusvõrk ja sihid (joonis 7). Seega on inimõju metsadele olnud pikaajaline.

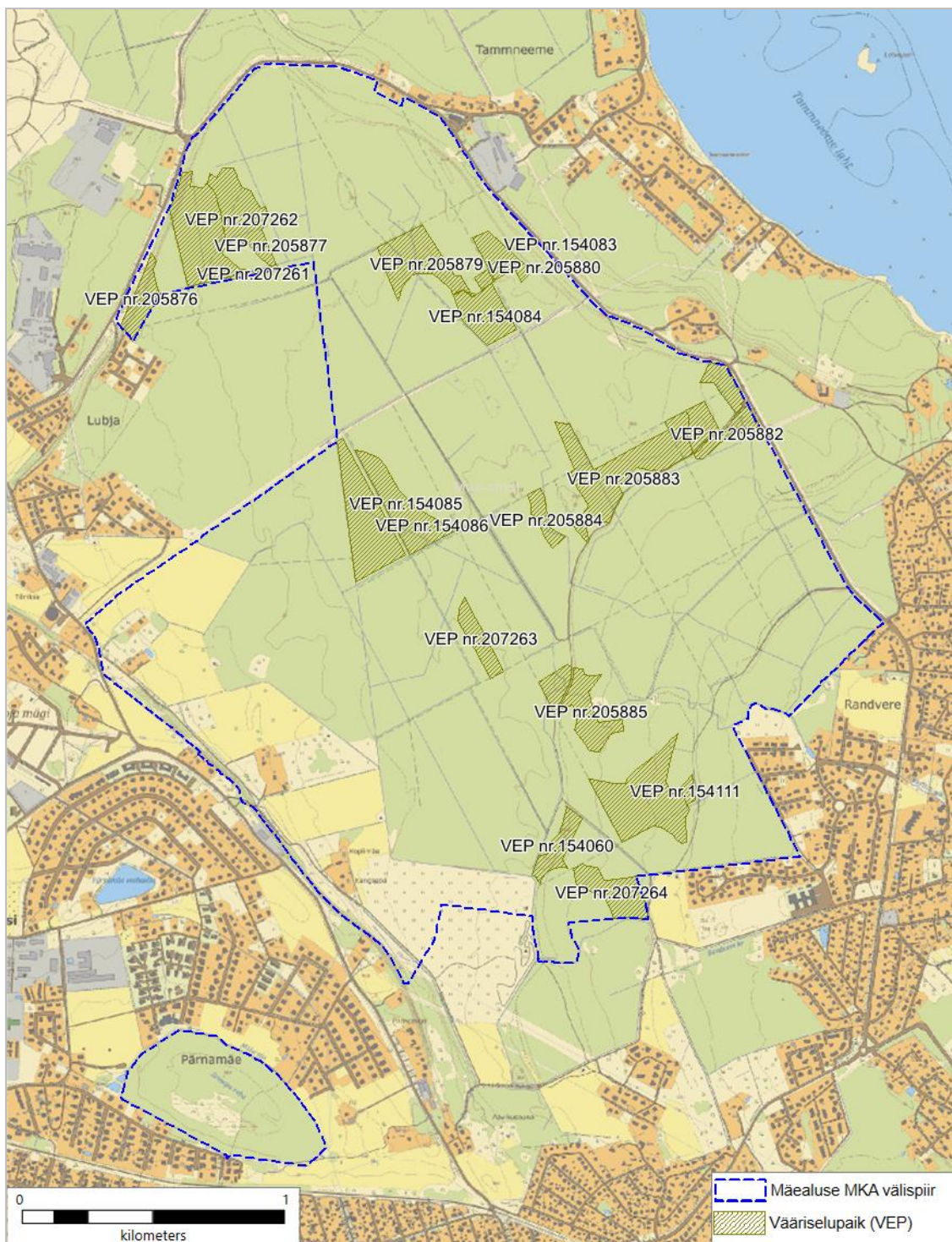
³⁸ Metsaregister, seisuga 24.03.2021

Joonis 7. Mäealuse MKA piirkond 1936. aastal (aluskaart: Maa-amet)

Vääriselupaigad

Mäealuse MKA puhul on tegemist kohaliku omavalitsuse kaitse all oleva loodusobjektiga, mis ei kuulu Natura 2000 kaitstavate alade võrgustikku. Seetõttu ei ole siin kaardistatud Loodusdirektiiviga kaitstavaid metsaelupaigatüüpe. Looduskaitseiselt väärtuslike elupaikade olemasolu kinnitab vääriselupaikade rohkus – alal on teada 19 vääriselupaiga tunnustele vastavat ala (edaspidi VEP, joonis 8) kogupindaga 65,2 ha. VEP on vähima inimhõõguuga metsala. Metsaseaduse järgi on VEP ala, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur.

Joonis 8. Väriselupaigad Mäealuse MKA-l (aluskaart: Maa-amet, 2021)

Väriselupaiku inventeeris RMK 2001. ja 2019. aastal (tabel 1). Kõik VEPid asuvad Mäealuse piiranguvööndis riigimandis oleval kinnistul Viimsi metskond 83 (89001:001:0871). Arvestades VEPide vanust (enamus nendest metsadest on kaugelt üle 100 aasta vanused), inimõju ulatust, surnud ja murdunud puude osakaalu, võivad need vähemalt osaliselt vastata Natura elupaigatüüpide tunnustele (eelkõige 9010* – vanad loodusemetsad; 9050 – rohunditerikkad kuusikud).

Riigimetsas asuvad vääriselupaigad on kaitstud keskkonnaministri 04.01.2007 määruse nr 2³⁹ alusel, mille kohaselt on avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvas keskkonnaregistrisse kantud vääriselupaigas keelatud raie, välja arvatud erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskkonnaameti nõusolekul. Vääriselupaikades tuleb hoiduda kuivendamisest, ei tohi raiuda, surnud ja lamapuitu mitte eemaldada. Vajadusel tohib eemaldada teede servas kasvavad ohtlikud puud.

Tabel 1. Vääriselupaigad Mäealuse MKA-l⁴⁰.

Jrk	KR kood	Kirjeldus	VEP tüüp	Indikaatorliigid
1	VEP205884	105 aastane soostuv kaasik	Märgalade männikud ja kaasikud	<i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik)
2	VEP205879	135 aastane kuusik	Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Pycnoporellus fulgens</i> (roostetorik), <i>Phlebia centrifuga</i> (volt-tardnahkis), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik)
3	VEP205880	145 aastane kuusik	Kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik), <i>Phlebia centrifuga</i> (volt-tardnahkis)
4	VEP205883	120 aastane kuusik	Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Phlebia centrifuga</i> (volt-tardnahkis), <i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik), <i>Ganoderma lucidum</i> (lääkvaabik)
5	VEP205885	100 aastane kuusik oja ääres	Kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik), <i>Phlebia centrifuga</i> (volt-tardnahkis), <i>Phellinus abietis</i> (eenduv kuusetaelik)
6	VEP154060*	Nõlvakul kasvav kuuse-tamme segamets. Tamme vanus üle 100 a., kuusk noorem (küps ja keskealine), kask erivanuseline. Lamapuitu suhteliselt vähe. Selgalangenud puid palju. Tüükad enamasti seest tühjad. Palju rahnusid ja kive.	Kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik)

³⁹ Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused (RT I, 15.09.2017, 10)

⁴⁰ Keskkonnaregister, seisuga 15.03.2021. Andmed on esitatud inventeerimisaja seisuga (2001. ja 2019. aasta inventuurid). Andmeid, sh VEPide kirjeldust ning vanuseid, kaitsekorralduskava koostamisel ei uuendatud.

Jrk	KR kood	Kirjeldus	VEP tüüp	Indikaatorliigid
7	VEP154083*	120. a. puhtkuusik. Üksikud väga vanad kased. Grupiti kängunud ja bioloogiliselt vanu kaski. Kahe- ja kolme-erivanuseline. Erivanuselisus esimeses rindes. Kohati väga tihe, kaelakukkunud ja poolpüsti vanu kuuski. Rippuvad samblikud ka kaskedel (känguvatel ja suurtel).	Kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik)
8	VEP154084*	160 a. männik. Erivanuseline - osa nooremaid, kuid leidub ka vahepealses vanuses. Kõik kased üleni sammaldunud. Enamus nooremaid kaski kängunud. Paar pirakat rahnrahu.	Männikud ja männisegametsad	<i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik), <i>Opegrapha</i> sp. (kiiriksamblik)
9	VEP154085*	120 a. kuusik; grupiti kaske. Mänd ühtlaselt kogu eraldusel. Eralduse servas leidub üsna palju leppa, millest mõned aukartustäratavalt vanad (üle 100 a.). Kuusk erivanuseline, kuid teist rinnet ei moodusta. Männid kõik enamasti vanemad.	Kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Ganoderma lucidum</i> (lääkvaabik), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik), <i>Opegrapha</i> sp. (kiiriksamblik)
10	VEP154086*	100 a. sanglepik; segus kaske, kuuske ja vähesel määral haaba. Pinnas kohati liigniiske, soostunud. Kask veidi noorem; kuusk erivanuseline (50 - 100 a.). Enamusel kuuskedel võra maani, ka vanadel ja jämedatel. Väga omapärane - suured häilud, mille servas kasvavad kuused.	Lepikud	<i>Ganoderma lucidum</i> (lääkvaabik), <i>Leptogium saturninum</i> (haava-tardsamblik), <i>Opegrapha</i> sp. (kiiriksamblik)
11	VEP154111*	150 - 170 a. tammik, segus vanade jämedate ja nooremate kuuskedega. Kask erivanuseline. Lamapuitu suhteliselt vähe. Kohati tihe, häilud, ebahühtlane.	Teised lehtmetsad	<i>Chaenotheca brachypoda</i> (kahvatu varjusamblik), <i>Opegrapha</i> sp. (kiiriksamblik), <i>Acrocordia gemmata</i> (suur kühmsamblik), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik)
12	VEP207262	155-aastane männik, mida kunagi on majandatud.	Märgalade männikud ja kaasikud	<i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik)
13	VEP207263	115-aastane kuusik	Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Phellinus populicola</i> (haava-tuletaelik), <i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik)
14	VEP207265	100-135-aastased kuuse enamusega puistud.	Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lepidozia</i>

Jrk	KR kood	Kirjeldus	VEP tüüp	Indikaatorliigid
				<i>reptans</i> (roomavsoomik)
15	VEP205877	130-aastane kuusik.	Kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Phellinus abietis</i> (eenduv kuusetaelik), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik)
16	VEP207264	105-aastane kuusk. Palju peenikest lamapuitu	Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik)
17	VEP205876	145-aastane kuusik mattunud klindil.	Kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik)
18	VEP207261	110-aastane kuuseenamusega puistu.	Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Lepidozia reptans</i> (roomav soomik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik)
19	VEP205882	VEP loodusõppe eesmärgil. 130 aastane kohati majandatud kuusik õpperaja ääres. Teede ja radade ääres olevad ohtlikud puud võib langetada.	Märgalade kuusikud ja kuusesegametsad	<i>Phlebia centrifuga</i> (volt-tardnahkis), <i>Lepidozia reptans</i> (roomavsoomik), <i>Nowellia curvifolia</i> (kännukatik), <i>Lecanactis abietina</i> (kuuse-nublusamblik)

*VEP inventeeriti 2001. aastal. Andmed ja kirjeldused pärinevad 2001. aasta inventuurist.

Kehtivad metsateatised

Perioodil 2010-2021 (märtsikuu seisuga) on kaitsealal kokku väljastatud 215 metsateatist⁴¹, mis hõlmavad 169,5 ha suurust ala. Puuduvad andmed, kui suures ulatuses on metsateatiste alusel raieid ellu viidud.

Metsaregistri 22.03.2021 seisuga on Mäealuse MKA-l 11 kehtivat metsateatist, mis hõlmavad 7,1 ha. Metsateatised hõlmavad eramaid ning kahte riigiomandis kinnistut.

Metsade majandamine

Mäealuse MKA-l kehtib piiranguvööndi kaitsereežiim, mis tähendab, et tegemist on majandatavate metsadega⁴².

Viimsi valla riigimetsade majandamisel on aluseks RMK koostatav metsade majandamise kava. Kava koostab RMK võttes arvesse, et tegemist on KAH-alaga⁴³. Kaitsekorralduskava koostamise ajal puudub Viimsi vallas riigimetsade majandamise kava. Erametsade majandamine toimub

⁴¹ Tegemist on metsateatiste koguarvuga, mis 01.2010 - märts 03.2021 perioodil väljastati. Seejuures tuleb arvestada, et metsateatised väljastatakse kehtivusega 1 aasta, kui metsatöid ellu ei viida, siis vajadusel küsitakse samale metsaalale teatist mitmel aastal.

⁴² Kaitsealuste liikide püsielupaikades võib olla kehtestatud ka sihtkaitsevööndi režiim, nendel aladel kehtib rangem kaitsekord, mis tuleneb vastavast määrusest. Sihtkaitsevööndites on metsade majandamine keelatud, kui kaitse-eeskirjaga ei ole teisiti sätestatud.

⁴³ KAH-alad on kõrgendatud avaliku huviga alad, kus RMK kaasab kohalikku kogukonda ning võtab metsatööde kava projekti koostamisel arvesse kohalike elanike ettepanekuid.

vastavalt metsaseadusele, Mäealuse MKA kaitse-eeskirjale ja Viimsi valla üldplaneeringule ja teemaplaneeringutele.

Looduskaitseseaduse kohaselt saab kaitse-eeskirjaga reguleerida üksnes uuendusraiate tegemist. Uuendusraie hulka kuuluvad lage- ja turberaie (aegjärgne, häil- ja veerraie). Ülejäänud raieliigid, nagu hooldusraie, sh sanitaarraie, valikraie, trassiraie ja raadamine, on lubatud metsaseaduses sätestatud tingimustel. Hooldusraiet, sh sanitaarraiet, valikraiet, trassiraiet ega raadamist ei ole võimalik kaitse-eeskirjaga piiranguvööndis reguleerida.

Kui kaitsekord ei sätesta teisiti, on enne 2009. aasta 1. jaanuarit kehtestatud kaitse-eeskirjade korral kaitseala piiranguvööndis lubatud lageraielangi suurus kuni 2 ha ja laius kuni 30 meetrit ning - turberaie langi suurus kuni 5 ha⁴⁴. Mäealuse MKA kaitse-eeskirja kohaselt on lubatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liigilist ja vanuselist mitmekesisust. Elustiku ja vanuselise mitmekesisuse suurendamiseks peab raiutaval alal alles jätma säilikupeid. Sellega tagatakse metsa jätkusuutlik ja mitmekesine areng, kus on esindatud võimalikult paljud liigid. Liigirikkuse säilitamise seisukohalt on määrav eelkõige säilikupeude, sealhulgas surnud puidu maht. Üldise liigirikkuse seisukohast on oluline jämedamõõtmeliste säilikupeude rohkus, mida ei koristata ja mis jäävad metsa alatiseks. Säilikupeud valitakse üldiselt esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid ning eritunnustega nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid. Säilikupeid ei koristata ja need jäävad metsa alatiseks.

Kaitse-eeskirjaga on lageraie lubatud kitsa langina vaid vahelduvate kooslustena arenevates (laane- ja sūrja-) metsades. Sūrjametsad on positiivsete pinnavormide lagedel ja nõlvadel karbonaadirikkal, kuid suvel läbikuivaval mullal kasvavad liigirikkad okas- ja lehtmetsad. Puurindes on valdavad mänd ja kuusk. Laanemetsades on üldiselt domineerivaks puuliigiks kuusk, kuid see võib asenduda ka männi, arukase ja haavaga. Sagedased on ka segapuistud⁴⁵.

Kuna kuusikute uuendamine toimub ainult lageraiega, siis tuleb kaitse-eeskirjas täpsustada, et lageraie on lubatud vaid kuusikutes ning langi pindalaga võib olla kuni 2 ha.

Oluline on märkida, et metsateatiste menetlemisel ei saa kaitseala valitseja kehtestada kaitse-eeskirjast rangemaid piiranguid. Selle tõttu peavad kõik piirangud (nt ajalised piirangud, maksimaalne lubatud raielangi suurus jms) nii turberaie kui lageraie korral olema konkreetsetl välja toodud kaitse-eeskirjaga. Piirangute seadmisel tuleb lähtuda ala kaitse-eesmärgist, st piirangud peavad olema vajalikud kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

Kaitsealal tuleb raieid vältida teadaolevate loodusväärtuste paiknemisest lähtudes: projekteeritavas Lubja kanakulli PEP-is (kehtib eraldiseisev kaitsekord, püsielupaiga valitseja on Keskkonnaamet), merikotka elupaigas, VEP-ides.

Kõikjal mujal tuleb jälgida, et planeeritavate raiete liik ja pindala oleks vastavuses kaitse-eeskirja regulatsiooni ja eesmärgiga.

Lähtudes eksperthinnangust Viimsi valla riigi- ja munitsipaalnietade osas, siis Mäealuse MKA nietade peafunktsioonideks on:

- nietas rekreatiivsed omadused;

⁴⁴ Looduskaitseseadus § 91 lg 13

⁴⁵ Keskkonnaagentuur. 2021. Metsatüübid. Kättesaadav: <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesti-riikliku-bioloogilise-mitmekesisuse-teabevorgustiku-koduleht/okosusteenne-lahenemine/metsad-1>

- biomitmekesisuse säilitamine;
- keskkonnakaitse.

Kogu Mäealuse MKA kuulub rohevõrgustikku, mille maakasutuse eesmärgid vastavad eeltoodud funktsioonidele (vt täpsemalt ptk 1.5). Raiete kavandamisel tuleb lähtuda eelkõige nende funktsioonide säilimisest.

Uuendusraied puhkemetsades on komplitseeritud, eriti kui uuendatavates metsades on kaitsealuseid loodusväärtusi, mis võivad pärast metsauuendustöid kaduda ning mitte enam taastuda. Vähemalt riigi- ja munitsipaalmaadel on kohalikul kaitsealal, rohevõrgustiku tuumalal ja astmelaul puidu varumine väheoluline ja sekundaarne kõrvalfunktsioon. Eksperthinnangus⁴⁶ antud soovitus järgi, tuleb nende metsade majandamisel rakendada tavapärasest erinevaid majandamisvõtteid, eriti elamutega vahetult piirnevates puhkemetsades. Majade ja elamurajoonidega vahetult piirnevatesse puistutesse mitte planeerida uuendusraieid ning majandada neid kujundus- ja valikraie kombineeritud viisil.

Eksperthinnangus⁴⁷ anti soovitus puhkemetsades kasutada kujundus- ja valikraie kombineeritud viisi vastavalt maastikulise metsakasvatuse lisaeesmärkidele, st ühendada kestlikku metsakasvatust rekreatiivsete vajadustega, biomitmekesisuse säilitamise ja esteetiliste väärtustega. Näiteks teha käidavaks ja ohutuks liikumisradu (kõrvaldada teeradade äärest liiklejatele ohtlikud puud ja rajale kukkunud puud), mis tuleks jätta metsa alla radadest eemale. Lamapuidu tekitamise eesmärk on säilitada või suurendada looduslikku mitmekesisust – lamapuit on mikroelupaigaks ja toidubaasiks paljudele liikidele.

Lisaks sellele võib metsa kasutuse eesmärkidest tulenevalt olla vajalik vaadete avamine huvitavatesse suundadesse ja objektidele, muuta puistu koosseisu, anda suuremat kasvuruumi pikaajaliste liikide suurematele eksemplaridele jm.

Samuti tuleb puhkemetsades rakendada vastavalt nende funktsioonile paindlikke metsakasvatuse võtteid. Näiteks, uuendusraie nihutamine kuni 20 (30) aasta võrra edasi, olenevalt puistu tervislikust seisundist, täiusest, koosseisust, eeluuenduse olemasolust/seisukorrast jm ja kõrgmetsa säilitamise vajadusest. Uuendusraiena kasutada (ainult) peamiselt turberaiet (veer-, häil- ja hajali- ehk aegjärkset raiet), sõltuvalt vana puistu koosseisust ja tervislikust seisundist, uue metsapõlve vajalikust peapuuliigist, seemneaasta olemasolust jm⁴⁸.

Kaitseala kaitse-eesmärgi (väärtuslike metsakoosluste säilitamine) täitmine on olemasoleva kaitse-režiimiga osaliselt võimalik. Kaitsekorraga on võimalik säilitada metsamaad, kuna kaitsekorraga on piiratud ehitustegevust ning lubatud ei ole maavarade kaevandamine, mis otseselt vähendaks metsamaa pindala. Metsade majandamist on võimalik keelata sihtkaitsevööndis (Mäealuse MKA kattub projekteeritava Lubja kanakulli püsielupaiga sihtkaitsevööndiga) ning vääriselupaikades (riigimaal). Muudes metsaosades ei ole võimalik ega ka põhjendatud uuendusraiate täielik keelamine, kuna suuremas osas on Mäealuse MKA metsasid järjepidevalt majandatud. Seega sõltumata omandivormist võib maaomanik toimetada vastavalt metsaseadusele. Samas ei ole võimalik kaitsekorraga tagada vanade metsade säilimist suurel pindalal.

Kaitse-eeskirja alusel on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel.

⁴⁶ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

⁴⁷ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

⁴⁸ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

Koosluste kujundamine

Käesoleval kaitsekorraldusperioodil ei kavandata koosluste kujundamist mitmekesisuse suurendamiseks. Koosluste kujundamise all on mõeldud eelkõige looduslike häiringute imiteerimist nagu näiteks puude langetamine, lamapuidu ja surnud puude tekitamine, häilude raiumine, kuivenduskraavide sulgemine jmt⁴⁹.

Kujundusraied peavad olema vajalikud (ja selgelt põhjendatud) kaitse-eesmärgi saavutamiseks. Puistute looduslikkust taastatakse üldjuhul keskealistes puht-kultuurpuistutes, mille struktuuri on majandamine oluliselt mõjutanud.

Mäealuse MKA-l on arvestataval hulgal murdunud puid ja lamapuitu ning neid tekib aja jooksul juurde. Kuivenduskraavide sulgemine või hooldamata jätmine võib põhjustada üleujutust ning ohustada ümberkaudseid elamupiirkondi, teid ja põhjustada metsa hukkumist, mida ei saa puhkemetsas lubada. Seetõttu tuleb kuivenduskraave edasi hooldada.

Koosluste kujundamise all mõeldakse ka vaadete avamist. Käesoleval ajal ei nähtud vajadust vaadete avamiseks.

Raied kaitsealuste liikide elupaikades ja vääriselupaikades

Raied merikotka ja kanakulli elupaikades toimuvad Keskkonnaameti nõusolekul ja tingimustel. Merikotka elupaik jääb osaliselt Mäealuse MKAlle, kuid looduskaitsealuse alusel moodustatud püsielupaik asub kaitsealast väljas pool. Merikotka kaitse tagamiseks tuleb raiete lubamisel arvestada häirimistundlikku ala, mis on ulatub 500 m kaugusele pesast.

Raietöid (sh metsamaterjali kokkuvedu) tohib teha ajavahemikul 1. augustist kuni 14. veebruarini ehk väljaspool merikotka pesitsusperioodi. Metsamaterjali kokku- või väljavedu läbi Tammneeme merikotka püsielupaiga sihtkaitsevööndi ei ole lubatud. Merikotka püsielupaiga piirkonnas (väljaspool püsielupaiga sihtkaitsevööndit) soovib Keskkonnaamet langile jätta säilikipuid grupiti vähemalt 10 tm/ha.

Kraavide hooldamine

Kaitse-eeskirja järgi on keelatud uute maaparandussüsteemide rajamine.

Mäealuse MKA-l tuleb jätkata kuivenduskraavide hooldamist ja uuendamist, tegevust tuleb kaitse-eeskirjaga lubada. Kaitse-eeskirja tuleb lisada, et maaparandussüsteemide uuendamine ja hooldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Kraavide hooldamine on vajalik, et säilitada olemasolev veerežiim ning niiskustingimused. Piirkonna metsad on juba aastakümneid olnud kuivendusest mõjutatud. Veerežiimi oluline muutumine võib põhjustada üleujutusi ning metsa hukkumist, mida antud ala eesmärgi arvestades ei saa lubada. Lisaks on kraavide hooldamine vajalik piirnevate elamurajoonide ning taristu (nt teed) toimimiseks.

Metsade osas kaitse-eesmärgi seadmine

Metsaalade terviklikkuse ja sidususe säilitamiseks on kaitse-eesmärgi seadmisel lähtutud rohevõrgustiku koridoridele seatud tingimusest⁵⁰, mille alusel tuleb tagada sidusalt kulgeva

⁴⁹ Jõgiste, K., Kuuba, R., Kalda, A., Parmasto, E., Jüriado, I., Öunap, H., Kiviste, A., Korjus, H., Viilma, K., Öövel, J., Amos T. 2002. Metsade looduslikkuse taastamise juhend. Tartu. 131, <http://www.metsahoiu.ee>.

⁵⁰ Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering "Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik"

kõrghaljastuse olemasolu 70% ulatuses. Kaitseala metsade kogupindala on 514,5. Kõrghaljastus tuleb säilitada vähemalt 360 ha-l.

Pikaajaline eesmärk (30 aasta pärast): metsakoosluste säilimine vähemalt 514 ha-l, millest vähemalt 360 ha on kõrghaljastus.

Lühiajaline eesmärk (kaitsekorraldusperioodi lõpuks): metsakoosluste säilimine vähemalt 514 ha-l, millest vähemalt 360 ha on kõrghaljastus.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed mõjutegurid:

- Kaitsealal on keelatud maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- Paigaldatud on tõkked, et takistada sõidukitega sõitmist väljaspool teid;
- Rajatud on parklad olulisemate külastusobjektide juurde;
- Ehitustegevus on kaitsealal piiratud;
- Kõik vääriselupaigad asuvad riigimetsas, kus need on kaitstud keskkonnaministri määruse alusel;
- Teadaolevad I ja II kaitsekategooria linnuliikide elupaigad on kaitstud püsielupaikade (või projekteeritavate püsielupaikade) koosseisus.

Negatiivsed mõjutegurid:

- Puudub riigimetsade majandamise kava (kõrge)
 - RMK koostab Viimsi riigimetsade majandamise kava
- Kaitse-eeskirja sõnastus lageraiete osas on ebatäpne (madal)
 - Uuendada kaitse-eeskirja

2.2.2. NIIDUD

Mäealuse MKA kaitse-eesmärk on pärandkultuurmaastiku kaitse. Niidud on kahtlemata osaks pärandkultuurmaastikust, kuna põlised talukohad ja neid ümbritsevad kunagised karjamaad annavad aimu kunagisest maakasutusest. Kaitseala moodustamisel⁵¹ toodi välja, et Mäealuse MKA-l säilinud kunagised karjamaad on ainuke tükki “vana” Viimsit, mis Viimsi poolsaarel veel alles. Kariloomi Viimsil eriti enam ei peeta, kuid maastikku hoitakse avatuna järjepideva niitmisega. Kunagisi karjamaid ning põliseid talukohti eraldab ümbritsevast tiheasustusest klindias tang ühelt poolt ja mets teiselt poolt⁵².

Pärandkultuurmaastiku säilitamiseks on oluline niitude järjepidev hooldamine, millega tõuseb ka niidutaimede liigirikkus. Lisaks on alade avatuna säilitamine oluline linnustikule: avamaastiku

⁵¹ Rajangu, S. 2005. Esimene kohalik maastikukaitseala eie tulnud kergelt. Ajakirjas Eesti Loodus 2005/8.

⁵² Rajangu, S. 2005. Esimene kohalik maastikukaitseala eie tulnud kergelt. Ajakirjas Eesti Loodus 2005/8.

lindudele elupaigana, kullilistele ja kakulistele toitumisalana ning rändlindudele puhke- ja toitumisalana.

Käesoleval ajal on MKA-le jäävate heinamaade niitmine korraldatud kaitseala valitseja, Viimsi Vallavalitsuse, poolt. Kohalik omavalitsus korraldab niitmist 45 ha suurusel alal (katastriüksused 89001:010:0006; 89001:010:2006; 89001:010:7790; 89001:010:1979; 89001:010:0639; 89001:010:5180; 89001:010:0526 ja 89001:010:0800).

Lisaks on osa piirnevaid alasid niidetud maaomanike poolt. Hooldatud niitude kogupindala 2021. aastal on 50 ha (lisa 10 foto 5). Kuigi esmatähtis on jätkata hoolduses olevate alade niitmist, siis kaitsekorralduskavas tehakse soovitus täiendava 4,8 ha suuruse ala taastamiseks ja edaspidiseks hooldamiseks. Taastatavatel aladel tuleb raiuda võsa, jätta kasvama suuremaid lehtpuid ja põõsaid grupiti. Edaspidi tuleb taastatud ala iga-aastaselt niita.

Alates kaitseala moodustamisest toimub heinamaade niitmine kaks korda aastas, niide purustatakse. Heinamaadel on probleemiks olnud mets-harakputke vohamine, mis vähendab teiste niidutaimede kasvuvõimalusi ning üldist liigirikkust. Seetõttu tuleb vallaga sõlmitud lepingu järgi niitjal esimene niide teha maikuus enne mets-harakputkede õitsemisaega. Teine niide tuleb teostada ajavahemikus 01.08-31.08.

Mets-harakputk (*Anthriscus sylvestris*) on lämmastikulembene liik, mille rohkus alal viitab pealtparanduse ja väetamise mõjule. Aruniitude hoolduskava⁵³ alusel toimub mets-harakputke tõrjumine niitmisega kaks korda aastas, seejuures peab esimene niide toimuma enne õidepuhkemist (mai lõpus). Seejuures on oluline niidus igakordselt koristada (mitte lasta seemnetel heinas valmida). Seega ei ole niite purustamine efektiivne mets-harakputke tõrjumiseks. Lisaks tekitab purustatud niide rohumaale kulukihi, mis vähendab üldist liigirikkust. Suure tõenäosusega ei ole Mäealuse MKA niitude taimestik suure liigirikkusega, niitudel on eelkõige maastikuline väärtus. Siiski, maaspesitsevate lindude kaitseks on üldine looduskaitse soovituse alustada niitmisega võimalikult hilja.

Näiteks eelmise perioodi kaitsekorralduskavas toodi välja, et Mäealuse niitudel pesitseb rukkirääk, kelle esimene pesakond koorub alles juuli esimeses pooles. Lisaks rukkiräägule toetab hilisem niitmisaeg ka päevaliblikate populatsioone, mesilasi ja kimalasi, kes leiavad suve lõpus niidetaval niidul pikema aja vältel toitumiseks vajalikke õierikkaid alasid⁵⁴. Kaitsekorraldusperioodil tuleb läbi viia kaitseala haudelinnustiku inventuur, kus anda muuhulgas soovitus niitude majandamiseks (nt sobiv niitmise aeg) lähtuvalt maaspesitsevate lindude kaitse vajadusest.

Pikaajaline eesmärk (30 aasta pärast): Säilinud on niitude maastikuline väärtus, niidud on hooldatud vähemalt 54,8 ha-l.

Lühiajaline eesmärk (kaitsekorraldusperioodi lõpuks): Säilinud on niitude maastikuline väärtus, niidud on hooldatud vähemalt 50 ha-l, lisaks on taastatud ja taastamisjärgselt hooldatud 4,8 ha niidukooslusi.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed mõjutegurid:

⁵³ Mesipuu, M. 2020. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. Kättesaadav: <https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/aru- ja soostunud niitude hoolduskava 1.pdf>

⁵⁴ Mesipuu, M. 2020. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. Kättesaadav: <https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/aru- ja soostunud niitude hoolduskava 1.pdf>

- Kaitseala niidud on hooldatud 50 ha-l, millest 45 ha hooldab Viimsi Vallavalitsus ja 5 ha hooldavad eramaade omanikud.
- Ehitustegevus on kaitsealal piiratud. Uute elamute ehitamine on lubatud vaid elamumaal. Mäealuse MKA-l hõlmavad elamumaa sihtotstarbega maaüksused vaid vanu talusüdameid, millel asuvad juba olemasolevad elamud. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tootmisotstarbega ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd.

Negatiivsed mõjutegurid ja meetmed:

- Eramaaomanike huvi puudumine niitude hooldamise vastu (kõrge)
 - Huvi puudumisel on kaitseala valitsejal, Viimsi Vallavalitsusel, kokkuleppel maaomanikega kohustus niitusid hooldada, et tagada kaitse-eesmärgiks seatud niidukoosluste säilimine.
- Niidud on vähemalt 4,8 ha-l hooldamata (madal)
 - Taastada niidud 4,8 ha-l ning jätkata nende iga-aastast hooldamist
- Puuduvad andmed niitude haudelinnustiku kohta, mistõttu ei ole võimalik anda kaitsekorralduslikke soovitusi (keskmine)
 - Haudelinnustiku inventuuri läbiviimine koos kaitsekorralduslike soovitude andmisega

2.2.3. SOOD

Mäealuse MKA kaitse-eesmärk on muuhulgas väärtuslike sookoosluste kaitse. Kaitsealal on Soosepa raba, mis kuulub tervikuna Soosepa piiranguvööndisse. Raba vanust on hinnatud ligikaudu kaheksale tuhandele aastale ning turbakihi paksust mõõdetud ligikaudu viis meetrit. Märjemad sookooslused vahelduvad kuivemate metsaaladega, hästi on märgatav ka kunagine turbalõikamise koht (vt ka ptk 2.4). See soo on jäänuk kunagisest suuremast sooalast, mis on nüüdseks kuivendatud ning tihedalt täis ehitatud. 2019. aasta ELFi inventuur järgi on soo pindala 1,6 ha. Viimase roheline saarekesena omab see õppeotstarbelist tähtsust ning on ümberkaudsetele inimestele oluline puhkepiirkond, millele viitab isetekkeliste radade võrgustik⁵⁵. Olemasolevate radade baasil rajati 2015. aastal Soosepa rabasse õpperada (vt täpsemalt ptk 3.4.4).

Mäealuse MKA kaitse-eeskirjas on Soosepa piiranguvööndi kaitse-eesmärgina nimetatud soo- ja metsakoosluste säilitamist, milleks on vajalik puu- ja põõsarinde kujundamine. Puu- ja põõsarinde kujundamine ei aita pikaajaliselt kaasa soo säilimisele. Säilinud soolaik on väga väike ning sood ümbritsev metsaala on kolmest küljest piiratud Mähe ojaga. Arvestades soo kehva seisundit⁵⁶, ei ole võimalik selle kinni kasvamist ja metsastumist peatada. Kuna Soosepa raba väärtus on esmajärgus puhke- ja õppeotstarbeline, siis võib vajadusel võsa raiuda raja vahetus läheduses (kuni 0,5 m kauguselt raja servast) või vaadete avamiseks (kaitsekorralduskavaga sellist vajadust ette ei nähta). Raiete kavandamisel Soosepa raba ümbruses tuleb arvestada, et turbapinnas on väga tallamisõrn ning olemasolevad rajad valdavalt väga kitsad. Suuremad raietööd eeldavad tehnikaga ligipääsu,

⁵⁵ Timm, U., Kiristaja, P. 2005. Mäealuse maastikukaitseala – esimene kohalik. Ajakirjas Eesti Loodus nr 2005/8.

⁵⁶ 2019. aastal hindas Eerik Leibak selle üldseisundit hindegaga D, elupaigatüübiks on 7120 – rikutud, kuid taastumisvõimalised rabad.

mis ala väiksust arvestades võib kooslusele avaldada ebaproportsionaalselt suurt koormust. Seetõttu on soovitatav vajadusel raieid teha käsitsi (eelkõige eemaldada teele langenud puid või võsa).

Pikaajaline eesmärk (30 aasta pärast): Sookoosluse maastikuline väärtus on säilinud. Sookooslus on säilinud endises seisundis 1,6 ha-l.

Lühiajaline eesmärk (kaitsekorraldusperioodi lõpuks): Sookoosluse maastikuline väärtus on säilinud. Sookooslus on säilinud 1,6 ha-l, kooslust ei ole kahjustatud tallamisega, rajatud ei ole uusi maaparandussüsteeme

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed mõjutegurid:

- Kaitsealal on keelatud maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- Kaitsealal ei ole lubatud uute maaparandussüsteemide rajamine.
- Külastajad on suunatud ettevalmistatud rajale, et vältida tallamisest tekkida võivaid kahjustusi pinnasele;

Negatiivsed mõjutegurid:

- Sookoosluse kinnikasvamine (keskmine)
 - Kaitseala sookoosluse kinnikasvamine on pöördumatu protsess, mida on oluliselt mõjutanud kuivendamine. Kuivenduskraavid kaitseala piiril tuleb säilitada, kuna ala piirneb elamurajoonidega. Sookooslusel on eelkõige õppeotstarbeline- ja puhkeväärtus, mida tasub väärtustada ja arendada.
- Prahistamine vähesel määral (keskmine)
 - Likvideerida praht Soosepa piiranguvöödis
- Soosepa piiranguvööndi serva on rajatud lõkkease haljastusjäätmega (kõrge)
 - Lõkkekohta likvideerimine

2.3. MAASTIK

Kaitseala põhiliseks väärtuseks on maastikuline liigestatus, kus põimuvad nii looduslikud kui inimese kujundatud alad. Mäealuse piiranguvööndis piirnevad endised põllu- ja karjamaad lääne pool kõrge klindiastangu ning ida poolt laia metsavööga. Soosepa piiranguvööndi maastikku kujundavad soo- ja soometsakooslused. Maastikule lisavad mitmekesisust mitmed väiksemad veekogud – ojad, tiigid, kraavid⁵⁷.

Kaitseala külastamisel tuvastati mõningaid prahistatud alasid, mis rikuvad maastiku ilmet ning tuleb koristada.

Ehitustegevus

Kaitseala maastikuilmet mõjutab oluliselt ehitustegevus, seetõttu käsitletakse teemat siin täpsemalt.

⁵⁷ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68

Kehtiva kaitse-eeskirja alusel on kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd. Kaitseala valitseja nõusolekuta on keelatud detailplaneeringu kehtestamine, väikeehitise ehitamiseks nõusoleku andmine, projekteerimistingimuste ja ehitusloa andmine.

Uute elamute ehitamine on lubatud vaid elamumaal⁵⁸. Mäealuse MKA-l hõlmavad elamumaa sihtotstarbega maaüksused vaid vanu talusüdameid, millel asuvad juba olemasolevad elamud. Kaitsealale ulatub üks elamumaa (Soosepa tee 55, 89001:010:1191), mis käesoleval ajal on hoonestamata. Perspektiivis rajatakse elamu klindipealsele maale, mis jääb kaitsealast välja poole.

Lisaks on ÜP teemaplaneeringuga seatud tingimused rohevõrgustiku sidususe ja funktsioonide säilimiseks (kogu kaitseala territoorium kuulub rohevõrgustikku):

- Rohevõrgustiku tugialale ja astmelaudadele ei ehitata. Erandina on lubatud ehitada kaitseala või puhkeala teenindavaid rajatisi (nt viidad, laudteed, vaatlustornid jne) ja kuni 20 m² suuruseid looduskeskkonda sobituvaid hooneid kui enne käesoleva teemaplaneeringu kehtestamist kehtestatud detailplaneeringuga pole määratud teisiti.
- Hooneid või rajatisi teenindavate uute tehnokoridoride rajamine on keelatud.

Kehtestatud ehitus- ja maakasutustingimused võimaldavad kaitseala valitsejal suunata kaitsealal toimuvat ehitustegevust ning maa kasutamist. Ehitamise vajadus roheline võrgustiku aladele peab olema äärmiselt läbikaalutud ja põhjendatud, ning kui see osutub siiski vajalikuks, peavad arhitektuursed lahendused arvestama kohaliku maastikulise situatsiooniga ja väljakujunenud ehitustavadega.

Põhimõtte ehitiste lubamisel kaitsealale on, et rajatav ehitis ei tohi kahjustada kaitse-eesmärkide (avamaastiku säilitamine, poollooduslike koosluste säilitamine ja kujundamine, metsade säilitamine, sookoosluste säilitamine, kaitsealuste liikide ja elustiku mitmekesisuse kaitse, puhkemajanduse loodussõbralik arendamine, loodushariduse edendamine) saavutamist.

Üldreegel on, et eluhooneid ja abihooneid võib ehitada olemasoleva hoonetekompleksi lähedale, et vältida avamaastiku fragmenteerimist. Samuti on lubatud ehitisi kaitseala eesmarke toetavate tegevuste tegemiseks (loomade karjatamise jaoks vajalikud rajatised, puhkeväärtuste arendamiseks vajalikud rajatised jms). Rajatised peavad sobituma ümbritsevasse keskkonda ning järgima olemasoleva hoonestuskompleksi stiili. Ehitusmaterjalidest tuleb kasutada looduslähedasi materjale. Rajatavad piirded peavad olema looduslikest materjalidest ning maalähedased.

Kuigi käesoleval ajal alal loomi ei karjatata, siis kaitsekorraga on säilitatud võimalus maaüksustel, millel puudub hoonestus ja kes soovivad maad põllumajanduslikul eesmärgil (nt. loomade karjatamiseks) kasutada, rajada vajadusel loomadele nt varjualune. Sellised abihooned tuleb paigutada maastikule nii, et ei fragmenteeriks avamaastikku (naabermaaüksusel asuvate hoonetegruppide või klindialuse tee lähedusse. Kriteeriumiks on asjaolu, et võimalikud tulevased hooned ei vähendaks ala esteetilist väärtust ning olemasolevaid loodusväärtusi (esteetilisi vaateid ja väärtust rändlindude peatuspaigana).

2.3.1. PÕHJA-EESTI KLINT

⁵⁸ Viimsi valla üldplaneeringu teemaplaneering "Viimsi valla üldiste ehitustingimuste määramine. Elamuehituse põhimõtted"

Mäealuse MKA üheks kaitse-eesmärgiks on Põhja-Eesti klindi kaitse. Siin ei ole klint küll vahetult mere ääres nagu näiteks Ontikal või Pakri poolsaarel, kuid mere äärest aegade jooksul taandununa siiski järsunõlvaline ning jalamilt tipuni silmapaistva kõrguste vahega. Näiteks Haabneeme aleviku servas (Viimsi tingimustes kaldale kõige lähemal asuvas lõigus) on maksimaalne kõrguste vahe maapinna ning klindi ülaserva vahel ligi 40 meetrit. Selline järsk puudega kaetud klint on Eesti oludes omaette nähtus. Loogakujuliselt kaarduva klindiaheliku kogupikkus Viimsi poolsaarel on ligikaudu 6 kilomeetrit⁵⁹. Mäealuse MKA-l kulgeb klint piki Pärnamäe teed olles kaitseala piiriks (lisa 10 foto 6).

Pangametsas tuleb hoiduda igasugusest metsamajanduslikust tegevusest. Nõlvadel ja erosiooniohuga aladel tuleb säilitada maksimaalselt alustaimestikku ja hoiduda pinnase kahjustamisest. Sõltuvalt vajadusest tuleb metsaalust koristada prahist.

Pikaajaline eesmärk (30 aasta pärast): Klint ja rusukallete mets on säilinud ja kahjustamata

Lühiajaline eesmärk (kaitsekorraldusperioodi lõpuks): Klint ja rusukallete mets on säilinud, pinnast ei ole kahjustatud.

Mõjutegurid ja meetmed:

Positiivsed mõjutegurid:

- Kaitsealal on keelatud maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- Külastust ei ole suunatud klindi piirkonda, sinna ei ole külustusobjekte rajatud. Intensiivne tallamine ja sellega pinnase kahjustamine võib põhjustada erosiooni.
- Ehitustegevus on kaitsealal piiratud;
- Osa klindialusest maa-alast on munitsipaalomandis, mis võimaldab raietest hoiduda.

Negatiivsed mõjutegurid:

- Metsaraie klindi nõlval (kõrge)
 - Metsaraiet ei ole võimalik kaitseala piiranguvööndis täielikult keelata, kuid sellele on võimalik seada piiranguid lähtuvalt kaitse-eesmärgist

2.3.2. PÄRANDKULTUURMAASTIK

Mäealuse maastikukaitseala üheks kaitse-eesmärgiks on pärandkultuurmaastiku kaitse.

Mäealuse piiranguvööndis tahetakse hoida ühelt poolt Põhja-Eesti klinti ja pangaaluseid metsakooslusi ning teisalt endisi karjamaid, kui piirkonnale omast miljööväärtuslikku pärandkultuurmaastikku. Kaitsealasse jäävatel rohumaadel ja piirnevates metsades on läbi aegade loomi karjatatud ning hajusalt paiknevatel talumaadel ka põldu haritud⁶⁰ (vt niitude kohta täpsemalt ptk-s 2.2.2).

Viimsi vald on järjest enam linnastuv ning maalähedase elulaadi ning traditsioonilise miljöoga alasid (nt põllud, karjamaad) jääb hoogsa kinnisvaraarenduse tulemusel järjest vähemaks. Seega on säilinud ja hooldatavad pärandkultuurmaastikud valla maastikupildis unikaalsed⁶¹. Viimsi valla ÜP

⁵⁹ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68

⁶⁰ Timm, U., Kiristaja, P. 2005. Mäealuse maastikukaitseala – esimene kohalik. Ajakirjas Eesti Loodus nr 2005/8

⁶¹ Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering "Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik"

alusel kuuluvad endised põllu- ja karjamaad Klindiasangu miljööväärtuslikku alasse. Klindiasangu miljööväärtuslik ala hõlmab Lubja- ehk Pärnamäe ning sellega külgnevat klindiasangut.

Klindialusel alal Lubja teest ida poole jääv Lubja küla osa (Mäealuse) on hajusa struktuuriga. Piki klindi jalamit kulgeb talust taluni viiv tee, mis on õgvendamata pinnastee. Hooned on valdavalt väikesemahulised ja lihtsa põhiplaaniga. Domineerib ühekordne viilkatusega puithoonestus.⁶² Talud on põlispuudest ümbritsetud. Uute elamute ehitamine on lubatud vaid elamumaal, mis Mäealuse MKA-l on juba hoonestatud, seega on võimalik hoida olemasolevat asustusstruktuuri ning hoiduda lagedate niidualade hoonestamisest.

Mäealuse MKA kaitse-eeskirja kohaselt on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd. Kaitseala valitseja nõusolekut tuleb küsida detailplaneeringu kehtestamisel, väikeehitise ehitamiseks nõusoleku andmisel, projekteerimistingimuste ja ehitusloa andmisel. Seatud tingimused võimaldavad säilitada pärandkultuurmaastiku väärtusi.

Pikaajaline eesmärk (30 aasta pärast): kaitsealal on säilinud miljööväärtused, sh olemasolev asustusstruktuur, looklevad külated ja pärandkultuurmaastik on hooldatud 54,8 ha-l.

Lühiajaline eesmärk (kaitsekorraldusperioodi lõpuks): kaitsealal on säilinud miljööväärtused, sh olemasolev asustusstruktuur, looklevad külated ja pärandkultuurmaastik on hooldatud vähemalt 50 ha-l, lisaks on taastatud ja taastamisjärgselt hooldatud 4,8 ha niidukooslusi.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed mõjutegurid:

- Kaitseala niidud on hooldatud 50 ha-l, millest 45 ha hooldab Viimsi Vallavalitsus ja 5 ha hooldavad eramaade omanikud.
- Ehitustegevus on kaitsealal piiratud. Uute elamute ehitamine on lubatud vaid elamumaal. Mäealuse MKA-l hõlmavad elamumaa sihtotstarbega maaüksused vaid vanu talusüdameid, millel asuvad juba olemasolevad elamud. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd.

Negatiivsed mõjutegurid:

- Eramaaomanike huvi puudumine niitude hooldamise vastu (kõrge)
 - Huvi puudumisel on kaitseala valitsejal, Viimsi Vallavalitsusel, kokkuleppel maaomanikega kohustus niitusid hooldada, et tagada kaitse-eesmärgiks seatud niidukoosluste säilimine.
- Niidud on osaliselt kinni kasvanud (madal)
 - Taastada niidud 4,8 ha-l ning jätkata nende iga-aastast hooldamist
- Prahistamine (keskmine)
 - Likvideerida praht eelkõige Mäealuse tee servas (Mäealuse tee ja niidu vahel). Mujal koristada prahti jooksvalt sõltuvalt vajadusest, sest kuhu prahti on maha jäetud, sinna kiputakse seda juurde tooma

⁶² Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering "Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik"

2.4. ÜKSIKOBJEKTID

Kaitseala kaitse-eesmärgina ei ole välja toodud üksikobjektide kaitset. Üksikobjektid on osaks piirkonna ajaloost ning kannavad teadmisi piirkonna kujunemisest ning väärivad seetõttu säilitamist, väärtustamist ning tutvustamist. Üksikobjektidele kaitsekorralduskavas eraldi eesmäärke ei seata.

2.4.1. KAITSEALUSED ÜKSIKOBJEKTID

Kaitsealune looduse üksikobjekt – Tädu kuusk on käesolevaks ajaks hävinud, kuid kaitstav loodusobjekt on registrites⁶³ alles ning samuti kehtib piiranguvöönd objektist 50 m raadiuses. Tädu kuusk paiknes Mäealuse pv idaservas, Randvere tee lähedal. Tädu kuusk oli kohalik vaatamisväärsus – ca 120 aasta vanune, 20 meetri kõrgune ja 110 cm ümbermõõduga puu kasvas kahe meetri kõrguse rändrahnuga otsas.

2.4.2. ÜRGLOODUSE OBJEKTID

Mäealuse MKA-l on kaks ürglooduse objekti (joonis lisas 4).

Viimsi poolsaare idarannikul paikneb 124 suurt rändrahn. Läänerannikul on taolisi rahne 45, meres – 51. “Eesti ürglooduse raamatusse” on Viimsi poolsaarel kantud 29 rändrahn, millest üks asub Mäealuse MKA-l. **Vanatoa kivi** – asub Lubja külas, Vanatoa talu heinamaal. Biotiitgraniitrahn, mille pikkus on 5,3 m, laius 4,0 m ja kõrgus 1,9 m. Kivi ümbermõõt on 14,3 m. Väga kõva jämedateraline kivim, mis koosneb peamiselt päevakivist ja kvartsis, biotiiti on vähe. Päevakivikristallid on kohati (eriti rahnu alumises osas) välispinnal kaoliniseerunud. Esineb üksikuid kinnislõhesid. Aluspõhjaks on kambriumi liivakivi. Ümbruskonnast on rändrahnud maaparanduse käigus enamjaolt kõrvaldatud.

Ürglooduse raamatusse on kantud veel **Merivälja põiksääred ja Soasepa raba**. Soasepa (Merivälja) raba on kunagine Antsülusjärve laguun, mida eraldasid omaaegsest järvest kaks peaaegu ida-läänesuunalist maasäärt. Säärte kõrgus oli ligikaudu 35 m ning need koosnesid lubjakivi veerisest ja kruusast. Käesolevaks ajaks on maasääred pinnamoes vähe märgatavad, kuna 60-90 m laiuse juures on nende kõrgus vaid 3-4 m. Rannajärv ja põiksääred on tekkinud Antsülusjärve transgressiooni ajal ca 9100-9300 aastat tagasi, mil paekalda murrutamisel tekkinud materjal liikus piki randa ja kuhjus lõunas. Pärast Antsülusjärve taandumist muutus laguun järveks, mis aja jooksul kinni kasvas ning tekkis raba⁶⁴. Põiksääred olid varem põllustatud, neid läbis vana raudtee. Rabast võeti turvast (säilinud on vanu turbaauke).

2.4.3. PÄRANDKULTUURI OBJEKTID

Mäealuse MKA-l on registreeritud⁶⁵ viis pärandkultuuriobjekti (joonis lisas 4):

- **Talguliste istutuslank** - 2004. a kevadel istutati üle Eesti Euroopa Liiduga liitumise auks miljon puud. Siin kasvab osa neist;

⁶³ EELIS, seisuga 18.03.2021

⁶⁴ Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68

⁶⁵ Keskkonnaregister, seisuga 16.03.2021

- **Soosepa raba turbavõttuala** – kunagine turbavõtukoht;
- **Mõisa piirisiht** (lisa 10 foto 1) – läbib Mäealuse piiranguvööndit põhja-lõuna suunas. Osaliselt kattub kaitseala välispiiriga;
- **Nõukogude piirivalve kontrollpunkt** (lisa 10 foto 2);
- **Piirivalvepunkt** (lisa 10 foto 3) – vahimajake paikneb vahetult kaitseala piiril, Himbeku kinnistul. Nõukogude perioodil paiknesid majast eemal lõunas Vene sõjaväele kuulunud maapealsed ja osaliselt maasse paigaldatud kütusemahutid. Kaitsealale jääv Linnakumetsa kinnistu on valdavas osas (v.a. Randvere teega piirnev külg) piiratud raudbetoonpostidel okastraattõketega, mis on paiguti säilinud.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

3.1. HETKEOLUKORD JA VISIOON

Mäealuse MKA-l on viis olemasolevat külastusobjekti:

- RMK hallatavad Tädu loodusõpperada ja Tädu lõkkekoht;
- Viimsi Vallavalitsuse hallatavad Tädu terviserada, Viimsi discgolfi rada ja Soosepa loodusõppe- ja terviserada.

Ala külastajad on nii kohalikud elanikud kui ka ümberkaudsete omavalitsuste elanikud. Olemasolev radade võrgustik annab võimalusi nii looduse vaatlemiseks, matkamiseks, jalutamiseks, kui ka sportimiseks (suusatamine, jooksmine, rattasõit, discgolfi mängimine). Loodusõpperadasid kasutatakse ka loodushariduslikel eesmärkidel. Kaitseala metsades ja soos käiakse marjul ja seenel.

2012. aastal läbiviidud uuringu⁶⁶ raames hinnati Mäealuse piiranguvööndi loodusraja kasutuskooormust. Küsitleti 181 inimest. Selgus, et Mäealuse piiranguvööndis asuvat rada kasutab ca 3 inimest päevas. Kuigi võib arvata, et küsitlus ei anna reaalselt pilti kaitseala külastuskooormuse kohta, võimaldab see siiski hinnata, et kaitseala külastuskooormus oli 2012. aastal pigem väike.

Varasem Tädu loodusõpperada kulges valdavalt mööda kruusateid ning ei olnud külastajale väga atraktiivne. Uus ning oluliselt põnevam rada rajati mõned aastad tagasi, millega tõenäoliselt tõusis ka külastajate hulk. Võrreldes Tädu loodusõpperajaga, mis on sobilik pigem matkamiseks ja tehniliselt keerukam, käib rohkem külastajaid Tädu terviserajal, kus saab sportida (sh lume olemasolul suusatada) või jalutada. Mäeküla piiranguvööndi idaserva, Viimsi-Randvere tee äärde, rajas kohalik omavalitsus 2019. aastal Viimsi discgolfi pargi. Kõikide nende külastusobjektide lisandumise ja uuendamisega kindlasti suurenes oluliselt kaitseala külastajate hulk. Täpsemad andmed külastuskooormuse kohta puuduvad. Võib eeldada, et Randvere tee äärde rajatud kergliiklustee võtab osa kaitseala külastuskooormusest.

Heas seisundis ja tähistatud külastustaristu kutsub inimesi liikuma selleks ette valmistatud kohtadesse ning hoitakse ära sõidukitega liikumisest, tallamisest ja prahistamisest tingitud negatiivsed mõjud keskkonnale.

Kaitsealal või vahetult selle servas on seitse parklat/parkimisala. Suuremates parklates on külastusrajatist tutvustavad infotahvlid, mida tuleb uuendada. Alale on paigaldatud piirded sõidukite liikumise piiramiseks (Lisa 10 foto 4).

Kaitseala välispiir on tähistamata. Tähiste paigaldamine on vajalik, et teavitada külastajaid kaitsealal viibimisest.

Visioon

⁶⁶ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad.

Kaitseala külastuskoormus vastab ala taluvusele, puuduvad olulised inimtekkelised kahjustused. Kaitseala välispiir on olulistes kohtades tähistatud, olemasolev külastustaristu⁶⁷ on viidastatud ja heas seisundis. Kohalikud elanikud ja ala külastajad on teadlikud kaitseala olemasolust ja väärtustavad seda.

Eesmärk

Kaitseala külastuskoormus on optimaalne, tagamaks kaitseväärtuste säilimine. Külastustaristu on hooldatud, millega hoitakse ära külastusest tingitud võimalikku negatiivset mõju keskkonnale (sõidukitega sõitmine, tallamine ja prahistamine). Kaitseala väärtused on infotahvritel tutvustatud. Kaitseala välispiir on tähistatud ning puuduvad olulised inimtekkelised kahjustused.

3.2. KAITSEALA TÄHISTUS

Käesoleval ajal ei ole Mäealuse MKA välispiir ega vööndid tähistatud. Kaitseala tähistamise kohustus tuleneb looduskaitseseadusest⁶⁸. Tähistamine on vajalik, et teavitada inimesi kaitsealal viibimisest.

Meetmed:

- Kaitseala välispiiri tähistamine ja tähiste edaspidine hooldamine sõltuvalt vajadusest.

3.3. KAITSEALA INFOTAHVLID

Kaitsealale on RMK paigaldanud infotahvlid Tädu loodusõpperaja (lisa 10 foto 10) ja Tädu lõkkekoha parklatesse. Infotahvritel on välja toodud raja kaart ning lõkkekoha asukoht ning looduses käitumise juhised ja reeglid. Tädu loodusõpperajal on mitmeid teabetahvleid, kus on tutvustatud alale iseloomulikke nähtusi (lisa 10 foto 11).

Infotahvlite uuendamisel tuleb lisada info kaitseala olemasolu kohta ning kirja panna olulisemad lubatud ja keelatud tegevused.

Lisaks on väike infotahvel Soosepa loodusõppe- ja terviseraja alguses (Lageda tee otsas), kus tutvustatakse Soosepa raba. Infotahvil on välja toodud, et tegemist on Mäealuse MKA-ga.

Viimsi discgolfi raja parklas on raja skeem, puudub info kaitseala olemasolu kohta.

Meetmed:

- Olemasolevate infotahvlite uuendamine ja hooldamine.

3.4. KAITSEALAL OLEMASOLEVAD MATKARAJAD

Mäealuse MKA-l on neli olemasolevat rada:

- Tädu loodusõpperada (haldaja RMK);
- Tädu terviserada (haldaja Viimsi Vallavalitsus);

⁶⁷ Külastustaristu all mõeldakse kõiki külastusega seotud rajatisi – parklad, matkarajad, lõkkekohad koos vajalike objektidega, piirde, märgid, suunaviidad, infotahvlid, kaitseala tähised jne.

⁶⁸ Looduskaitseaduse §23 punkt 1 alusel tähistatakse kaitseala, hoiuala, kaitstav looduse üksikobjekt ja kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstav loodusobjekt nii, et kaitstava loodusobjekti asukohast looduses oleks võimalik mõistlikul viisil aru saada.

- Viimsi discgolf rada (haldaja Viimsi Vallavalitsus);
- Soosepa loodusõppe- ja terviserada (haldaja Viimsi Vallavalitsus).

Meetmed:

- Radade ja nendega seotud taristu järjepidev hooldamine, sh täiendavate märkide, viitade, teetõkete, infotahvlite jms paigaldamine vastavalt vajadusele

3.4.1. TÄDU LOODUSÕPPERADA

Tegemist on olemasoleva 3,1 km pikkuse õpperajaga, mida haldab RMK. Tädu loodusõpperada on suurepärase võimaluse teha tutvust Viimsi poolsaare eriilmelise ja rikkaliku loodusega. Üheks omanäolisemaks vaatamisväärsuseks on rändrahnudel kasvavad kuused. Õpperajalt saab teadmisi piirkonnas elavate loomade, liigirikaste metsade, erinevate metsade majandamise etappide ja loodusnähtuste kohta. Raja lõpu lähedal on lõkkekoh (vt ptk 3.5.1 Tädu lõkkekoh).

Raja läbimiseks rahulikus tempos kulub 1-1,5 tundi, marsruut on tähistatud puudel rohelise märgisega. Rada on ringikujuline – raja algus- ja lõpp-punkt on Randvere tee äärses parklas. Parkla mahutab 6 autot.

RMK Tallinna külastusala külastuskorralduskava 2020-2029 (eelnõu 2. versioon)⁶⁹ alusel on RMK-l plaanis Tädu loodusõpperajal ja Tädu lõkkekoha juures:

- Taristu rekonstrueerimine (väikevormid – purre, trass);
- Taristu jooksev hooldus ja remont;
- Infomaterjali koostamine ja valmistamine.

Meetmed:

- Loodusõpperaja ja sellega seotud taristu järjepidev hooldamine ja rekonstrueerimine;

3.4.2. TÄDU TERVISERADA

Tädu loodusõpperaja piirkonnas on Tädu terviserada, mida hooldab Viimsi Vallavalitsus. Tädu valgustatud terviseraja kogupikkus on 2,6 km, mis jaguneb kaheks iseseisvaks ringiks – väiksem 0,7 km pikkune ring ja suurem 1,9 km pikkune ring. Terviserajal saab joosta, kõndida, jalgrattaga sõita ning talvel suusatada – huvilised saavad oma marsruuti kombineerida Tädu loodusõpperajaga. Rajale on rajatud jõulinnak.

Meetmed:

- Tädu terviseraja ja sellega seotud taristu järjepidev hooldamine

3.4.3. VIIMSI DISCGOLFI PARK

2019. aastal rajas Viimsi valla hallatav OÜ Viimsi Haldus discgolfi pargi koos parklaga 70 autole. Discgolfi rajad paiknevad Linnakumetsa kinnistul (89001:003:0929), mis on munitsipaalomandis

⁶⁹ Riigimetsa Majandamise Keskus. Külastuskorraldusosakond. 2020. RMK Tallinna külastusala külastuskorralduskava 2020-2029 (2. versioon). Kättesaadav: <https://media.rmke.ee/files/Tallinna%20k%C3%BClastusala%20k%C3%BClastuskorralduskava%202%20versioon.pdf>

(joonis 9). Radade kavandamise etapis telliti kaks eksperthinnangut, eesmärgiga hinnata kinnistule jäävad loodusväärtused ning anda soovitusel raie- ja teetööde läbiviimiseks.

Meetmed:

- Viimsi discgolfi raja järjepidev hooldamine

Joonis 9. Viimsi discgolfi pargi joonis⁷⁰

3.4.4. SOOSEPA LOODUSÖPPE- JA TERVISERADA

2015. aastal rajati Pärnamäe külaseltsi ja Viimsi Vallavalitsuse koostöös ning Leader Põhja-Harju Koostöökogu rahastusel Soosepa loodusõppe- ja terviserada (lisa 10 foto 13). Rada asub Soosepa piiranguvööndis. Raja eesmärk oli luua elanikele täiendav rekreatsiooniala ning tutvustada raba omapärast loodust.

Raja pikkus on 1,7 km, mis suures osas on looduslik sisse tallatud rada. Rada kulgeb mööda loodusmaastikku ning on pigem raskesti läbitav (palju puujuurikaid rajal jms). Matkarada on tähistatud puna-roheliste värvilaikudega puudel, kohati on märgitus kulunud ja vajab uuendamist. Kohati on märgitus eksitav, kuna esineb kaks erinevat värvilahendust.

Rada on ringikujuline ning seda on võimalik alustada Lageda tee otsast või Nelgi tee otsast. Mõlemas kohas on võimalik parkida. Lageda tee parklasse on paigaldatud väike infotahvel, kus tutvustatakse Soosepa raba.

⁷⁰ Viimsi Teataja. 15.11.2018. Viimsi rajab tuleva aasta suveks 18 rajaga discgolfi pargi. Kättesaadav: <https://www.viimsivald.ee/uudised/viimsi-rajab-tuleva-aasta-suveks-18-rajaga-discgolfi-pargi>

Raja märjematesse kohtadesse on ehitatud puidust sillad. Paigaldatud on mitmed pingid.

Raja arendamiseks tellis Pärnamäe külaselts 2014. aastal arhitektuurse eelprojekti. PAIK Arhitektide poolt koostatud eelprojekti⁷¹ nähti rajale ette mitmed rajatised ja väikevormid nagu sillad, purded, pingid, infotahvlid, infopaviljon, spordiatribuudid, vaatetorn jne.

Rajal on oluline loodusõppeline eesmärk, seega tuleb seda hooldada ja initsiatiivi olemasolul võib seda loodust säästvalt edasi arendada. Raja arendamisel tuleb arvestada, et turbapinnasel kasvav taimeestik on väga väikese koormustaluvusega ja tallamisõrn. Turbapinnases kasvavate puude juured on maapinnal, kus need ei ole tallamise ja kahjustamise eest kaitstud. Olemasolevad rajad on valdavalt väga kitsad. Raja laiendamist mitte planeerida. Vajadusel võib radade hooldamiseks raiuda rajale ulatuvat võsa kuni 0,5 m kauguselt raja servast. Seda tööd tuleb valdavalt teha käsitehnikaga.

Alale suuremate objektide (nt vaatetorni) rajamist tuleb tõsiselt kaaluda, võttes arvesse, et ehitus- ja suuremad raietööd eeldavad tehnikaga ligipääsu, mis ala väiksust arvestades võib avaldada ebaproportsionaalselt suurt koormust. Lisaks tuleb arvestada, et ala ei talu suurt külastuskoormust ning seetõttu peavad ka rekreatiivsed tegevused ja objektid olema väikese mahuga.

Meetmed:

- Soosepa loodusõppe- ja terviseraja järjepidev hooldamine (vastavalt vajadusele prügi koristamine, lõkkekohtade likvideerimine), raja tähistuse uuendamine. Raja arendamine loodust säästvalt.
- Likvideerida lõkkekoht Soosepa piiranguvööndi servas Nelgi tee ääres.

3.5. KAITSEALA LÕKKEKOHAD

Kaitsealal on üks ametlik lõkkekoht – Tädu lõkkekoht. Lisaks tuvastati üks lõkkease Soosepa piiranguvööndi servas Nelgi tee ääres, mis tuleb likvideerida. Lõkkease jääb eramaale ning sinna on toodud peamiselt haljastusjäätmekid.

Kehtiva kaitse-eeskirja alusel on lõkke tegemine eramaal lubatud maaomaniku nõusolekul. Kaitsealal ei tohiks lubada lõkke tegemist eramaadel väljaspool õueala. Kaitse-eeskirja tuleb vastavalt korrigeerida ja lõkkekoht likvideerida.

Meetmed:

- Likvideerida lõkkekoht Soosepa piiranguvööndi servas Nelgi tee ääres.

3.5.1. TÄDU LÕKKEKOHT

Tädu lõkkekoht (lisa 10 foto 12) asub Mäealuse piiranguvööndis Tädu loodusõpperaja ääres. Lõkkekohta haldab RMK. Lõkkekohas on lahtine lõkkease, mille ümber kaarekujuliselt paigutatud

⁷¹ Soosepa loodusrada. 2014. Kättesaadav Pärnamäe küla kodulehel: https://www.parnamaekula.ee/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=187

pingid kuni 15 inimesele, väike laud, lõkkepuude varjualune, kuivkäimla ning varikatusega laudpink. Objekti varustatakse lõkkepuudega. Veevõtmise võimalus puudub.

Parkimisvõimalus on Tädu loodusõpperaja parklas, vahetult lõkkekoha juurde autoga sõita ei saa (paigaldatud on piirded).

RMK Tallinna külastusala külastuskorralduskava 2020-2029 (eelnõu 2. versioon)⁷² alusel on RMK-l plaanis Tädu loodusõpperajal ja Tädu lõkkekoha juures:

- Taristu rekonstrueerimine (väikevormid – purre, trass);
- Taristu jooksev hooldus ja remont;
- Infomaterjali koostamine ja valmistamine.

Meetmed:

- Tädu lõkkekoha järjepidev hooldamine.

⁷² Riigimetsa Majandamise Keskus. Külastuskorraldusosakond. 2020. RMK Tallinna külastusala külastuskorralduskava 2020-2029 (2. versioon). Kättesaadav: <https://media.rmk.ee/files/Tallinna%20k%C3%BClastusala%20k%C3%BClastuskorralduskava%202%20versioon.pdf>

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. INVENTUURID JA SEIRE

4.1.1.1. RIIKLIK SEIRE

Kaitsealal jätkatakse alamprogrammi „Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire” alusel saarma seiret ja talilinnuloendust. Välisõhu seireprogrammi alusel jätkatakse raskmetallide sadenemise bioindikatsioonilist hindamist.

Riiklikku seiret korraldab Keskkonnaagentuur, teostaja sõltub programmist (teostatakse hanke korras). Riikliku seire läbiviimine on I või II prioriteedi tegevus.

4.1.1.2. HAUDELINNUSTIKU INVENTUUR

Mäealuse maastikukaitseala külastuskoormus on järjest kasvav, seetõttu on oluline teada kaitsealuste lindude elupaiku ning arvestada neid metsade majandamisel, matkaradade ja puhkealade loomisel ning niitude hooldustingimuste seadmisel (nt optimaalse niitmisaja valikul). Käesoleval ajal on EELIS-e andmebaasi kantud vaid merikotka (I kaitsekategooria) ja kanakulli (II kaitsekategooria) elupaigad, kuid varasemate andmete põhjal on alal nimetatud mitmeid teisi kaitsealuseid linnuliike, kelle elupaikade kohta andmed puuduvad.

Haudelinnustiku inventuur viiakse läbi kogu kaitsealal ning antakse soovitusel kaitsekorralduslikuks tegevuseks. Inventuur sisaldab kaitsealuste liikide inventeerimist kogu kaitsealal, lisaks inventeeritakse muud kaitsekorralduslikult olulised liigid (nt väheneva arvukusega liigid ning linnudirektiiviga kaitstavad liigid). Inventuuri osana antakse kaitsekorralduslik eksperthinnang.

Tegevus kuulub II prioriteeti ning seda korraldab Viimsi Vallavalitsus 2023. aastal.

4.1.2. HOOLDUS, TAASTAMINE, OHJAMINE

4.1.2.1. NIITUDE TAASTAMINE

Suurem osa kaitseala niitudest on käesoleval ajal hooldatud. Rohumaad niidetakse ja niide purustatakse kaks korda aastas. Niitmise jätkamine on kõige olulisem tegevus kaitseala avatud maastike säilitamiseks.

Niitmistest välja jäänud alad on võsastunud ning need alad vajavad taastamist enne kui niitmine on võimalik. Kunagistel avatud niidualadel, mis tänaseks on metsastunud⁷³ taastamistööd ette ei nähta.

⁷³ Alad, kus põhikaardi järgi on mets.

Kaitsekorralduskavas antakse soovitus täiendava 4,8 ha suuruse ala taastamiseks ja edaspidiseks hooldamiseks. Taastatavad alad on kinnistutel Vihamäe (89001:010:7790), Vanatoatamme (89001:010:2006) ja Mäealuse (89001:010:1979). Tegemist on eraomandis maadega.

Taastamisel tuleb eemaldada paju- ja lepavõsa. Kasvama tuleb jätta üksikuid laialehiseid lehtpuid või nende salusid (puudegrupe), luues sel viisil puisniidu-ilmelise maastiku, mis suurendab maastiku esteetilist väärtust ning pakub ühtlasi täiendavaid elupaiku avamaalindudele ja selgrootutele loomadele. Taastamisel tuleb arvestada, et edaspidi oleks võimalik seda ala niitmismasinaga niita, kuna tõenäoliselt puudub huvi alal karjatamiseks.

Niitude taastamine on III prioriteedi tegevus, mida korraldab Viimsi Vallavalitsus koostöös maaomanikega 2026. aastal.

4.1.2.2. NIITUDE HOOLDAMINE

Pärandkultuurmaastiku säilitamiseks on oluline heinamaade järjepidev hooldamine niitmise (või karjatamise) teel. Niitmise jätkamine on kõige olulisem tegevus kaitseala avatud maastike säilitamiseks.

Kui maaomanikel puudub huvi alade hooldamiseks, siis tuleb alade järjepidev niitmine korraldada kaitseala valitseja poolt. Osaliselt on alad niidetud ka eramaaomanike poolt.

Niitmine jätkub 50 ha suurusel alal. Pärast taastamistöid on niidetava ala pindala 54,8 ha. Niidetavad alad on näidatud lisa 6 kaardil.

Seni on niitmine toimunud kaks korda aastas – esimene niide maikuus enne mets-harakputkede õitsemisaega, et piirata selle ebasoovitava liigi vohamist. Teine niide tehakse ajavahemikus 01.08-31.08.

Looduskaitsealiselt on soovitav niitmise alustada juulikuus, et mitte häirida lindude pesitsemist. Niita tuleb seest-lahku või servast-serva meetodil. Aru- ja sooniitude tegevuskava alusel peaks ka enamusele taimeliikidele sobima niitmine alates juulikuust. Lindude kaitseks (nt rukkirääk) võib aga olla vajalik esimese niite edasilükkamine juuli teise poole. Vastav soovitus edaspidiseks niitmiseks antakse haudelinnustiku inventuuriga (vt ptk 4.1.1.2).

Niitude hooldamine on I prioriteedi tegevus, mida korraldab Viimsi Vallavalitsus koostöös maaomanikega.

4.1.3. TARISTU, TEHNIKA, LOOMAD

4.1.3.1. KAITSTAVA ALA TÄHISTAMINE

2021. aasta seisuga on Mäealuse MKA välispiir tähistamata. Kaitsekorraldusperioodil tuleb põhiliste teede, radade ja sihtide juurde paigaldada piiritähised.

Kohaliku omavalitsuse kaitse all oleva loodusobjekti tähistamisel lähtutakse keskkonnaministri 03.06.2004 määrusest nr 65⁷⁴. Tähisele tuleb märkida kaitseala nimetus ja kirje „kohaliku kaitse all“. Tähise mõõdud võib KOV ise määrata (või lähtuda määruses antud mõõtudest), kuid tähised

⁷⁴ Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised (vastu võetud 03.06.2004 nr 65)

peavad olema ühe omavalitsuse haldusterritooriumi piires ühesugused. Mäealuse maastikukaitsealal ei ole liikumiskeelualasid, mida tuleks täiendavalt tähistada.

Kokku paigaldatakse kaitsealale 25 piiritähist.

Tähiste täpne asukoht on esitatud lisa 6 kaardil. Tegevus kuulub II prioriteeti ja seda korraldab Viimsi Vallavalitsus 2023. aastal.

4.1.3.2. KAITSTAVA ALA TÄHISTE HOOLDAMINE

Kaitstavale alale paigaldatud tähiste hooldamine ja asendamine toimub vastavalt vajadusele (nt kui tähis läheb katki, kaob ära, on loetamatu jne). Eelkõige on oluline jälgida piiritähiste olemasolu peamiste liikumisteede juures.

Tegevus kuulub II prioriteeti ja seda korraldab Viimsi Vallavalitsus 2024-2031. aastal.

4.1.3.3. KAITSEALA INFOTAHVLITE UUENDAMINE JA HOOLDAMINE

Kaitsealal on kokku viis infotahvli/rajaskeemi, mis on paigaldatud külastusobjektide parklatesse. Sõltuvalt seisukorrast, tuleb infotahvleid uuendada. Infotahvlite uuendamisel tuleb sinna lisada info kaitseala olemasolu kohta ning kirja panna olulisemad lubatud ja keelatud tegevused (nt lõkke tegemise ja mootorsõidukitega sõitmise kohta).

Tegevus kuulub II prioriteeti ja seda korraldavad Viimsi Vallavalitsus ja RMK aastatel 2022-2031. aastal.

4.1.3.4. UUTE LOODUSRADADE RAJAMINE

Viimsi Vallavalitsuse tellimusel valmis 2012. aastal töö „Viimsi poolsaare loodusrajad“, mille eesmärgiks oli puhkemajanduse teemaplaneeringu koostamine. Muuhulgas selgitati töö raames välja olemasolev situatsioon ja looduskasutajad ning teostati seiret. Mäealuse MKA osas tehti ettepanek mitmete loodusradade rajamise kohta, selleks digitaliseeriti kasutatavad olemasolevad rajad ning kirjeldati täiendavad vajadused. Käesolevas KKKs on Mäealuse MKA õppe- ja matkaradade võrgu täiendamisel aluseks võetud 2012. aasta töös antud kirjeldused ja ettepanekud.

Pärast 2012. aastat on kaitsealale rajatud uusi külastusobjekte (Viimsi discgolf rada, Soosepa loodusõppe- ja terviserada ning Tädu terviserada) ning uuendatud varasemat Tädu loodusõpperada, mistõttu ei ole 2012. aastal antud radade soovitusi kõikjal enam mõistlik täies/samas mahus ellu viia.

Kaitsekorralduskavas käsitletakse 2012. aastal soovitatud radu mõningate muudatustega (näiteks kohtades, kus need on mõistlik liita olemasoleva rajaga). Kõikide radade rajamine alale ei ole prioriteetne, mistõttu neid käsitletakse perspektiivsete radadena.

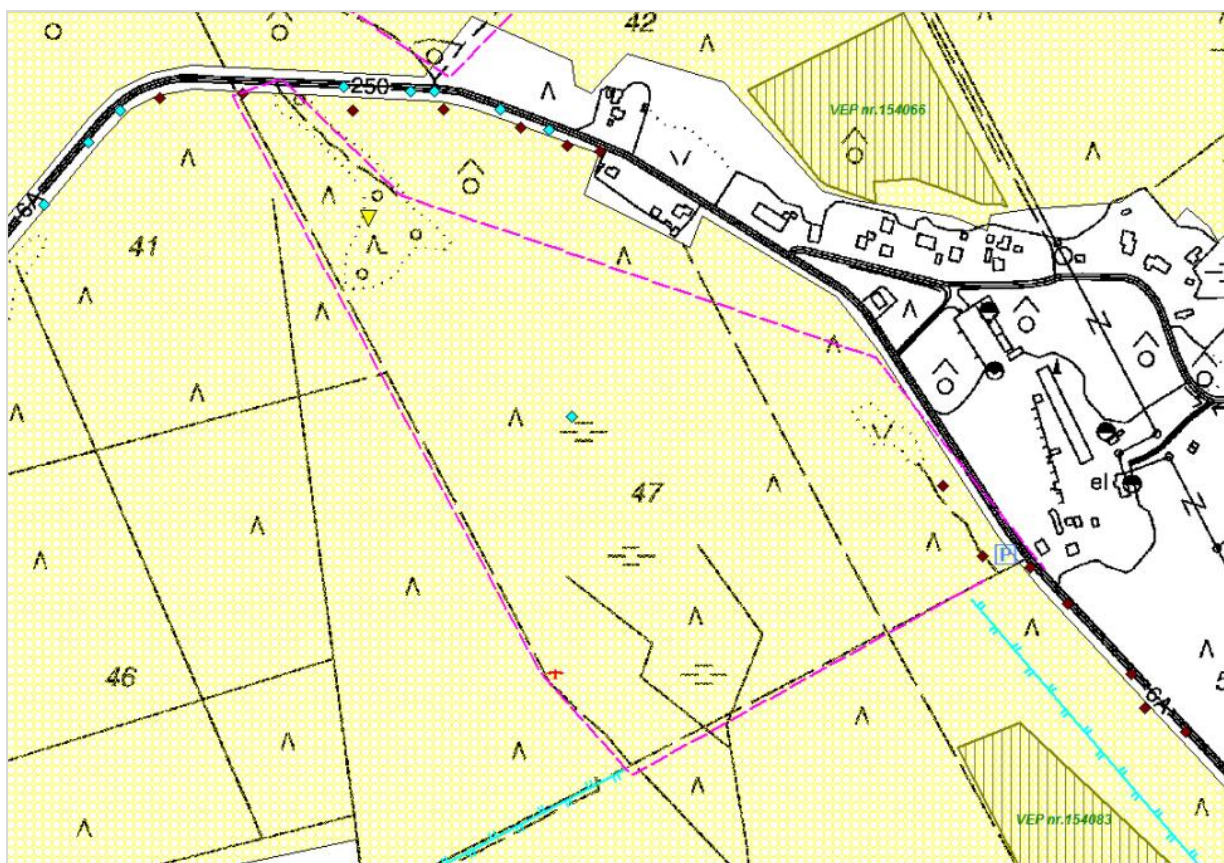
Allpool kirjeldatud radade rajamine kuulub III prioriteeti ning seda korraldavad Viimsi Vallavalitsus või MTÜd aastatel 2028-2031.

Kivikülvi rada⁷⁵

Tegemist on raja ettepanekuga (joonis 10).

Rajale saab Tammneeme bussipeatusest. Raja loomisel tuleb rajada ka parkla. Rada viib mööda metsarada, mis on kohati väga märg (vähemalt kevadperioodil, kui kraavid üle ajavad). Samas looduses seiklejale ei ole see mingiks takistuseks, sest on võimalik märjemast kohast kõrvalt mööda minna. Väiksemate lastega rajale minnes tuleb aga nende tingimustega arvestada. Raja pikkus on umbes 2,2 km ning see väga sobiv erinevatele vanuseastmetele loodusõppe matkaks, ka kõige noorematele. Rada teeb ringi läbi erinevate metsakoosluste.

Eriliseks teeb selle raja (inimtekkeline) kivikülv, mis jääb ka otse jalgrajale. Rada kulgeb läbi erivanuseliste kuusikute ja segametsade. Siinsete vahelduvate kooslustega on seotud päris rikkalik linnustik. Siit kulgeb ka ulukite liikumise rada. Vaadeldavad väärtused rajal: Rähni sepikoda ning samas kohas ka väga suur kuklasepesa.

Joonis 10. Kivikülvi rada (märgitud roosa joonega)⁷⁶

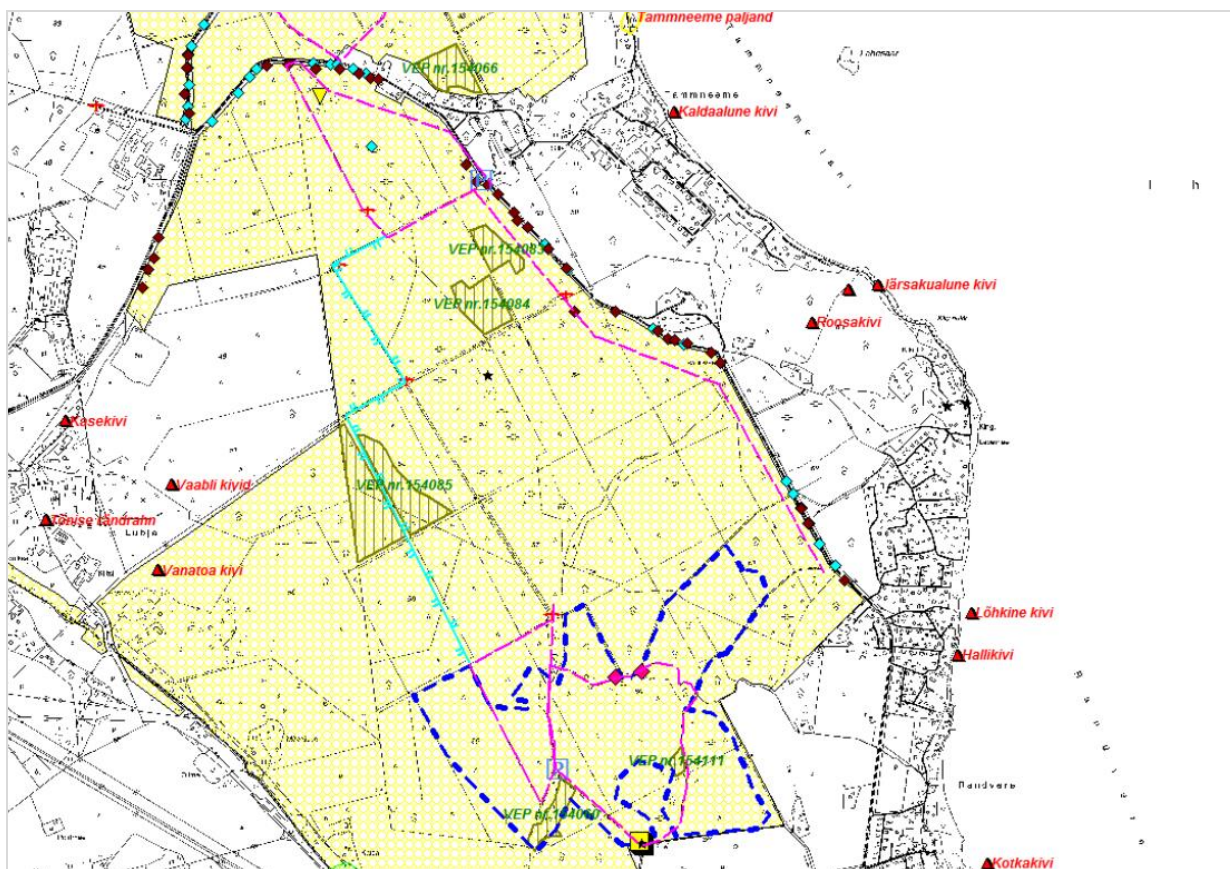
Kivikülvi ja Tädu radade ühendusrada⁷⁷

⁷⁵ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad.

⁷⁶ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad.

⁷⁷ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad.

Tegemist on raja ettepanekuga (joonis 11). Pikema raja pikkus, mis ühendab Kivikülvi rada Tädu matkaraja nurgaga (vt. kirjeldust allpool), on ligikaudu 3,3 km. Rada kulgeb mööda kraavi kallast, sihte ning erinevaid metsakooslusi (valdavalt jänesekapsa- ja jänesekapsa-mustika kkt-d). Raja lähedusse jäävad vääriselupaigad, kus võib näha erinevaid VEPi tunnuseid. Raja lõik läbib väikeses ulatuses kaitstava liigi elupaika, kes on tundlik häirimise suhtes. Raja arendamisel tuleb võimalikku mõju liigile hinnata ning vajadusel raja lõik ümber suunata.

Joonis 11. Kivikülvi ja Tädu radade ühendusrada (märgitud helesinise joonega)⁷⁸

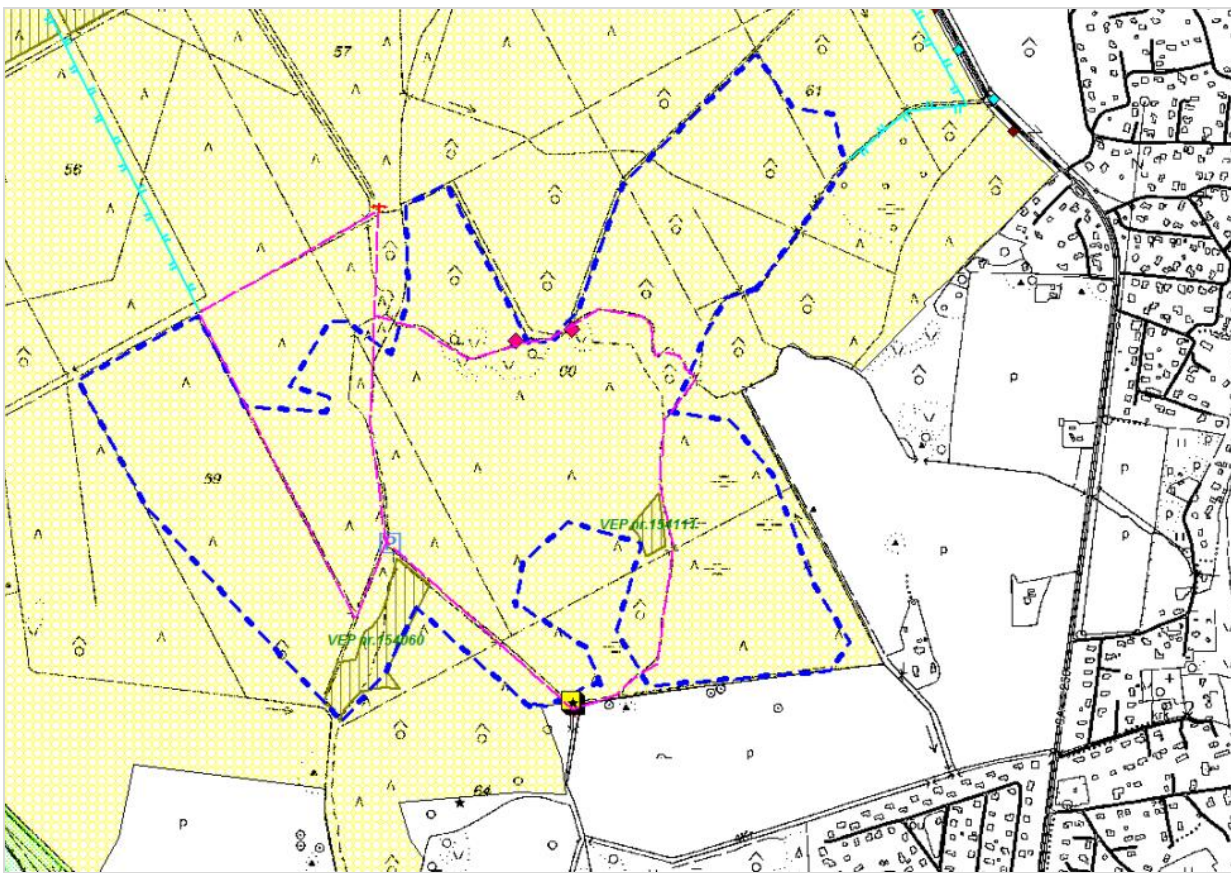
Tädu nurga matkarada⁷⁹

Tegemist on raja ettepanekuga (joonis 12). Rada algab Tädu tee nurgast (siin on kevadeti hea lindude kuulamise koht), läheb algul mööda metsasihti ning siis kulgeb mööda kraavi kallast, korralik 2-3 meetri laiune metsarada. Kohati esineb rikutud pinnast.

Raja ääres on suur sipelgapesa, taimeliikidest on tähelepanuväärsemad tuliohakas, sookannike.

⁷⁸ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusradad.

⁷⁹ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusradad.

Joonis 12. Tädu nurga matkarada ja Tädu väike matkarada (märgitud roosa joonega) ja Randvere matkarada (märgitud sinise joonega)⁸⁰

Tädu väike matkarada⁸¹

Tegemist on raja ettepanekuga (joonis 12). Raja pikkus umbes 2,5 km. Sobib pigem väikeseks jalgsimatkaks. Rada algab Tädu suurelt rajalt, ristmikust, kulgeb mööda ojakese kallast, kus on vanad karjamaad. Rajal tuleb ületada väiksemaid ojakesi, edasi tuleb kõrgem koht, kus on männik. Raja äärde jääb vääriselupaik VEP nr.154111.

Randvere matkarada⁸²

Tegemist on raja ettepanekuga (joonis 12). Raja pikkus on umbes 6,5 km. Kattub osaliselt väikeste Tädu radadega, kuid võimaldab pikemat ja mitmekesisemat, vanemale kooliastmele vastavat õppematka. Vaadeldavad väärtused on vanad karjatatud metsad, alal leidub ka suuri tammesid. Metsad on siin eriilmelised, vahelduv reljeef võimaldab tutvuda erinevate metsa tüüpidega. Siin esineb nii karusambla, karusambla-mustika, jänesekapsa-mustika, mustika, tarna-angervaksa kui ka angervaksa kasvukohatüüpe. Matkaraja äärde jääb vääriselupaik VEP nr.154060.

⁸⁰ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad

⁸¹ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad

⁸² Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad

4.1.3.5. OLEMASOLEVATE LOODUSRADADE HOOLDAMINE JA ARENDAMINE

Tädu loodusõpperaja, Tädu terviseraja, Viimsi discgolfi raja ja Soosepa loodusõppe- ja terviseraja hooldamine toimub jooksvalt vastavalt vajadusele.

Hooldus hõlmab eelkõige prahi koristamist, isetekkeliste lõkkekohtade likvideerimist, rajale langenud puude eemaldamist, vajadusel madalate ja märgade lohkude täitmist puiduhakkega, vajadusel võsa eemaldamist raja servadest, teavitussiltide paigaldamist, raja tähistuse täiendamist jms. Raja hooldus hõlmab kõikide rajale paigaldatud objektide (purded, teabetahvlid jne) ning parklate (sh teetõkete) hooldamist.

Soosepa loodusõppe- ja terviseraja edasiarendamine toimub vastavalt initsiatiivile kohaliku omavalitsuse ja Pärnamäe külaseltsi koostöös.

Tegevus kuulub I prioriteeti ning seda korraldab Viimsi Vallavalitsus või RMK (Tädu loodusõpperada).

4.1.3.6. TÄDU LÕKKEKOHA HOOLDAMINE

Tädu lõkkekoha ja sellega seotud taristu hooldamine toimub vastavalt vajadusele.

Tegevust korraldab RMK ning see kuulub I prioriteeti.

4.1.3.7. SOOSEPA PIIRANGUVÖÖNDIS ASUVA LÕKKEKOHA LIKVIDEERIMINE

Likvideerida lõkkease Soosepa piiranguvööndi servas Nelgi tee ääres (lisa 10 foto 9).

Tegevust korraldab Viimsi Vallavalitsus 2024. aastal, II prioriteet.

4.1.3.8. PRÜGI MAHAPANEKUT KEELAVATE SILTIDE PAIGALDAMINE MÄEALUSE TEELE

Mäealuse tee serva paigaldada kaks silti, mis keelavad prügi mahapanekut.

Tegevus kuulub III prioriteeti ning seda korraldab Viimsi Vallavalitsus 2025. aastal.

4.1.3.9. PRAHI KORISTAMINE

Likvideerida praht Mäealuse tee servast (Mäealuse tee ja niidu vahel, lisa 10 foto 7) ning Soosepa piiranguvööndis (lisa 10 foto 8). Tegevuse asukoht on lisa 6 kaardil.

Üldiselt tuleb prahti koristada jooksvalt, sõltuvalt vajadusest, sest kuhu prahti on maha jäetud, sinna kiputakse seda juurde tooma.

Tegevus kuulub II prioriteeti ning seda korraldab Viimsi Vallavalitsus 2024. aastal.

4.1.4. KAVAD, EESKIRJAD

4.1.4.1. KAITSE-EESKIRJA UUENDAMINE

Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eeskiri võeti vastu 2005. aastal ning vajab mõningates osades täpsustamist ja ajakohastamist. Ettepanekud kaitse-eeskirja muutmiseks on esitatud lisas 2.

Kaitse-eeskirja uuendamine on I prioriteedi tegevus ning seda korraldab Viimsi Vallavalitsus 2025. aastal.

4.1.4.2. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks. 2026. aastal tuleb hinnata esimese perioodi tulemuslikkust (väärtuste seisundit) ja uuendada kaitsekorralduskava, eelkõige koostada uus ajakava ja eelarve.

Kaitsekorraldusperioodi lõpus viiakse läbi kaitse tulemuslikkuse hindamine ning koostatakse uus kaitsekorralduskava järgnevas 10-aastaseks perioodiks.

Töö teostaja on Viimsi Vallavalitsus, I prioriteet.

4.1.4.3. VIIMSI VALLA RIIGIMETSADE MAJANDAMISE KAVA KOOSTAMINE

Riigimetsade majandamise kava koostamine on vajalik, et anda ülevaade järgmise 10 aasta majandamisplaanidest. Kava koostamisel tuleb arvestada kõikide kehtivate regulatsioonidega, Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eeskirja, Viimsi vallas kehtestatud planeeringute ning arengudokumentidega. Mäealuse MKA majandamise plaanide koostamisel arvestatakse, et tegemist on KAH-alaga⁸³.

Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering “Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik” on määratlenud Mäealuse piiranguvööndi rohevõrgustiku tuumalana ning Soosepa pv on rohevõrgustiku astmelaud. Rohevõrgustiku aladel juhendub maakasutus järgmistest eesmärkidest:

- ökosüsteemide/elupaikade kaitse;
- loodusliku mitmekesisuse kaitse;
- liikide ja koosluste säilimine;
- pinnase ja põhjavee kaitse;
- mikrokliima kaitse;
- inimõju kompenseerimine.

Ivar Sibul nimetas Viimsi valla (sh Mäealuse MKA) riigimetsade peafunktsioonideks metsa rekreatiivsed omadused, biomitmekesisuse säilitamise ja keskkonnakaitse⁸⁴. Metsaalade maakasutuse eesmärkidest ja funktsioonide säilitamisest tulenevalt tuleb nende metsade majandamisel rakendada tavapärasest erinevaid majandamisvõtteid. Majade ja elamurajoonidega vahetult piirnevatesse puistutesse mitte planeerida uuendusraieid ning majandada neid kujundus- ja valikraie kombineeritud viisil⁸⁵.

Ivar Sibul tõi oma eksperthinnangus⁸⁶ välja, et puhkemetsades tuleb vastavalt nende funktsioonile rakendada paindlikke metsakasvatuse võtteid. Näiteks, uuendusraie nihutamine kuni 20 (30) aasta

⁸³ KAH-alad on kõrgendatud avaliku huviga alad, kus RMK kaasab kohalikku kogukonda ning võtab metsatööde kava projekti koostamisel arvesse kohalike elanike ettepanekuid.

⁸⁴ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

⁸⁵ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

⁸⁶ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

võrra edasi, olenevalt puistu tervislikust seisundist, täiusest, koosseisust, eeluuenduse olemasolust/seisukorrast jm ja kõrgmetsa säilitamise vajadusest. Uuendusraien kasutada (ainult) peamiselt turberaiet (veer-, häil- ja hajali- ehk aegjärkeid raiet), sõltuvalt vana puistu koosseisust ja tervislikust seisundist, uue metsapõlve vajalikust peapuuliigist, seemneaasta olemasolust jm.

Puhkemetsades on vajalik kasutada kujundus- ja valikraie kombineeritud viisi vastavalt maastikulise metsakasvatuse lisaeesmärkidele, st ühendada kestlikku metsakasvatust rekreatiivsete vajadustega, biomitmekesisuse säilitamise ja esteetiliste väärtustega. Näiteks, teha käidavaks ja ohutuks liikumisradu (kõrvaldada teeradade äärest liiklejatele ohtlikud puud ja rajale kukkunud puud), avada vaateid huvitavatesse suundadesse ja objektidele, muuta puistu koosseisu, anda suuremat kasvuruumi pikaealiste liikide suurematele eksemplaridele jm⁸⁷.

Viimsi valla riigimetsade majandamise kava koostamisel tuleb arvestada neid põhimõtteid. Kava koostab RMK ning see kuulub II prioriteeti. Kava koostamisega tuleb alustada 2022. aastal.

4.1.5. MUU

4.1.5.1. MUU KAITSEKORRALDUSLIK TEGEVUS

Kaitseala kaitsekorra tagamise oluliseks osaks on ala valitsemine läbi jooksvate kooskõlastuste andmise või piirangute seadmise, järelevalve ning teavitustegevuse. Kaitseala valitsejaks on Viimsi Vallavalitsus. Valitsemise eesmärk on reguleerida kaitseala loodus- ja maastikuliste väärtuste kaitset ja kaitseala kasutamist vastavalt kaitse-eeskirjas ja seadustes sätestatule.

Mäealuse MKA kaitse-eeskirjaga on seatud kooskõlastusnõue rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamiseks selleks ettevalmistamata kohtades. Kuni 50 osalejaga rahvaüritused selleks ettevalmistatud kohas ei ületa kaitseala koosluste taluvuspiire ning kooskõlastusnõude seadmine on tingitud vajadusest omada ülevaadet kaitsealal korraldatavatest rohke osalejate arvuga üritustest, et vajadusel oleks võimalik koormust suunata ja külastajate arvu reguleerida.

Samuti eeldavad kooskõlastust mitmed maakasutusega seotud tegevused nagu katastriüksuse kõlvikupiiride ja kõlviku sihtotstarbe muutmine, maakorralduskavade koostamine ja maakorraldustoimingute teostamine, metsamajandamiskavade väljastamine, metsateatiste kinnitamine, detailplaneeringute ja üldplaneeringu kehtestamine, väikeehitiste ehitamine ning projekteerimistingimuste ja ehituslubade andmine.

Külastusest tulenevate probleemide ilmnemisel tuleb tõhustada järelevalvet kaitsealal toimuva üle.

Kuna tegu on jooksvalt kohaliku omavalitsuse vahenditest toimuva tegevusega, mille mahtu ega täpsemat aega ei ole võimalik prognoosida, siis tegevust 4.1.5.1 eelarves ja tegevuskavas ei kajastata.

⁸⁷ Sibul, I. 2020. Eksperthinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 2 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 2. Mäealuse MKA kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.1.1. Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1.1.	Saarma, talilinnuloenduse ja raskmetallide sadenemise bioindikatsioonilise hindamise riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	I, II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.1.2.	Haudelinnustiku inventuur	Inventuur	KOV	II		20									20
4.1.2. Hooldus, taastamine ja ohjamine															
4.1.2.1.	Niitude taastamine 4,8 ha-l	Koosluse taastamistöö	KOV/M O	III					22						22
4.1.2.2.	Niitude hooldamine 50 ha-l	Koosluse hooldustöö	KOV/M O	I	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	77
4.1.2.2.	Niitude hooldamine 4,8 ha-l (pärast taastamist)	Koosluse hooldustöö	KOV/M O	I						0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	3,5
4.1.3. Taristu, tehnika ja loomad															

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.1.3.1.	Kaitstava ala tähistamine (25 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	KOV	II		38									38
4.1.3.2.	Kaitstava ala tähistate hooldamine (25 tk)	Tähistate hooldamine	KOV	II			3	3	3	3	3	3	3	3	24
4.1.3.3.	Kaitseala infotahvlite uuendamine ja hooldamine (5 tk)	Infotahvlite uuendamine ja hooldamine	KOV/RMK	II	40	X	X	X	20	X	X	X	20	X	80
4.1.3.4.	Uute loodusradade rajamine	Radade rajamine	KOV/MTÜ	III							X	X	X	X	X
4.1.3.5.	Olemasolevate radade (Tädu terviseraja, Viimsi discgolfi pargi ja Soosepa loodusõppe- ja terviseraja) hooldamine	Radade hooldamine	KOV/MTÜ	I	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	2200
4.1.3.5.	Olemasoleva raja (Tädu loodusõpperaja) hooldamine	Radade hooldamine	RMK	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.3.6.	Tädu lõkkekohta hooldamine	Lõkkekohtade hooldamine	RMK	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.3.7.	Soosepa piiranguvööndis asuva lõkkekohta likvideerimine	Lõkkekohtade likvideerimine	KOV/MTÜ	II			X								X
4.1.3.8.	Prügi mahapanekut keelavate siltide paigaldamine Mäealuse teele	Teavitussiltide paigaldamine	KOV	III				6							6
4.1.3.9.	Prahi koristamine Soosepa piiranguvööndis ja Mäealuse tee servast	Prahi koristamine	KOV	II			X								X
4.1.4. Kavad, eeskirjad															
4.1.4.1.	Kaitse-eeskirja uuendamine	Kaitsekorra muutmine	KOV	I				X							X

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.1.4.2.	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KOV	I					X						X
4.1.4.2	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KOV	I										X	X
4.1.4.3	Viimsi valla riigimetsade majandamise kava koostamine	Tegevuskava	RMK	II	X	X									X
KOKKU:					267,7	285,7	230,7	236,7	272,7	231,4	231,4	231,4	251,4	231,4	2470,5

KOV – kohalik omavalitsus, MO – maaomanik, MTÜ – mittetulundusühing, KAUR – Keskkonnaagentuur, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

5.1. KAITSEKORRALDUSPERIOOD 2007-2015

Eelmise kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse hindamisel võeti aluseks 2007-2015. aasta kohta koostatud KKK tabelis 6 antud juhised. Kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse analüüs on allolevas tabelis 3. Lisaks anti hinnangud tulemuslikkusele vastavalt perioodi 2007-2015 juhisele, mille alusel võib kaitsekorraldust pidada tulemuslikuks järgmiste punktide osas:

- **Klint ja rusukallete mets on säilinud ja kahjustamata;**
- **Olemasolevad metsakooslused on oma mitmekesisuses säilinud** – metsakoosluste pindala ei ole vähenenud. Metsakoosluste vanuseline koosseis varieerub, kuna tegemist on majandatavate metsadega;
- **Teostatud uuringud on andnud olulist lisainfot siinsete väärtuste ning seisundi muutuste kohta** – Viimsi Vallavalitsuse tellimusel valmis 2013. aastal töö „Viimsi poolsaare loodusrajad“, mille eesmärgiks oli puhkemajanduse teemaplaneeringu koostamine. Muuhulgas anti soovitusel Mäealuse MKA-le võimalike loodusradade rajamise kohta. Lisaks telliti kaitsekorraldusperioodil mitmeid eksperthinnanguid (eksperthinnang Viimsi valla riigimetsade majandamise kavale ning metsanduslikud eksperthinnangud discgolfi pargi rajamiseks), mis otseselt aitasid kaasa kaitseala väärtuste säilimisele;
- **Niidud on hooldatud** – niite hooldatakse ca 50 ha-l;
- **Vääriselupaikade pindala kaitsealal on säilinud või suurenenud** – 2007. a seisuga oli kaitsealal 6 VEPi kogupindalaga 26,8 ha, 2021. a seisuga on kaitsealal 19 VEPi kogupindalaga 65,2 ha, seega on VEPide pindala oluliselt suurenenud;
- **Poollooduslike koosluste pindala on säilinud või suurenenud** – kaitsealal ei ole pool-looduslike kooslusi registreeritud, neid käsitletakse niitudena. 2006. aastal hooldati rohumaid 24 hektaril, 2021. aastal hooldatakse ca 50 ha-l, seega on hooldatavate niitude pindala suurenenud ca 2 korda;
- **Puhkemajandusrajatised on toimivad ja loodussäästlikud** – uuendatud on Tädu loodusõpperada ja Tädu lõkkekohta. Rajatud on Soosepa loodusõppe- ja terviserada, Tädu terviserada ja Viimsi discgolfi park. Puhkemajandusrajatiste kavandamisel ja rajamisel on arvestatud kaitseala väärtusi ning vajadusel teostatud lisauuringuid, et mitte väärtusi kahjustada;
- **Ümbruskonna koolilapsed on õppinud tundma siinseid loodusväärtusi ja on koostanud selle baasil huvitavaid uurimistöid** – kindlasti on loodusväärtustega tutvumine oluline osa õpetegevusest. Lisaks on RMK koostanud kooliõpilastele suunatud programme (nt Tädu Bingo). Puuduvad andmed õpilaste koostatud uurimustööde kohta.

Kaitsekorraldust võib pidada osaliselt tulemuslikuks järgmiste punktide osas:

- **Kaitsealuste liikide asurkond on säilinud või suurenenud** – keskkonnaregistrisse on kantud vaid kanakulli (II kaitsekategooria) ja merikotka (I kaitsekategooria) elupaigad, mille osas on võimalik hinnata elupaikade seisundi muutusi. Kanakulli elupaigametsad on kaitsealal heas seisundis, projekteerimisel on Lubja kanakulli püsielupaik. Teiste kaitsealuste

liikide arvukuse muutusi ei saa hinnata, kuna puuduvad täpsed andmed liikide arvukuse kohta ning nende elupaigad on piiritlemata. Kaitsealuste haudelinnuliikide inventuuri läbiviimine on kavandatud uuel kaitsekorraldusperioodil;

- **Ebasobivaid raieid pole toimunud** – puuduvad andmed ebasobivate raie kohta. Perioodil 2010-2021 (märtsikuu seisuga) on kaitsealal kokku väljastatud 215 metsateatist⁸⁸, mis hõlmavad 169,5 ha suurust ala. Puuduvad andmed, kui suures ulatuses on metsateatiste alusel raieid ellu viidud.

Tabel 3. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine perioodi 2007-2015 kohta

Väärtus	Algne seisund	Kaitse-eesmärk		Indikaator	Kriteerium	Hinnang 2017-2015 kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse kohta
		Kaugem	Lähem			
Avamaastik	Võsastumise oht on suur, sest on noort kasvavat võsa endistel heinamaadel, samuti metsa servas (eriti Soosepa raba ümber)	Võsa puudub	Võsa eemaldamine/ eemalhoidmine	Võsastunud alade pindala	- 0 ha - Võsastumisest hoidumine	- Osaliselt tulemuslik, endised heinamaad on 2021. aastal hooldatud 50 ha-l, st et võrreldes 2006. aastaga hooldatakse 26 ha võrra suuremat ala. Kunagised niidud on osaliselt võsastunud ja metsastunud. Kaitsekorraldusperioodil nähakse ette niitude taastamine täiendavalt 4,8 ha-l. Metsastunud aladel ei ole taastamistegevused põhjendatud; - Soosepa raba ümber ei ole võsa eemaldatud. Vajadusel võib seda teha loodusõppe- ja terviseraja hooldamise käigus kuni 0,5 m kaugusel raja servast.
	Hetkel on suur ehitussurve	Uusi eluhooneid pole, rajatavad abihooned on funktsionaalsed ning maastikuliselt ja arhitektuuriliselt sobivad	- Uusehitistest ja kruntimisest hoidumine - Ehitusnõuete (maastikulisest ja arhitektuurilisest seisukohast) väljatöötamine	- Uute ehitiste arv - Väljatöötatud nõuded abihoonetele	- Välja töötatud nõuded abihoonetele - Uusi maastikuliselt ebasobivalt hooneid ei ole	- Viimsi vallas on elamuehitus lubatud vaid elamumaal. Kõik elamumaad Mäealuse MKA-l on hoonestatud. Kaitse-eeskirjaga on lubatud tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd. Üldised maakasutus- ja ehitustingimused on seatud üldplaneeringu teemaplaneeringutega ⁸⁹ ;

⁸⁸ Tegemist on metsateatiste koguarvuga, mis 2010-märts 2021 perioodil väljastati. Seejuures tuleb arvestada, et metsateatiseid väljastatakse kehtivusega 1 aasta, kui metsatöid ellu ei viida, siis vajadusel küsitakse samale metsaalale teatist mitmel aastal.

⁸⁹ Viimsi valla üldplaneeringu teemaplaneering "Viimsi valla üldiste ehitustingimuste määramine. Elamuehituse põhimõtted" ja Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering "Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik"

Väärtus	Algne seisund	Kaitse-eesmärk		Indikaator	Kriteerium	Hinnang 2017-2015 kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse kohta
		Kaugem	Lähem			
						- Alale ei ole rajatud uusi maastikku ebasobivaid hooneid.
Kooslused - metsad	- Ühes kohas on tehtud lageraie (Vihamäe mü) - Puuduvad andmed metsade ökoloogilise seisundi ja bioloogilise väärtuse kohta	Olemasolevate metsakoosluste säilimine	Olemasolevate metsakoosluste säilimine	- Raiete arv ja maht pindalaliselt - Uuringud	- Uusi lageraieid ja muid ebasobivaid tegevusi metsas pole tehtud - Teostatud metsaelustiku inventuuri ja uuringud	- Kaitse-eeskirja alusel on lubatud lageraie laane- ja sürjametsades kitsa langina, uuendusraietest on lubatud veel turberaie. Raieid saab täielikult keelata vaid kaitsealuse liigi püsielupaiga sihtkaitsevööndis, kui see kahjustab elupaiga seisundit ning vääriselupaikades. Mujal toimub metsade majandamine vastavalt kaitse-eeskirjale ja metsaseadusele; - Kogu kaitseala hõlmavat metsaelustiku inventuuri ei ole tellitud, metsaelustiku kohta on andmeid kogutud muude uuringute ja eksperthinnangute raames. Uuel kaitsekorraldusperioodil on kavandatud kaitsealuste haudelinnuliikide inventuur.
	Kaitsealal registreeritud 6 vääriselupaika	Vääriselupaikade pindala sama või suurenenud	Ebasobivate raievõtete vältimine, tammede kohatine väljapuhastamine	- Vääriselupaiga kriteeriumidele vastava ala pindala		- Tulemuslik, 2007. aasta seisuga oli kaitsealal registreeritud 6 VEPI kogupindalaga 26,8 ha. 2021. aasta seisuga on kaitsealal registreeritud 19 VEPI kogupindalaga 65,2 ha.
Puhkemaastik	Puuduvad puhkekohad, info kaitseala kohta ja tähistus. Olemas Tädu õpperada.	Säilinud ja hästi hooldatud puhkeobjektid (puhkekohad, infotahvlid)	Puhkeobjektide (infotahvel, viidad, puhkekohad) projekteerimine ja väljaehitamine	- Puhkekohad - Tähistus	- Puhkekohtadele leitud sobivad paigad, puhkekohad on välja ehitatud ja tähistatud - Kaitseala tähistatud ja infotahvel	- Tulemuslik, alale on rajatud Tädu loodusõpperada, Tädu terviserada, Tädu lõkkekoht, Soosepa loodusõppe- ja terviserada ja Viimsi discgolfi park. Külustusrajatised on tähistatud ja viidatud. - Osaliselt tulemuslik. Kaitseala parklates on külustusrajatisi ja (osaliselt) kaitseala väärtusi tutvustavad infotahvlid, kuid kaitseala välispiir on tähistamata.

Väärtus	Algne seisund	Kaitse-eesmärk		Indikaator	Kriteerium	Hinnang 2017-2015 kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse kohta
		Kaugem	Lähem			
					informatsiooniga kaitseala kohta üles pandud	
	Puudub info reaalse puhkemaastiku kasutuse ja kasutuskooormuse kohta	- Reguleeritud ja taluvuspiirides puhkemajanduse säilitamine	- Taluvus- koormuse väljaselgitamine - Teedevõrgu analüüs ja mootorsõidukitele kasutusest väljajäävate teede sulgemine	- Uuringud - Puhkemajand use reguleerimine	- Teostatud uuringud kaitseala kasutuskooormuse kohta - Vastavalt uuringule määratud sobivad ja vajalikud liikumisteed ning need tähistatud	- Osaliselt tulemuslik. Kaitseala kasutuskooormust uuriti 2013. aasta loodusradade uuringu ⁹⁰ raames. Külastuskooormuse andmed on käesolevaks ajaks vananenud, kuna alale on rajatud mitmeid uusi loodusradu ja discgolfi park, mis on külastajatele atraktiivsed. - Tulemuslik, kaitsealale rajatud loodusrajad on tähistatud ja viidatud. Tõkkepuud on paigaldatud Tādu loodusõppe raja ja lõkkekoha juurde, et takistada mootorsõidukitega sõitmist väljaspool teid.
Kaitsealused liigid	Puudub piisav ülevaade kaitsealuste liikide esinemisest ja arvukusest	Arvukus tõusnud	- Teostatud inventuur ülevaate saamiseks - Arvukus säilinud	- Inventuur - Arvukus	- Teostatud inventuur ülevaate saamiseks - Arvukus säilinud	- Osaliselt tulemuslik, 2013. aasta loodusradade uuringu ⁹¹ raames märgiti üles linnuliigid kavandatavate loodusradade piirkonnas, kuid uuring ei hõlmanud kogu kaitseala, puuduvad andmed kaitsealuste liikide arvukuse kohta. Merikotka (I kaitsekategooria) ja kanakulli (II kaitsekategooria) elupaigad on piiritletud ning arvukuse muutused jälgitavad. - 2007. aastal kinnitatud KKK-s ei antud liikide arvukuse hinnanguid, seega ei ole võimalik hinnata liikide arvukuse muutusi.

⁹⁰ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad.

⁹¹ Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad.

5.2. KAITSEKORRALDUSPERIOOD 2022-2031

Käesolev kaitsekorralduskava on koostatud kümneks aastaks (2022-2031). Kaitsekorraldusmeetmete tulemuslikkuse hindamiseks tuleb dokumenteerida kõik maastikukaitsealal läbiviidavad kaitsekorraldusliku iseloomuga tööd ja tegevused. Kaitsekorraldusperioodi keskel ja lõpus koostatakse kaitsekorralduse tulemuslikkuse analüüs. Käesoleva kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine teostatakse 2026. aastal ning kava täitmise analüüs 2031. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas.

Koosluste seisundit hinnatakse nende pindala ja seisundi järgi. Kaitsekorraldus on olnud tulemuslik, kui on säilinud väärtuslike koosluste pindala (metsad, sood, niidud) ja seisund jäänud samale tasemele või paranenud.

Maastikuga seotud väärtuste osas on kaitsekorraldus olnud tulemuslik, kui klindil kasvav mets on säilinud ning pinnas on kahjustamata. Pärandkultuurmaastiku väärtused on säilinud, kui niidud on hoitud avatuna ning miljööväärtusi ei ole kahjustatud.

Kaitsekorraldusperiood on olnud edukas, kui on rakendatud ja teostatud kaitsekorralduskavas planeeritud kaitsekorralduslikud tegevused ning viidud läbi inventuurid ning kaitsekorralduskavas planeeritud prioriteetsed tööd.

Kaitseväärtuste säilimise osas tuleb kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkuse hindamise aluseks võtta tabelis 4 toodud näitajad.

Tabel 4. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine perioodil 2022-2031

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2. Kooslused				
2.2.1. Metsad	Koosluse seisund ja pindala	Metsakoosluste kogupindala on 514,5 ha VEPide pindala on 65,2 ha.	Metsakoosluste kogupindala on 514,5 ha VEPide pindala on 65,2 ha.	Hinnang antakse ortofotode, välitööde, esitatud raieatistide ning metsaregistri andmetele tuginedes
2.2.2. Niidud	Koosluse seisund ja pindala	Hooldatud niitude pindala on 50 ha.	Niidud on iga-aastaselt hooldatud 54,8 ha-l. Niitmisel lähtutakse haudelinnustiku inventuuris antud majandamissoovitustest.	Hinnang antakse ortofotode, välitööde ja sõlmitud hoolduslepingute alusel

2.2.3. Sood	Koosluse seisund ja pindala	Sookoosluse pindala on 1,6 ha, soo on kehvast seisundis.	Sookoosluse pindala on 1,6 ha, soo seisund ei ole halvenenud, soo veerežiimi ei ole muudetud, kooslust ei ole kahjustatud (nt tallamisega) ning külastuskoormus on hoitud madalal tasemel (suuremahulisi külastusrajatisi ei ole)	
2.3. Maastik				
2.3.1. Põhja-Eesti klint	Seisund	Klint ja rusukallete mets on säilinud ja kahjustamata	Klint ja rusukallete mets on säilinud ja kahjustamata, pinnas on kahjustamata	
2.3.2. Pärandkultuur-maastik	Seisund	Miljööväärtused: olemasolev asustusstruktuur, looklevad küladeed ja pärandkultuurmaastik, mida hooldatakse 50 ha-l. Vähene prügistatus.	Kaitsealal on säilinud miljööväärtused, sh olemasolev asustusstruktuur, looklevad küladeed. Niitusid hooldatakse 54,8 ha-l. Teede ääred ei ole prügistatud, paigaldatud on prügi mahapanekut keelavad sildid.	

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus-, internetiallikad ja andmebaasid

1. EELIS. 2021
2. eElurikkus. 2021
3. Jõgiste, K., Kuuba, R., Kalda, A., Parmasto, E., Jüriado, I., Õunap, H., Kiviste, A., Korjus, H., Viilma, K., Öövel, J., Amos T. 2002. Metsade looduslikkuse taastamise juhend. Tartu. 131, <http://www.metsahoiu.ee>
4. Kanakulli kaitse tegevuskava. 2015. Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/kanakulli_ltk_kinnitatud_2015_dirmuut.pdf
5. Keskkonnaagentuur. 2021. Metsatüübid. Kättesaadav: <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesti-riikliku-bioloogilise-mitmekesisuse-teabevorgustiku-koduleht/okosusteenne-lahenemine/metsad-1>
6. Keskkonnaregister. 2021
7. Keskkonnaseire infosüsteem. 2021
8. Kiristaja, P. 2007. Mäealuse maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2007-2015. Kinnitatud Viimsi Vallavalitsuse 23.11.2007 määrusega nr 68.
9. Kiristaja, P. 2013. Viimsi poolsaare loodusrajad.
10. Merikotka kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 11.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/169. Kättesaadav: https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/liigikaitse/merikotka_ktk_2020-2024.pdf
11. Metsa vääriselupaikade inventeerimise metoodika. 2016. Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/metsa_vaariselupaikade_inventeerimise_metoodika_21092017.pdf
12. Mesipuu, M. 2020. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. Kättesaadav: https://www.keskkonnaamet.ee/sites/default/files/aru-_ja_soostunud_niitude_hoolduskava_1.pdf
13. Metsaregister. 2021
14. Paal, J., Paal, T. (koost). 2005. Eksperthinnang Mäealuse maastikukaitseala loodusväärtuste kohta. Tartu Ülikool
15. Rajangu, S. 2005. Esimene kohalik maastikukaitseala eie tulnud kergelt. Ajakirjas Eesti Loodus 2005/8
16. Riigimetsa Majandamise Keskus. Külastuskorraldusosakond. 2020. RMK Tallinna külustusala külastuskorralduskava 2020-2029 (2. versioon). Kättesaadav: <https://media.rmk.ee/files/Tallinna%20k%C3%BClastusala%20k%C3%BClastuskorralduskava%202%20versioon.pdf>

17. Sibul, I. 2018. Ekspert hinnang. Kättesaadav: https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/Viimsi_ekspert hinnang_discgolf_Ivar_Sibul_2018_1.pdf
18. ¹ Sibul, I. 2018. Ekspert arvamus. Kättesaadav: https://www.viimsivald.ee/sites/default/files/inline-files/Viimsi_ekspert hinnang_raietele.pdf
19. Sibul, I. 2020. Ekspert hinnang RMK metsamajandamiskavale Viimsi vallas
20. Soosepa loodusrada. 2014. Kättesaadav Pärnamäe küla kodulehel: https://www.parnamaekula.ee/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=187
21. Timm, U., Kiristaja, P. 2005. Mäealuse maastikukaitseala – esimene kohalik. Ajakirjas Eesti Loodus nr 2005/8
22. Viimsi Teataja. 15.11.2018. Viimsi rajab tuleva aasta suveks 18 rajaga discgolfi pargi. Kättesaadav: <https://www.viimsivald.ee/uudised/viimsi-rajab-tuleva-aasta-suveks-18-rajaga-discgolfi-pargi>

Seadused ja määrused

23. Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ja kaitsekorralduskava kinnitaja määramine (RT I, 28.06.2013, 17)
24. Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised (vastu võetud 03.06.2004 nr 65)
25. Kanakulli püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (RT I, 27.02.2019, 9)
26. Looduskaitse seadus (RT I, 30.12.2020, 7)
27. Metsaseadus (RT I, 30.12.2020, 8)
28. Mäealuse maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskirja kinnitamine (KO 2005, 188, 1886)
29. Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused (RT I, 15.09.2017, 10)

Planeeringud

30. Lubja küla klindiasangu piirkonna üldplaneering
31. Viimsi valla mandriosa üldplaneering
32. Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering “Miljööväärtuslikud alad ja rohevõrgustik”
33. Viimsi valla mandriosa üldplaneeringu teemaplaneering “Viimsi valla üldiste ehitustingimuste määramine. Elamuehituse põhimõtted”

LISAD

LISA 1. MÄEALUSE MAASTIKUKAITSEALA KAITSE-EESKIRI

Mäealuse maastikukaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskirja kinnitamine

Vastu võetud 14.06.2005 nr 25

Tulenevalt looduskaitseaduse (edaspidi LKS) § 4 lg 1 p 6, § 4 lg 7 ja § 7 on kohalikul omavalitsusel õigus võtta kohaliku looduskaitse alla maastik, väärtuslik põllumaa, väärtuslik looduskooslus, maastiku üksikelement, park, haljasala või haljastuse üksikelement, mida saab lugeda ohustatuks, haruldaseks, tüüpiliseks, teaduslikuks, ajaloolis-kultuuriliselt või esteetiliselt väärtuslikuks või mille kaitse alla võtmine tuleneb rahvusvahelisest lepingust. Kohaliku kaitse alla võtmise algatab LKS § 9 lg 2 tulenevalt kohalik omavalitsus ja § 10 lg 7 kohaselt on loodusobjekti võimalik kohaliku kaitse alla võtta üldplaneeringu või detailplaneeringu kehtestamisega või volikogu määrusega.

LKS viidatud sätetest tuleneva loodusobjektide kohaliku kaitse alla võtmise õiguse eesmärgiks on LKS §-s 1 sätestatud eesmärgid: looduse kaitsmine selle mitmekesisuse säilitamise, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku liikide soodsa seisundi tagamisega; kultuurilooliselt ja esteetiliselt väärtusliku looduskeskkonna või selle elementide säilitamine; loodusvarade kasutamise säästlikkusele kaasa aitamine. Looduskaitseaduse eelnõu seletuskirja kohaselt on kohaliku omavalitsuse kaitse korraldamise võimaluse taastamine vajalik, et anda võimalus omavalitsustel kaitsta loodusobjekte, mille väärtus on eelkõige paikkondlik.

Plaanitava Mäealuse maastikukaitseala loodusobjektina kohaliku kaitse alla võtmiseks on olemas oluline avalik huvi. Tegemist on Viimsi vallas ainulaadse maastikuga, mille säilimine võib edaspidi olla ohustatud. Kavandatava Mäealuse maastikukaitseala kaitse alla võtmise eesmärk on säilitada Viimsi poolsaare väärtuslikke maastikuelemente ning kooslusi, mille hulka kuuluvad miljööväärtuslik, pikka aega karjamaana ja heinamaana säilinud rohumaa, väärtuslikud soo- ja metsakooslused ning geoloogilised suurvormid.

Loodusobjekti kaitse alla võtmise eelduste selgitamiseks on Viimsi vald vastavalt LKS § 8 lõikele 3 tellinud eksperthinnangud Tallinna Pedagoogikaülikooli bioloogia õppetooli assistendilt Tõnu Ploompuult. Eksperthinnangus Soosepa raba kohta on ekspert asunud seisukohale, et Soosepa raba on oluline roheala komponent ning selle säilitamine on vajalik Viimsi poolsaare bioloogilise mitmekesisuse ja väärtuslike maastike säilitamise eesmärgil. Eksperthinnangus Viimsi paekalda ja põllumaa osas (Mäealuse) on ekspert märkinud, et klindimets on elupaigana unikaalne ja toonud välja selle väärtused; samuti on ekspert märkinud, et klindialune põllumaa moodustab klindiga ühtse terviku ja miljööväärtusliku maastiku. Lisaks nendele eksperthinnangutele on Viimsi vald tellinud eksperthinnangu Mäealuse ja Soosepa kaitsealade projektile Piret Kiristajalt. P.Kiristaja eksperthinnangus märgitakse, et Mäealuse kaitseala peamiseks loodusväärtuseks on pangaalused metsakooslused ja pärandkultuurmaastik, Soosepa rabas esinevad väärtuslikud soo- ja metsakooslused, alal on ainulaadne maastikuline ja esteetiline väärtus, mis tervikuna rikastab elukeskkonda. Kuna eksperthinnangud on põhjalikud, ei ole otstarbekas nendes esitatut käesoleva määruse motiveerivas osas esitada ning eksperthinnanguid loetakse täies ulatuses osaks määruse motivatsioonist, kuivõrd need sisaldavad põhjendusi kaitse alla võetavate alade väärtuse kohta.

Avalikku huvi toetab ka Viimsi valla arengukava aastani 2020 (Viimsi Vallavolikogu 12.10.2004. a määrus nr. 17) (edaspidi *arengukava*), milles on muuhulgas leitud, et oluline on

säilitada mere, metsade ja mikroreljeefi kombineeritud mõjust tulenev bioloogiline mitmekesisus, ökosüsteemi kooskõla ja maastike taluvus ning seista vastu lausalisele inimkoormusele (lk 17). Arengukava üheks põhieesmärgiks on kvaliteetse elukeskkonna ja vallaelanike kõrge keskkonnateadlikkuse saavutamine, kusjuures on pandud paika, et jõupingutused peavad olema suunatud looduse ja tehiskeskkonna tasakaalustamisele; valla looduskaitsealade, väärtuslike maastike, loodus- ja vaatamisväärsuste ning arhitektuuriobjektide kaitse on tagatud ja jätkub nende väärtustamine; eristatakse miljööväärtuslikud piirkonnad, kus tagatakse iseloomulike pinnavormide säilimine, hoonete maastikku arvestav arhitektuurilahendus ja kõrghaljastus (arengukava lk 29). Arengukava lk 35 on paika pandud plaanitava tegevusena võtta arvele valla loodusväärtused ja laiendada looduskaitsealade süsteemi. Arengukava elluviimise tegevuskavas 2005-2007 (Viimsi Vallavolikogu 12.10.2004. a määruse nr. 17 Lisa) on ühe tegevusena kavandatud kohaliku tasandi looduskaitseobjektide kaardistamine ja kaitse alla võtmine. Olulise ohuna just plaanitava kaitsealaga kaitstavatele väärtustele võib käsitleda arengukavas välja toodud valglinnastumise ohtu, mis lähtub elamute, tootmise ja transpordivoogudega kaasnevast inimtegevuse koormuse kiirest kasvust, mille tulemusena hakkab vallas domineerima tehiskeskkond (arengukava lk 42).

Avalikku huvi kõnealuse loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmiseks toetab ka asjaolu, et Harju maakonna teemaplaneeringus «Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused» on klindialune ala määratud rohealade võrgustikku. Loodava kaitseala osa, millel on kasvav mets, on Viimsi valla üldplaneeringus määratud kaitsemetsaks (Viimsi Vallavolikogu 11.01.2000. a otsus nr. 1).

Viimsi Vallavolikogu on otsuse tegemisel põhjalikult kaalunud ka teisi asjassepuutuvaid huve. Puudutatud isikute õiguste riivega seondub kavandatava kaitseala kaitse alla võtmisel eelkõige omandiõiguse kitsendamise küsimus. Selgitamaks asjassepuutuvate kinnistuomanike huve ning võimalikke vastuväiteid, on Viimsi vald vastavalt LKS § 9 nõuetele korraldanud plaanitava kaitseala kaitse-eeskirja eelnõu avaliku väljapaneku, teatades sellest ning kaitse-eeskirja eelnõule ettepanekute ja vastuväidete esitamise võimalustest nii Viimsi Teatajas (2004.a. juunikuu ja augustikuu numbrites) kui ka kaitseala alale jääva 58 kinnistu omanikele tähtkirjadega, millele vastas 16 maaomanikku. 20. aprillil 2005. a toimus asja arutamise avalik arutelu, millel osales 41 inimest. Vastuväidete põhisisu oli järgmine: viitamine kaitseala loomisega tekkivatele omandiõiguse kitsendustele, ettepanek maaüksuste väljaarvamiseks kavandatava maastikukaitseala piiridest. Ekspert Piret Kiristaja poolt on tehtud ettepanek piiride korrigeerimise osas 28.04.2005. a, millest on Viimsi Vallavalitsus oma Mäealuse maastikukaitseala piiriettepaneku tegemisel lähtunud.

Seega on Viimsi vald andnud huvitatud isikutele võimaluse oma huve kaitsta ning on piisava hoolsusega kogunud infot asjas esinevate põhjendatud huvide ja oluliste asjaolude kohta. Seondvalt kinnistuomanike õiguste võimaliku kitsendamisega peab Viimsi Vallavolikogu oluliseks, et kinnistutealuse maa looduskaitse alla võtmisega ei toimu omandiõiguse niivõrd ulatuslikku kitsendamist, mis kaaluks üles avaliku huvi Mäealuse kaitseala loomiseks. Kaitsealale jäävate maaüksuste sihtotstarbeks on enamalt jaolt maatulundusmaa, elamumaa sihtotstarbega maaüksused hõlmavad vaid vanu talusüdameid, millel asuvad juba olemasolevad elamud. Praegustel maatulundusmaa sihtotstarbega maaüksuste omanikel on vastavalt maa sihtotstarbele võimalik kasutada oma maad põllumajandusmaana või metsamaana. Seega puudub praegustel kinnistuomanikel õiguspärane ootus selles osas, et nad saaksid kinnistule rajada uusi elamuid või kasutada oma kinnistuid tööstuslikuks tootmiseks. Samuti tuleb kinnistuomanike õiguspärase ootuse mahtu hinnates arvestada sellega, et kohaliku väärtusega loodusobjektide

kaitse alla võtmise võimaluse on andnud vastav muudatus seadusandluses (looduskaitseseaduse kehtestamine), mistõttu tuleb järeldada, et seadusandja on lugenud seadusemuudatuse nii Oluline on ka see, et kaitse-eeskirjas on enamik piiranguid sõltuvad kaitseala valitseja nõusolekust, mistõttu need ei ole absoluutsed (sh rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamise keeld, tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks, olemasolevate ehitiste hooldustööd, puu- ja põõsarinde harvendamine jne). Absoluutne keeld on seatud üksikute tegevuste jaoks ning sellise keelu vajaduse põhjenduste osas tugineb Vallavolikogu P.Kiristaja eksperthinnangule, milles selgitatakse, et pärandkultuurmaastiku kaitseks ja säilitamiseks peaks olema piisav piiranguvööndi kui kõige leebema kaitsekorraga režiim, kuid et ala väärtuste hoidmiseks on siiski vajalik maaparanduse, maavarade ja maa-ainese kaevandamise, metsaraiete ja ehitiste rajamise reguleerimine.

Maaomanike õiguste kitsendamise leevendamiseks peab määruse jõustumisele järgnema kaitseala piireesse jäävate maaüksuste maaomanikele loodushoiutoetuse maksmise kord. Viimsi Vallavolikogu leiab, et plaanitava Mäealuse maastikukaitseala kaitse alla võtmine on kohane, vajalik ja proportsionaalne meede, saavutamaks taotletavat eesmärki – Viimsi vallas ainulaadse ja miljööväärtusliku maastiku kaitsmist valglinnastumise ja tehiskeskkonna domineerimise eest. Ehkki ehituspiiranguid on vallas võimalik seada ka ehituslubade väljaandmise reguleerimisel, tooks ala kaitse lahendamine iga üksiku kinnistu kaupa Viimsi vallale kaasa ebamõistliku halduskoormuse, samuti ei ole ilma ala kaitse alla võtmiseta piisavaid aluseid ehituslubade mitteandmiseks. Maastikukaitseala kaitse alla võtmine võimaldab reguleerida korraga kogu kaitset vajava maa-ala kasutust ning on aluseks edasiste ehituslubade väljaandmise korraldamisel.

Kavandatava kaitseala kaitse alla võtmisel on Viimsi vald järginud vastavaid menetlusnõudeid. Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmine on algatatud Viimsi Vallavolikogu 08. juuni 2004. a otsusega nr 61 ja 17. augusti 2004. a otsusega nr 74. Otsustest teavitati avalikkust Viimsi Teatajas (2004.a. juuni ja augusti numbris). Vastavalt LKS § 8 lõikele 3 telliti vastavatelt ekspertidelt (T.Ploompuu ja P.Kiristaja) eksperthinnangud loodusobjekti kaitse alla võtmise põhjendatuse kohta. Kaitse-eeskirja eelnõu tutvustamiseks korraldati avalik väljapanek Viimsi Vallavalitsuses, mis kestis 21.03 - 15.04.2004; avaliku väljapaneku kohta avaldati teade 24.03.2005. a Viimsi Teatajas ning selle kohta saadeti tähtitud kirjad 58 kinnistu omanikele. Ettepanekuid ja vastuväiteid esitanud 16 kinnistuomanikele saadeti tähtitud kirjadega vastused. 20. aprillil 2004. a toimus kaitse-eeskirja eelnõu avalik arutelu, mis on protokollitud ning Viimsi Vallavolikogu Keskkonnakomisjoni (04.05.2005) poolt kinnitatud. Protokoll on digitaalselt ja paberkandjal arhiveeritud. Protsessi kestel on kõigil asjast huvitatud isikutel olnud võimalus oma seisukohti esitada ning neile vastuseid saada.

Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu on kooskõlastanud ja heaks kiitnud Harjumaa Keskkonnateenistus.

Eeltoodud kaalutluste alusel on Viimsi Vallavolikogu jõudnud seisukohale, et Mäealuse maastikukaitseala kaitse alla võtmine on vajalik ja õigustatud. Eeltoodust tulenevalt ning juhindudes LKS § 10 lg 7 ja § 11, Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lg 3 p 1, Viimsi Vallavolikogu

m ä ä r a b:

1. Võtta kaitse alla Mäealuse maastikukaitseala vastavalt lisatud piirikirjeldusele ning kaardile (määruse Lisa 1).

2. Määrata Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eesmärgiks Viimsi vallas asuva Põhja-Eesti klindi, väärtuslike metsa- ja sookoosluste ning pärandkultuurmaastiku kaitse.
3. Kinnitada ala piir (määruse Lisa 1).
4. Kinnitada Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eeskiri (määruse Lisa 2).
5. Mäealuse maastikukaitseala valitseja on Viimsi Vallavalitsus.
6. Määrus avaldatakse ajalehes Viimsi Teataja, Viimsi valla elektroonilisel kodulehel ja Riigi Teataja elektroonilises andmekogus.
7. Määrus jõustub 01. augustil 2005.a.

Volikogu	esimees	Madis
SARETOK		
Lisa		2
Kinnitatud		
Viimsi Vallavolikogu 14. juuni 2005.		
a		
määrusega nr 25		

Mäealuse maastikukaitseala kaitse-eeskiri

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

- (1) Mäealuse maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) moodustatakse Viimsi vallas asuva Põhja-Eesti klindi, väärtuslike metsa- ja sookoosluste, ning pärandkultuurmaastiku kaitseks.
- (2) Kaitseala maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kaheks piiranguvööndiks.
- (3) Kaitseala ja selle vööndite piirid kantakse Viimsi valla üldplaneeringusse ja keskkonnaregistrisse.

§ 2. Kaitseala piir

Kaitseala välispiir (edaspidi piir) kulgeb Viimsi vallas Lubja külas Pärtle I (89001:010:0473) maaüksuse edelapiiri ja elektriliini lõikumiskohast mööda elektriliini trassi kagupiiri kuni Viimsi metskonna maatüki nr 83 (89001:003:0295) läänepiirini, edasi järgib piir Viimsi metskonna maatüki nr 83 piire algul põhja, siis lääne suunas kuni Viimsi-Randvere teeni ning seejärel järgib piir Viimsi metskonna maatüki nr 83 loode-, põhja-, kirde- ja idapiiri kuni Linnaku V maaüksuse (89001:003:0929) loodenurgani, sealt edasi mööda Linnaku V põhja- ja kirdepiiri, mööda Viimsi metskonna maatüki nr 83 ida- ja kagupiiri kuni kvartalit 64 läbiva ojani ja mööda seda kuni Männiku IV maaüksuse (89001:010:0988) kagunurgani, edasi mööda Viimsi metskonna maatüki nr 83 läänepiiri kuni Sahasoo maaüksuse (89001:010:5180) kagunurgani, seejärel mööda Sahasoo maaüksuse lõunapiiri kuni Männiku III (89001:010:0526) kirdenurgani ning mööda nimetatud maaüksuse idapiiri kuni selle kagunurgani, piir jätkub mõttelise sirgena läbi Künka III maaüksuse (89001:010:0800) kuni selle maaüksuse edelanurgani, seejärel kulgeb piir lääne suunas kuni klindiasangu servani, seejärel kulgeb piir mööda klindiasangut loode suunas läbi katastriüksuste Niine (89001:010:2221), Soasepa tee 59 (89001:010:1723), Soasepa tee 57 (89001:010:1722), Soasepa tee 55 (89001:010:1191), Soasepa II (89001:010:1336), Mäe (89001:010:0686), läbi kinnistamata maa, Pärnamäe tee 190 (89001:010:1445), Pärnamäe tee

192 (89001:010:1446), Veere VIII (89001:010:7512) kuni Õilme-II (89001:010:5150) maaüksuse idanurgani, edasi mööda maaüksuste Õilme-II, Õilme-I (89001:010:4950) ja Viievelle (89001:010:0599) kirdepiiri kuni Paju (89001:010:9530) maaüksuse kagupiirini ning mööda seda kirde suunas kuni klindiasangu servani, edasi kulgeb piir loode suunas mööda klindiasangu serva läbi maaüksuste Paju, Vanatoa-III (89001:010:0004) kuni viimase läänepiirini, edasi kulgeb piir põhja suunas mööda Vanatoa-III maaüksuse läänepiiri, Vanatoa-IV (89001:010:0006) maaüksuse edelapiiri ja Pärtle I (89001:010:0473) maaüksuse edelapiiri kuni lõikumiseni elektriliini trassiga.

Lahustükina kuulub kaitseala koosseisu Soosepa raba, mille piir kulgeb Pärnamäe külas Soosepa V maaüksuse (89001:010:0911) idanurgast mööda Soosepa raba piirdekraavi loode suunas läbi maaüksuste Soosepa (89001:010:1194), Soosepa II (89001:010:1338), Männiku II (89001:010:2329), Männiku I (89001:010:0634), Künka I (89001:010:0406), Heldri I (89001:010:2365), Uus-Heldri (89001:010:2366), kinnistamata maa kuni Nelgi tee 29 (89001:010:1479) põhjapiirini, edasi mööda piirdekraavi, mis on ühtlasi maaüksuste Nelgi tee 29, Nelgi tee 31 (89001:010:1481), Tuulekivi V (89001:010:0822), Kasti-I (89001:010:9950), Uustalu III (89001:010:0547), Lepiku I (89001:010:2239), Madise (89001:010:0350), Andrese III (89001:010:1755), Kristjani-I (89001:010:9990) ja Praaga II (89001:010:9930) kirdepiiriks, edasi kulgeb piir mööda raba piirdekraavi läbi kinnistamata maa kuni Pärnamäe VIII maaüksuse (89001:010:1960) põhjapiirini, seejärel kulgeb piir mööda Pärnamäe VIII maaüksuse põhjapiiri kuni elektriliini trassinini ja mööda selle loode- ja põhjapiiri läbi Pärnamäe VI maaüksuse (89001:010:0760) ja läbi kinnistamata maa kuni Soosepa raba piirdekraavinini ning mööda seda loode suunas, maaüksuste Tamme I (89001:010:0505) ja Niine (89001:010:2222) kuni Soosepa V maaüksuse idanurgani.

§ 3. Kaitseala valitseja

Mäealuse maastikukaitseala valitseja on Viimsi Vallavalitsus.

2. peatükk

KAITSEALA KAITSEKORD

§ 4. Piiranguvööndi kirjeldus

1. Kaitsealal on kaks piiranguvööndit:

1) Mäealuse piiranguvöönd;

2) Soosepa piiranguvöönd.

§ 5. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Mäealuse piiranguvööndi kaitse-eesmärk on panga all asuvate rusukallete koosluste, väärtuslike metsakoosluste ja maa kasutamisel väljakujunenud traditsioonilise pärandkultuurimaastiku ilme säilitamine.

Soosepa piiranguvööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsakoosluste säilitamine.

§ 6. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning pidada jahti kogu kaitsealal. Liikumine eramaal toimub vastavalt Asjaõigusseadusele ja Looduskaitseadusele.

(2) Telkimine ja lõkke tegemine riigimaal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud paikades. Telkimine ja lõkke tegemine eramaal on lubatud omaniku loal.

(3) Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

(4) Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Maastikusõidukiga sõitmine kaitsealal valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine valitseja nõusolekuta on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, selle kaitse-eeskirjaga lubatud töödel ning valitsemisega seotud töödel.

(5) Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud:

1) puu- ja põõsarinde harvendamine koosluste liigilise ja vanuselise mitmekesisuse taastamise ja säilitamise ning vaadete avamise eesmärgil;

2) veekogude veetaseme muutmine;

3) tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd;

4) turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liigilist ja vanuselist mitmekesisust; lisaks vahelduvate kooslustena arenevates (laane- ja sürja-) metsades lageraie kitsa langina.

§ 7. Keelatud tegevus

(1) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet;

2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;

3) väljastada metsamajandamiskava;

4) kinnitada metsateatist;

5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;

6) anda nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;

7) anda projekteerimistingimusi;

8) anda ehitusluba.

(2) Kaitsealal on keelatud:

1) puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel;

2) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;

3) maavara ja maa-ainese kaevandamine, välja arvatud Maapõueseaduse §-des 26 ja 62 sätestatud juhtudel valitsejaga kooskõlastatud kohtades;

4) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine looduslikul rohumaal ja metsamaal;

5) uue maaparandussüsteemi rajamine.

§ 8. Vajalik tegevus

(1) Mäealuse piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine.

(2) Soosepa piiranguvööndis on soo- ja metsakoosluste säilitamiseks ja taastamiseks vajalik puu- ja põõsarinde kujundamine.

§ 9. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja vaatab talle kooskõlastamiseks esitatud metsateatise läbi ja annab kümne tööpäeva jooksul pärast taotluse saamist metsakoosluse liikide ning vanuse mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku või seab vajaduse korral omapoolseid tingimusi.

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kui tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Volikogu esimees Madis SARETOK

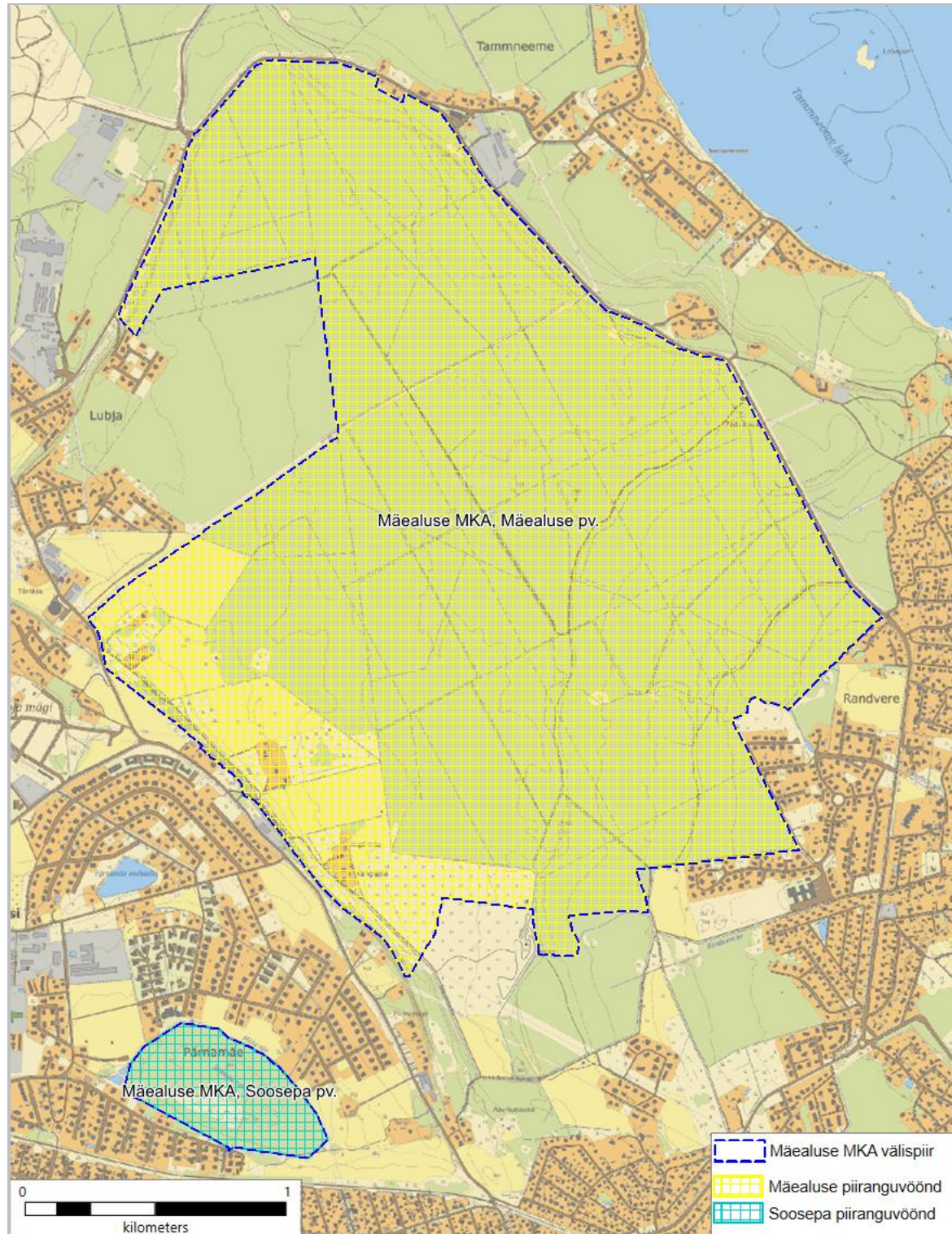
LISA 2. ETTEPANEKUD KAITSE-EESKIRJA JA KAITSEKORRA MUUTMISEKS

1. Kaitse-eeskirja täpsustada jahipidamise osas. Kehtivas kaitse-eeskirjas on märgitud, et jahipidamine on lubatud kogu kaitsealal, mis on vastuolus Jahiseadusega. Jahiseaduse alusel on jahti lubatud pidada vaid jahimaal. Jahimaa on jahiuluki vabaks elamiseks sobiv ja jahipidamiseks kasutatav ala. Jahimaa hulka ei arvata planeeringuga määratud linna, alevi ja aleviku ning küla selgelt piiritletav kompaktse asustusega alad (tiheasustusalad), samuti puhke- ja virgestusalad. Viimsi vallale kuuluvatest aladest on jahipiirkond vaid Naissaare, mujal ei ole tegemist jahimaaga. Seega, Mäealuse maastikukaitsealal ei ole jahipidamine lubatud.

Viimsi metsades on mitmetes allikates välja toodud põtrade ja kitsede kõrget arvukust ning nendega seotud kahjustusi metsadele ning liiklusõnnetusi ning liiklusohutlike olukordade tekkimist. Selleks, et vajadusel oleks kaitsealal võimalik ulukite arvukust reguleerida, tuleb kaitse-eeskirjas märkida, et: **kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud ulukite arvu reguleerimine.**

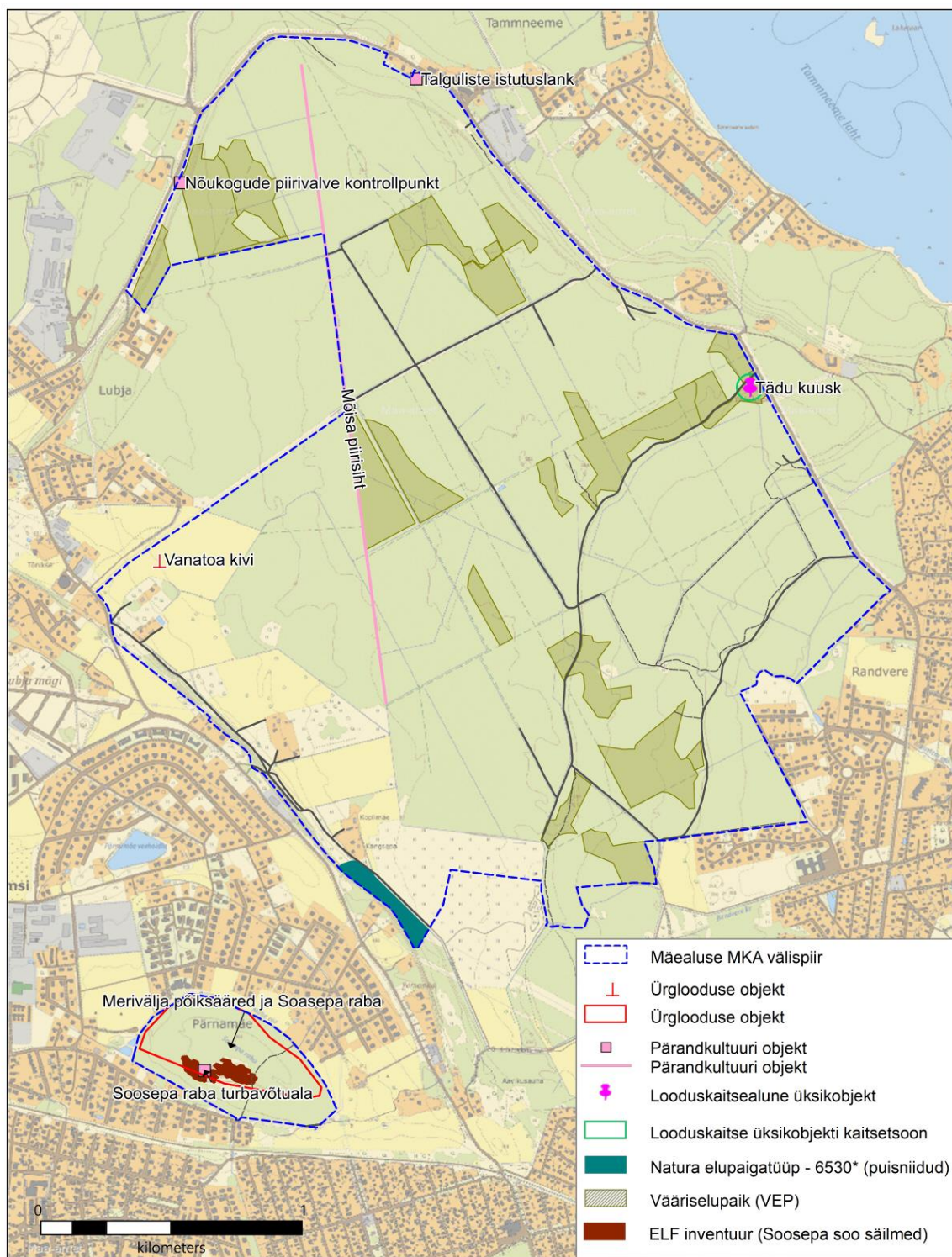
2. Kehtiva kaitse-eeskirja alusel on lubatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liigilist ja vanuselist mitmekesisust; lisaks on lubatud vahelduvate kooslustena arenevates (laane- ja sürja-) metsades lageraie kitsa langina. Kaitse-eeskirjas tuleb täpsustada lageraie tegemist järgmiselt: **lubatud on lageraie kuusikutes langi pindalaga kuni 2 ha.**
3. Kaitsealale jäävad mitmed eramaad, kus kehtiva kaitse-eeskirja alusel on maaomaniku loal lubatud lõkke tegemine ja telkimine. Lõkke tegemist metsas, soos, niidul vm looduslikul alal selleks ettevalmistamata kohas ei tohi lubada. Kaitse-eeskirja tuleb täpsustada järgmiselt: **telkimine ja lõkke tegemine on lubatud maaomaniku loal õuemaal. Ülejäänud kaitsealal on telkimine ja lõkke tegemine lubatud paikades, mis on kaitseala valitseja poolt või tema nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud.**
4. Täiendada kaitse-eeskirja: **maaparandussüsteemide uuendamine ja hooldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.**
5. “Keelatud on maavara ja maa-ainese kaevandamine” – kustutada sellele järgnev osa: “välja arvatud Maapõueseaduse §-des 26 ja 62 sätestatud juhtudel valitsejaga kooskõlastatud kohtades”.

LISA 3. MÄEALUSE MAASTIKUKAITSEALA VÄLISPIIR JA TSONEERING⁹²

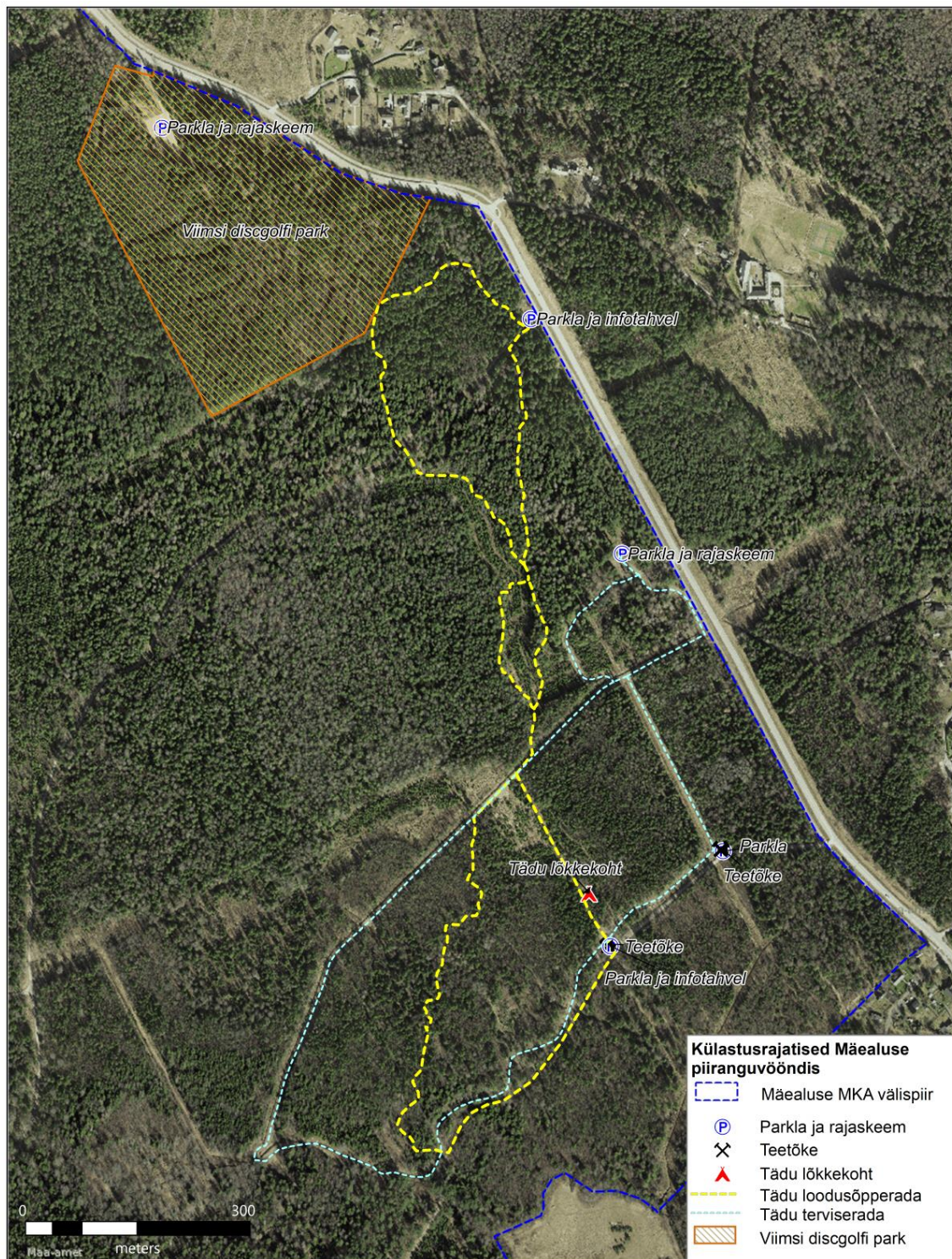
⁹² Aluskaart: Maa-amet, 2021

LISA 4. MÄEALUSE MAASTIKUKAITSEALA VÄÄRTUSED⁹³

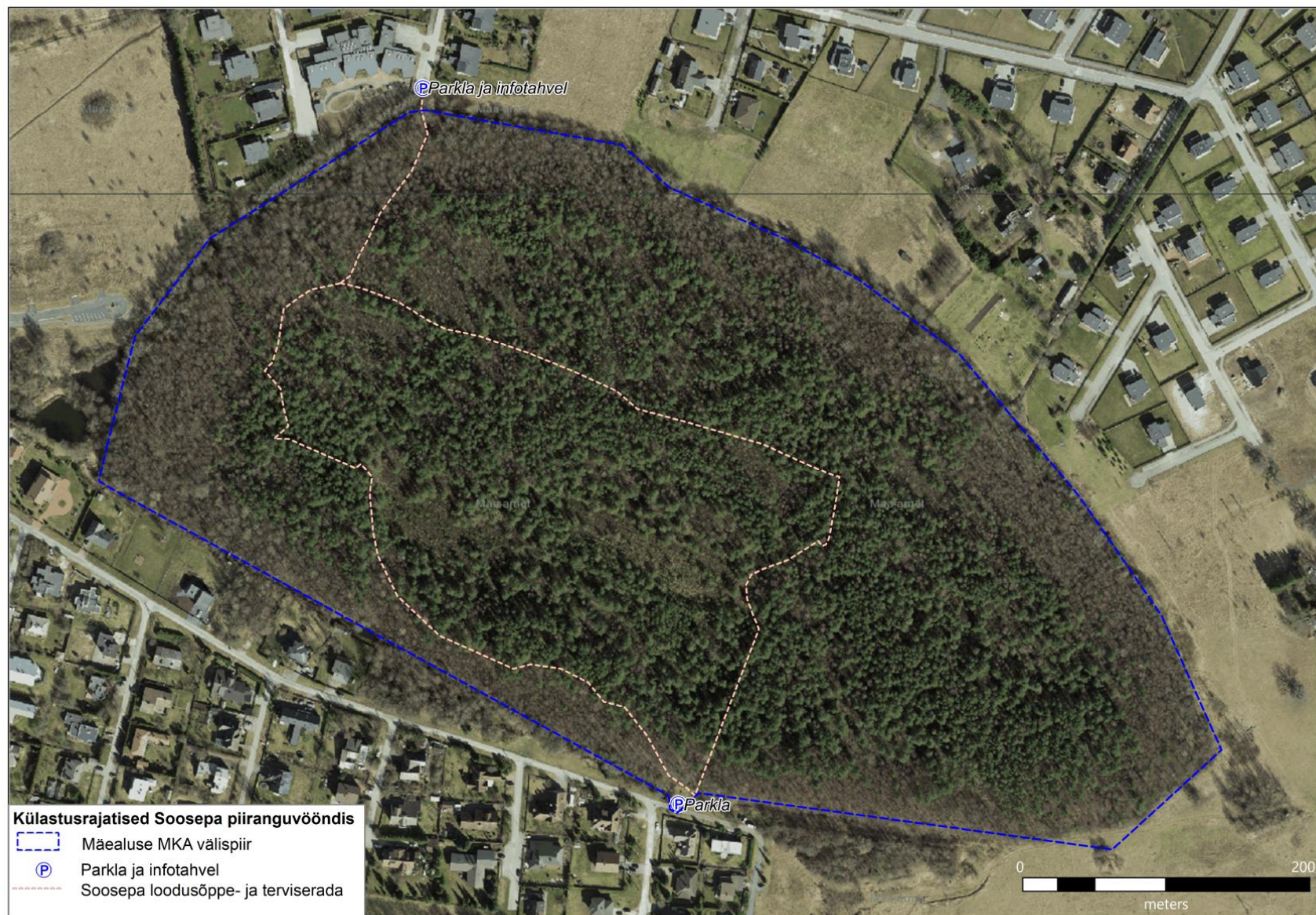

⁹³ Aluskaart: Maa-amet, 2021

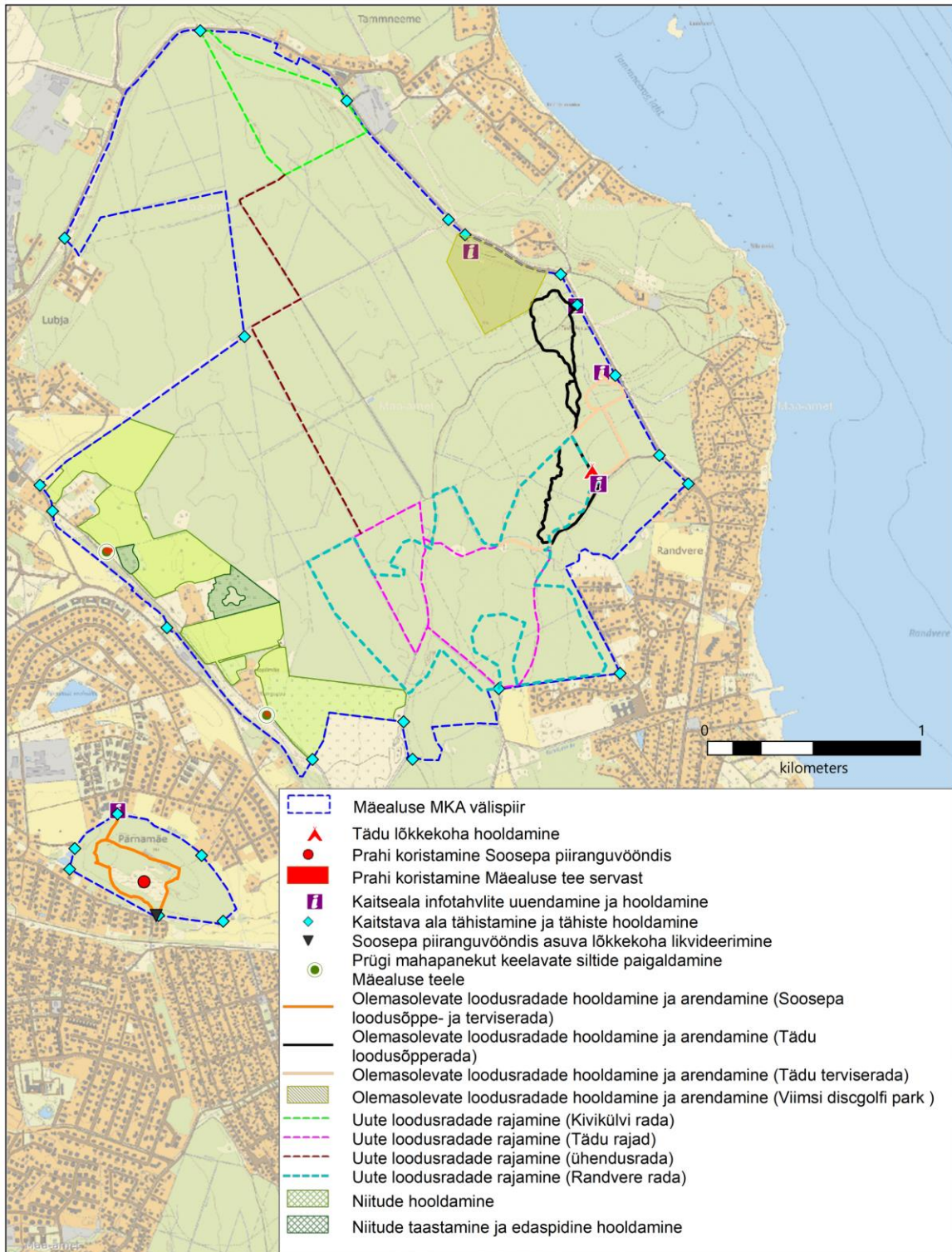
LISA 5. OLEMASOLEVAD KÜLASTUSRAJATISED MÄEALUSE MKA-L⁹⁴

⁹⁴ Aluskaardid: Maa-amet, 2021

LISA 6. KAVANDATAVAD TEGEVUSED MÄEALUSE MKA-L

LISA 7. EKSPERTHINNANGU VÄLIUURINGUTE TULEMUSED (PAAL, J., PAAL, T. 2005)

1. ala: niit panga ülaserva ja maantee vahel, fotod 1 ja 2.

Koodinaadid 59°30'452N, 24°51'666'E.

Laikudena kasvab loodudele iseloomulikke taimi:

<i>Geranium sanguineum</i>	verev kurereha
<i>Helianthemum nummularium</i>	harilik kuld kann
<i>Allium oleraceum</i>	rohulauk
<i>Armeria elongata</i>	roosa merikann
<i>Veronica spicata</i>	kassisaba
<i>Dianthus deltoides</i>	nurmelk
<i>Fragaria viridis</i>	muulukas
<i>Rubus caesius</i>	põldmurakas
jt.	

2. ala: pangamets rusukaldel, fotod 3 ja 4.

Koodinaadid 59°30'112''N, 24°52'311''E.

Puude I rinde koosseis: 4 saart 3 vahert 2 pärna, liituvus 0,9.

Järelkasvu ja põõsarinde liituvus 0,3, selles kasvavad:

<i>Acer platanoides</i>	harilik vahter
<i>Corylus avellana</i>	harilik sarapuu
<i>Fraxinus excelsior</i>	harilik saar
<i>Lonicera xylosteum</i>	harilik kuslapuu
<i>Padus avium</i>	harilik toomingas
<i>Ribes alpinum</i>	mage sõstar
<i>Tilia cordata</i>	harilik pärn
<i>Viburnum opulus</i>	harilik lodjapuu

Rohurinde üldkatvus 2%, selle moodustavad:

<i>Aegopodium podagraria</i>	harilik naat	1
<i>Chelidonium majus</i>	harilik vereurmarohi	+
<i>Convallaria majalis</i>	harilik maikelluke	+
<i>Dryopteris filix-mas</i>	maarja-sõnajalg	+
<i>Galium odoratum</i>	lõhnav madar	1
<i>Geum urbanum</i>	maamõõl	+
<i>Impatiens parviflora</i>	väikeseõiene lemmalts	1
<i>Lathyrus vernus</i>	kevadine seahernes	+
<i>Maianthemum bifolia</i>	leseleht	+
<i>Paris quadrifolia</i>	harilik ussilakk	+
<i>Polygonatum odoratum</i>	harilik kuutõverohi	+
<i>Stellaria holostea</i>	mets-tähthein	1
<i>Trientalis europaea</i>	harilik laanelill	+
<i>Lapsana communis</i>	harilik linnukapsas	+

Samblarinde üldkatvus on küll<1%, aga see on küllaltki liigirikas; selles kasvavad:

<i>Anomodon longifolius</i>	õrn tuhmik
<i>Anomodon viticulosus</i>	suur tuhmik
<i>Brachythecium reflexum</i>	käänd-lühikupar
<i>Homalia trichomanoides</i>	lamelehik
<i>Hypnum cupressiforme</i>	läik-ulmik
<i>Metzgeria furcata</i>	harilik paelsammal
<i>Orthotrichum speciosum</i>	tüvetutik
<i>Plagiothecium curvifolium</i>	kaarlehine põikkupar
<i>Pseudoleskeella nervosa</i>	rood-lehiksammal
<i>Taxiphyllum wissgrillii</i>	liibuv lamesarmik

Märkusi: rusukalde ülaosas mets prahistatud panga ülaservast paarkümmend meetrit kaugemal lavamaal asuvast elamust ja selle majapidamisest pärit olmeprügiga.

3. ala: pangamets rusukalde jalamil, foto 5.

Koodinaadid 59°30'116''N, 24°52'335''E.

Puude I rinde koosseis: 6 pärna4vahert, liituvus 0,9.

Järelkasvu ja põõsarinde liituvus 0,3, selles kasvavad::

<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher
<i>Fraxinus excelsior</i>	harilik saar
<i>Tilia cordata</i>	harilik pärn

Rohurinde üldkatvus 80%, selles kasvavad:

<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher	1
<i>Fraxinus excelsior</i>	harilik saar	5
<i>Impatiens parviflora</i>	väikeseõiene lemmalts	4
<i>Paris quadrifolia</i>	harilik ussilakk	+

Samblarinne praktiliselt puudub.

4. ala: pangamets rusukalde alaosas.

Koodinaadid 59°30'178''N, 24°52'170''E.

Puude I rinde koosseis: 4 pärna 3 vahert 2 saart 1 jalakas, liituvus 0,9.

Järelkasvu ja põõsarinde liituvus 0,3, selles kasvavad::

<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher
<i>Corylus avellana</i>	harilik sarapuu
<i>Fraxinus excelsior</i>	harilik saar
<i>Lonicera xylosteum</i>	harilik kuslapuu
<i>Padus avium</i>	harilik toomingas
<i>Ribes alpinum</i>	mage sõstar

Rohurinne mosaiikne, üldkatvus laiguti 1-60%, selles kasvavad:

<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher	1
<i>Aegopodium podagraria</i>	harilik naat	1
<i>Chelidonium majus</i>	harilik vereurmarohi	+
<i>Dryopteris filix-mas</i>	maarja-sõnajalg	+
<i>Epilobium montanum</i>	mägi-pajulill	+
<i>Fraxinus excelsior</i>	harilik saar	3
<i>Geum urbanum</i>	maamõõl	+
<i>Impatiens parviflora</i>	väikeseõiene lemmalts	5
<i>Paris quadrifolia</i>	harilik ussilakk	+

5. ala: pangamets rusukaldel.

Koodinaadid 59°30'357"N, 24°51'853"E.

Puude I rinde koosseis: 6 pärna 3 vahert 2 saart, liituvus 0,9.

Järelkasvu ja põõsarinde liituvus 0,3, selles kasvavad::

<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher
<i>Lonicera xylosteum</i>	harilik kuslapuu
<i>Ribes alpinum</i>	mage sõstar
<i>Tilia cordata</i>	harilik pärn

Rohurinde üldkatvus 70%, selles kasvavad:

<i>Acer platanoides</i>	harilik vaher	2
<i>Actea spicata</i>	salu-siumari	+
<i>Aegopodium podagraria</i>	harilik naat	2
<i>Chelidonium majus</i>	harilik vereurmarohi	1
<i>Geum urbanum</i>	maamõõl	+
<i>Impatiens parviflora</i>	väikeseõiene lemmalts	5
<i>Lathyrus vernus</i>	kevadine seahernes	+
<i>Paris quadrifolia</i>	harilik ussilakk	+
<i>Polygonatum multiflorum</i>	mitmeõiene kuutõverohti	+

6. ala: rohumaa, fotod 6, 7 ja 8.

Koodinaadid 59°30'124"N, 24°52'308"E.

Rohurinde moodustavad:

<i>Alopecurus pratensis</i>	aas-rebasesaba	+
<i>Anthriscus sylvestris</i>	mets-harakputk	+
<i>Cirsium oleraceum</i>	seaohakas	+
<i>Cirsium palustre</i>	soo-ohakas	+
<i>Dactylis glomerata</i>	harilik kerahein	+
<i>Deschampsia caespitosa</i>	luht-kastevars	5
<i>Elymus repens</i>	harilik orashein	1
<i>Galium mollugo</i>	pehme madar	2
<i>Juncus conglomeratus</i>	keraluga	+
<i>Phalaris arundinacea</i>	päideroog – laiguti	1
<i>Phleum pratense</i>	põldtimut	+
<i>Urtica dioica</i>	kõrvenõges	2
<i>Valeriana officinalis</i>	harilik palderjan	1
<i>Veronica longifolia</i>	pikalehine mailane	+

7. ala: endisele heinamaale kasvanud noor kaasik.

Koodinaadid 59°30'325"N, 24°52'432"E.

2-3 meetri kõrguses puurindes, lisaks kaskedele, üsna palju sangleppi.

Rohurindes:

<i>Crepis paludosa</i>	soo-koeratubakas	5
<i>Viola palustris</i>	sookannike	+
<i>Aegopodium podagraria</i>	harilik naat	+
<i>Calamagrostis canescens</i>	sookastik	2
<i>Angelica sylvestris</i>	harilik heinputk	+
<i>Athyrium filix-femina</i>	naistesõnajalg	+

<i>Filipendula ulmaria</i>	harilik angervaks	1
<i>Descampsia caespitosa</i>	luht-kastevars	+

8. ala: osaliselt söötis heinamaa, fotod 9 ja 10.

Koodinaadid 59°30'538"N, 24°51'737"E.

Kasvavad üksikud tammed ja pärnad.

Rohurinde moodustavad:

<i>Achillea millefolia</i>	harilik raudrohi	+
<i>Agrostis capillaris</i>	harilik kastehein	1
<i>Allium oleraceum</i>	rohulauk	1
<i>Anthriscus sylvestris</i>	mets-harakputk	+
<i>Berteroa incana</i>	hall kogelearohi	1
<i>Campanula patula</i>	harilik kellukas	+
<i>Cirsium arvense</i>	põldohakas	2
<i>Dactylis glomerata</i>	harilik kerahein	1
<i>Elymus repens</i>	harilik orashein	1
<i>Epilobium hirsutum</i>	karvane pajulill	1
<i>Galium mollugo</i>	pehme madar	+
<i>Hypericum maculatum</i>	kandiline naistepuna	1
<i>Juncus conglomeratus</i>	keraluga	+
<i>Juncus effusus</i>	harilik luga	+
<i>Linaria vulgaris</i>	harilik käokannus	1
<i>Silene alba</i>	valge pusurohi	1
<i>Phleum pratense</i>	põldtimut	1
<i>Potentilla anserina</i>	hanijalg	+
<i>Scrophularia nodosa</i>	harilik sealõuaroohi	+
<i>Senecio vulgaris</i>	harilik ristirohi	1
<i>Silene vulgaris</i>	harilik põisrohi	+
<i>Taraxacum officinale</i> (coll.)	harilik võilill	+
<i>Trifolium aureum</i>	kuldristik	1
<i>Trifolium hybridum</i>	roosa ristik	1
<i>Urtica dioica</i>	kõrvenõges	1
<i>Valeriana officinalis</i>	harilik palderjan	1
<i>Veronica longifolia</i>	pikalehine mailane	1

9. ala: harvendatud jänesekapsa-kõdusoomets.

Koodinaadid 59°30'348"N, 24°52'541"E.

Puurinde moodustavad:

<i>Alnus glutinosa</i>	sanglepp
<i>Betula</i> sp.	kask
<i>Picea abies</i>	harilik kuusk
<i>Pinus sylvestris</i>	harilik mänd
<i>Populus tremula</i>	harilik haab

Järeikasvu ja põõsarinde moodustavad:

<i>Alnus incana</i>	hall lepp
<i>Picea abies</i>	harilik kuusk
<i>Populus tremula</i>	harilik haab
<i>Sorbus aucuparia</i>	harilik toomingas

Rohurinde üldkatvus 10%, selles kasvavad:

<i>Calamagrostis arundinacea</i>	metsakastik	+
<i>Calamagrostis canescens</i>	sookastik – laiguti	1
<i>Caltha palustris</i>	harilik varsakabi – laiguti	+
<i>Crepis paludosa</i>	soo-koeratubakas	1
<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	vööthuul-sõrmkäpp	+
<i>Deschampsia caespitosa</i>	luht-kastevars	+
<i>Deschampsia flexuosa</i>	võnk-kastevars	+
<i>Dryopteris carthusiana</i>	ohtene sõnajalg	+
<i>Galium palustre</i>	soomadar	1
<i>Geum rivale</i>	ojamõõl	+
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	harilik kolmissõnajalg	+
<i>Luzula pilosa</i>	karvane piiphein	+
<i>Lysimachia thyrsiflora</i>	ussilill – laiguti	+
<i>Maianthemum bifolia</i>	leseleht	+
<i>Oxalis acetosella</i>	harilik jänesekapsas	3
<i>Peucedanum palustre</i>	soo-piimputk – laiguti	1
<i>Ranunculus repens</i>	roomav tulikas – laiguti	1
<i>Rubus saxatilis</i>	harilik lillakas	+
<i>Trientalis europaea</i>	harilik laanelill	+
<i>Viola palustris</i>	sookannike	+

Samblarinde üldkatvus 20%, selles kasvavad:

<i>Barbilophozia barbata</i>	harilik parbik	+
<i>Calliergon cordifolium</i>	südajas tõmptipp	2
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	roheline peekersammal	+
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	harilik juusleht	1
<i>Climacium dendroides</i>	harilik tüviksammal	1
<i>Drepanocladus sendtneri</i>	lubi-sirbik	+
<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	mets-lehiksammal	2
<i>Plagiothecium cavifolium</i>	nõgusalehine põikkupar	+
<i>Plagiothecium laetum</i>	harilik põikkupar	+
<i>Plagiothecium ruthei</i>	Ruthe põikkupar	+
<i>Rhizomnium punctatum</i>	oja-viltvars	1
<i>Sanionia uncinata</i>	harilik sanioonia	+
<i>Sphagnum capillifolium</i>	teravalehine turbasammal	1
<i>Sphagnum girgensohnii</i>	Girgensohni turbasammal	2
<i>Sphagnum squarrosum</i>	mets-turbasammal	2

10. ala: eelmise kõrval, lodumetsa-laik.

Koodinaadid 59°30'356"N, 24°52'516"E.

Puurinde moodustab sanglepp *Alnus glutinosa*.

Rohurindes:

<i>Calamagrostis canescens</i>	sookastik	2
<i>Carex pseudocyperus</i>	kraavtarn	3
<i>Deschampsia caespitosa</i>	luht-kastevars	+
<i>Dryopteris carthusiana</i>	ohtene sõnajalg	+
<i>Galium palustre</i>	soomadar	1
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	harilik kolmissõnajalg	+
<i>Lysimachia thyrsiflora</i>	ussilill	+

<i>Oxalis acetosella</i>	harilik jänesekapsas	1
<i>Paris quadrifolia</i>	harilik ussilakk	+
<i>Peucedanum palustre</i>	soo-piimputk – laiguti	1
<i>Potentilla palustris</i>	soopihl	+
<i>Solidago virgaurea</i>	kuldvits	+
<i>Viola palustris</i>	sookannike	+
Samblarindes:		
<i>Climacium dendroides</i>	tüviksammal	2
<i>Dicranum montanum</i>	kase-kaksikhammas	1
<i>Dicranum scoparium</i>	harilik kaksikhammas	1
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	metsakäharik	1

11. ala: eelmise kõrval, mustikamännik.

Koodinaadid 59°30'346"N, 24°52'482"E.

Järelkasv:

Picea abies harilik kuusk

Rohurindes domineerivad:

Luzula pilosa karvane piiphein

Melampyrum pratense palu-härghein

Oxalis acetosella harilik jänesekapsas

Vaccinium myrtillus harilik mustikas

Vaccinium vitis-idaea harilik pohl

Tihedas samblarindes valitsevad:

Hylocomium splendens harilik laanik

Pleurozium schreberi harilik palusammal

12. ala: rändrahnude rühm metsas, foto 11.

Rändrahnudel kasvab arvukas *Polypodium vulgare* (kivi-imara) populatsioon.

Koodinaadid 59°30'359"N, 24°52'566"E.

13. ala: mets üle söötis heinamaa, kraavi ääres; salu-lodu-sanglepik.

Koodinaadid 59°30'633N, 24°51'953'E.

Puude I rinde koosseis: 6 sangleppa 2 kaske2 mändi, liituvus 0,8

Järelkasvu ja põõsarinde liituvus 0,4, selles kasvavad::

Acer platanoides harilik vaher

Corylus avellana harilik sarapuu

Picea abies harilik kuusk

Ribes alpinum mage sõstar

Ribes nigrum must sõstar

Rohurinde üldkatvus 60%, selles kasvavad:

Aegopodium podagraria harilik naat 2

Athyrium filix-femina naistesõnajalg 1

Convallaria majalis harilik maikelluke 2

Filipendula ulmaria harilik angervaks 3

Gymnocarpium dryopteris harilik kolmissõnajalg 1

Oxalis acetosella harilik jänesekapsas 3

Paris quadrifolia harilik ussilakk +

<i>Polygonatum multiflorum</i>	mitmeõiene kuutõverohi	+
<i>Stellaria holostea</i>	mets-tähthein	1
<i>Urtica dioica</i>	kõrvenõges	2

14. ala: eelmise kõrval, kraavist kaugemal; salu-laanemännik.

Koodinaadid 59°30'630N, 24°52'004'E.

Puude I rinde koosseis: 9 mändi 1 kuusk, liituvus 0,7

Järelkasvu ja põõsarinde liituvus 0,3, selles kasvavad::

<i>Corylus avellana</i>	harilik sarapuu
<i>Picea abies</i>	harilik kuusk
<i>Sorbus aucuparia</i>	harilik pihlakas

Rohurindes valitsevad:

<i>Athyrium filix-femina</i>	naistesõnajalg	1
<i>Milium effusum</i>	saluhein	+
<i>Oxalis acetosella</i>	harilik jänesekapsas	4
<i>Pteridium aquilinum</i>	harilik kilpjalg	1
<i>Rubus idaeus</i>	harilik vaarikas	1
<i>Stellaria holostea</i>	mets-tähthein	5

15. ala: tugevasti harvendatud mustika-palumännik.

Koodinaadid 59°30'612N, 24°52'038'E.

Järelkasvus

<i>Betula pendula</i>	arukask
<i>Corylus avellana</i>	harilik sarapuu
<i>Picea abies</i>	harilik kuusk
<i>Quercus robur</i>	harilik tamm
<i>Sorbus aucuparia</i>	harilik pihlakas

Alustaimestus palju harvendusejärgselt sinna tunginud kõrrelisi, eelkõige

<i>Calamagrostis arundinacea</i>	metskastik
<i>Deschampsia flexuosa</i>	võnk-kastevars
<i>Milium effusum</i>	saluhein

jt.

LISA 8. KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKUSTAMISE MATERJALID

Lisatakse pärast avalikustamise toimumist.

LISA 9. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 a pärast	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks
2.2. Kooslused				
2.2.1. Metsad	Metsakoosluste säilimine vähemalt 514 ha-l, millest vähemalt 360 ha on kõrghaljastus.	- Puudub riigimetsade majandamise kava (kõrge); - Kaitse-eeskirja sõnastus lageraiete osas on ebatäpne (madal).	- RMK koostab Viimsi riigimetsade majandamise kava - Uuendada kaitse-eeskirja	Metsakoosluste säilimine vähemalt 514 ha-l, millest vähemalt 360 ha on kõrghaljastus.
2.2.2. Niidud	Säilinud on niitude maastikuline väärtus, niidud on hooldatud vähemalt 54,8 ha-l.	- Eramaaomanike huvi puudumine niitude hooldamise vastu (kõrge); - Niidud on vähemalt 4,8 ha-l hooldamata (madal); - Puuduvad andmed niitude haudelinnustiku kohta, mistõttu ei ole võimalik anda kaitsekorralduslikke soovitusi (keskmine).	- Huvi puudumisel on kaitseala valitsejal, Viimsi Vallavalitsusel, kokkuleppel maaomanikega kohustus niitusid hooldada, et tagada kaitse-eesmärgiks seatud niidukoosluste säilimine. - Taastada niidud 4,8 ha-l ning jätkata nende iga-aastast hooldamist - Haudelinnustiku inventuuri läbiviimine koos kaitsekorralduslike soovitude andmisega	Säilinud on niitude maastikuline väärtus, niidud on hooldatud vähemalt 50 ha-l, lisaks on taastatud ja taastamisjärgselt hooldatud 4,8 ha niidukooslusi.

2.2.3. Sood	Sookoosluse maastikuline väärtus on säilinud. Sookooslus on säilinud endises seisundis 1,6 ha-l.	- Sookoosluse kinnikasvamine (keskmine) - Prahistamine vähesel määral (keskmine) - Soosepa piiranguvööndi serva on rajatud lõkkease haljastusjäätmatega (kõrge)	- Kaitseala sookoosluse kinnikasvamine on pöördumatu protsess, mida on oluliselt mõjutanud kuivendamine. Kuivenduskraavid kaitseala piiril tuleb säilitada, kuna ala piirneb elamurajoonidega. Sookooslusel on eelkõige õppeotstarbeline- ja puhkeväärtus, mida tasub väärtustada ja arendada. - Likvideerida praht Soosepa piiranguvöödis - Lõkkekohta likvideerimine	Sookoosluse maastikuline väärtus on säilinud. Sookooslus on säilinud 1,6 ha-l, kooslust ei ole kahjustatud tallamisega, rajatud ei ole uusi maaparandussüsteeme
2.3. Maastik				
2.3.1. Põhja-Eesti klint	Klint ja rusukallete mets on säilinud ja kahjustamata	Metsaraie klindi nõlval (kõrge)	Metsaraiet ei ole võimalik kaitseala piiranguvööndis täielikult keelata, kuid sellele on võimalik seada piiranguid lähtuvalt kaitse-eesmärgist	Klint ja rusukallete mets on säilinud, pinnast ei ole kahjustatud.
2.3.2. Pärandkultuur-maastik	Kaitsealal on säilinud miljööväärtused, sh olemasolev asustusstruktuur, looklevad külateed ja pärandkultuurmaastik	Eramaaomanike huvi puudumine niitude hooldamise vastu (kõrge)	Huvi puudumisel on kaitseala valitsejal, Viimsi Vallavalitsusel, kokkuleppel maaomanikega kohustus niitusid hooldada, et tagada kaitse-eesmärgiks seatud	Kaitsealal on säilinud miljööväärtused, sh olemasolev asustusstruktuur, looklevad külateed ja pärandkultuurmaastik on

	on hooldatud 54,8 ha-l.	• Niidud on osaliselt kinni kasvanud (madal) • Prahistamine (keskmine)	niidukoosluste säilimine. • Taastada niidud 4,8 ha-l ning jätkata nende iga-aastast hooldamist • Likvideerida praht eelkõige Mäealuse tee servas (Mäealuse tee ja niidu vahel). Mujal koristada prahti jooksvalt sõltuvalt vajadusest, sest kuhu prahti on maha jäetud, sinna kiputakse seda juurde tooma	hooldatud vähemalt 50 ha-l, lisaks on taastatud ja taastamisjärgselt hooldatud 4,8 ha niidukooslusi.
--	-------------------------	---	--	--

LISA 10. FOTOD

Foto 1. Pärandkultuuriobjekt „Mõisa piirisiht“ (kood 890:MEK:001)⁹⁵

Foto 2. Pärandkultuuriobjekt „Nõukogude piirivalve kontrollpunkt“ (kood 890:OKU:002) ⁹⁶

⁹⁵ RMK. 2007. Pärandkultuur

⁹⁶ RMK. 2007. Pärandkultuur

Foto 3. Pärandkultuuriobjekt „Piirivalvepunkt“ (kood: 890:OKU:012)⁹⁷

Foto 4. Teetõke Tädu lõkkekoha parklas (foto autor: Kristo Kiiker)

⁹⁷ RMK. 2007. Pärandkultuur

Foto 5. Niidud Mäealuse MKA-l (foto autor: Kristo Kiiker)

Foto 6. Põhja-Eesti klint Mäealuse MKA-l (foto autor: Kristo Kiiker)

Foto 7. Praht Mäealuse tee servas (fotode autor: Kristo Kiiker)

Fotot 8. Praht Soosepa piiranguvööndis (foto autor: Kristo Kiiker)

Foto 9. Lõkkease Soosepa piiranguvööndi servas Nelgi tee ääres (foto autor: Kristo Kiiker)

Foto 10. Infotahvel Tädu loodusõpperaja parklas (foto autor: Kristo Kiiker)

Foto 11. Teabetahvel Tädu loodusõpperajal (foto autor: Kristo Kiiker)

Foto 12. Tädu lõkkekoht (foto autor: Kristo Kiiker)

Foto 13. Soosepa loodusõppe- ja terviserada (fotode autor: Kristo Kiiker)

